

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202309

UNIVERSAL
LIBRARY

ಪೂಜಹಾನ್

ಗುಲ್ಮಪೀಠ ಪ್ರಾಸ್ತಿಕ ಭಂಡಾರ
ಜಿಂಗಳೂರು ನಗರ

ಜಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ

ಶಾರದಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಪ್ರಿಯಂವದಿ (ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ)	೦-೬-೦
ಇಂದಿರೆ (ಕಾವಂಬರಿ)	೦-೧೨-೦
ಹಿಂದೂ ಭಾಗ್ಯವರ (ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ)	೦-೪-೦
ಸ್ನೇಹಲತೆ (ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ)	೦-೧೨-೦
ನಿರ್ಮಲೆ (ಕಾವಂಬರಿ)	೦-೮-೦
ಸತಿ ಪದ್ಮಿನಿ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕ)	೧-೦-೦
ಪಾಪಹಾನ್ ,,	೦-೧೨-೦
ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್ ರಾಮಚಂದ್ರನ್ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಹಸನ)	
ಸಂಕಲನ	
ರಣಕೇಸರಿ (ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿದೆ)	

ಪೂಜಾರ್ಥ .

(ಐದು ಅಂಕದ ಒಂದು ನಾಟಕ)

ಲೇಖಕ,

ಬಿ. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಯ್ಯ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

1927.

ಜಿ. 0-12-0.

ಪ್ರಕಾಶಕರು—

ಶಾರದಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ,
ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

ಮುದ್ರಕರು—

ಮಾಡಲ್ ಮುದ್ರಾಕ್ಷರಶಾಲಾ,
' ಅಕ್ಕಿಪೇಟೆಚೌಕ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

ಮು ನ್ನು ಡಿ .

ಶ್ರೀಯುತ ದ್ವಿಜೇಂದ್ರಲಾಲರಾಯರ ಒಂದು ಬಂಗಾಳೀ ಗ್ರಂಥದ ಅವಲಂಬನದಿಂದ
ಈ ನಾಟಕವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಪಾತ್ರಗಳು.

ಪುರುಷರು.

ಷಾಜಹಾನ್

ಮೊಗಲ್ ಸಮ್ರಾಟ್

ದಾರಾ

ಷೂಜಾ

ಔರಂಗಜೇಬ

ಮುರಾದ್

ಸಮ್ರಾಟನ ನಾಲ್ವರು ಪುತ್ರರು.

ಸುಲೇಮಾನ್, ಸಿವಾರ್

ದಾರನ ಪುತ್ರರು

ಮಹಮದ್ ಸುಲ್ತಾನ್

ಔರಂಗಜೇಬನ ಮಗ

ಜಯಸಿಂಹ

ಜಯಪುರದ ರಾಜ

ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ

ಯೋಧಪುರದ ರಾಜ [ಎಂಬ ಜ್ಞಾನಿ

ದಿಲ್ವಾರ್

ವೇಷದಾರಿಯಾದ ದಾನೇಷಮಂದ್

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್, ಮಿರಜುಮ್ಲಾ, ಜಿಹನ್ ಖಾನ್, ಸೈನಿಕರು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸ್ತ್ರೀಯರು.

ಜಹನಾರಾ

ಷಾಜಹಾನನ ಪುತ್ರಿ

ನಾದಿರಾ

ದಾರನ ಹೆಂಡತಿ

ಪಿಯಾರಾ

ಷೂಜನ ಹೆಂಡತಿ

ಜಹರತ್ ಉನ್ನೀಸಾ

ದಾರನ ಮಗಳು

ಮಹಾಮಾಯಾ

ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ಪತ್ನಿ

ನರ್ತಕಿಯರು, ಚಾರಣಬಾಲಕಿಯರು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸೂಚನೆ—ಈ ನಾಟಕದ ಅಭಿನಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಗ್ರಂಥಕಾರರಿಂದ ಕಾದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅವರ ಅನುಮತಿಯ ಹೊರತು ಇದನ್ನಾರೂ ಅಭಿನಯಿಸಲಾಗದು.

ಪೂಜಹಾನ್ .

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕ .

ಒಂದನೆ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಆಗ್ರಾದ ದುರ್ಗಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿ ಪೂಜಹಾನನ ಮಂದಿರ. ಕಾಲ—ಅಪರಾಹ್ನ.

ಪೂಜಹಾನನು ತಲೆದಮೇಲೆ ಅರ್ಧತಾಯಿತನಾಗಿ, ಅಧೋಮುಖನಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಮಧ್ಯಮಧ್ಯೆ ಗುಡುಗುಡಿಯ ನಾಳವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಎದುರಿಗೆ ದಾರಾ.

ಪೂಜಹಾನ್—ಸರಿ; ಇದೆಂತ ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ? ದಾರಾ

ದಾರಾ—ಪೂಜನು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೋಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿರುವನಾದರೂ, ಸಮ್ರಾಟನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಮುರಾದನು ಗುಜರಾತದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಮ್ರಾಟನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿರುವನು. ದಕ್ಷಿಣಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

ಪೂಜಹಾನ್—ಔರಂಗಜೇಬನು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಿರುವನೇ? ಸರಿ. ಇದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ್ದೆ. ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆನೆಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಉದ್ಭಟತನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದವನಾಗಿರುವೆನು. ಅಮೇಲೆ? (ಧೂಮಪಾನಮಾಡಲು ಮೊದಲುಮಾಡುವನು.)

ದಾರಾ—ನನಗೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿದೆ.

ಪೂಜಹಾನ್—ಹೌದು! ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ. (ಮತ್ತೆ ಧೂಮಪಾನ)

ದಾರಾ—ಅಲ್ಲಾಬಾದಿನಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಸುಲೇಮಾನನಿಗೆ ಪೂಜನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಂತೆ ಬರೆದಿರುವೆನು. ಅವನ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬೀಕನೀರದ ಮಹಾರಾಜ ಜಯಸಿಂಹನೂ, ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷ ದಿಲೀರಖಾನನೂ ಹೊರಡುವರು.

[ಷಾಜಹಾನನು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಧೂಮಪಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುವನು.]

ದಾರಾ-ಮುರಾದನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತ ಸಿಂಹನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವೆನು.

ಷಾಜಹಾನ್-ಕಳುಹಿಸಿರುವೆಯಾ? ಆಮೇಲೆ? (ಹಿಂದಿನಂತೆ ಧೂಮಪಾನ)

ದಾರಾ-ತಂದೆಯೇ, ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಈ ವಿದ್ರೋಹವನ್ನು ದಮನಮಾಡಲು ನನ್ನ ಕೈಲಾಗುವುದು

ಷಾಜಹಾನ್-ಇಲ್ಲ, ದಾರಾ; ನಾನದರ ಸಲುವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರ ಕಲಹ—ಅದಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. (ಧೂಮಪಾನಮಾಡತೊಡಗುವನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ) ಇಲ್ಲ ದಾರಾ, ಅದು ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ; ನಾನವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳುವೆನು. ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿ.

[ಜಹನಾರಳು ಬೀಗನೆ ಬರುವಳು]

ಜಹನಾರಾ-ಎಂದಿಗೂ ಆಗದು; ಹಾಗಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯೇ, ಪ್ರಜರು ರಾಜನಮೇಲೆ ಕತ್ತಿಯೆತ್ತಿತ್ತಿರುವರು. ಆ ಕತ್ತಿಯು ಅವರ ತಲೆಯಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳಲಿ.

ಷಾಜಹಾನ್-ಇದೇನು! ಜಹನಾರಾ, ಅವರು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೇ?

ಜಹನಾರಾ--ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಲಿ. ಏನಾಯಿತು? ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯ ಪ್ರೀತಿಗೆಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೋ? ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಶಾಸನವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಷಾಜಹಾನ್-ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಶಾಸನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಲ್ಲದು; ಅದು ಕೇವಲ ಪ್ರೇಮಶಾಸನ. ತಾಯಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಾದ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು; ಯಾವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನವರನ್ನು ಶಾಸನಮಾಡಬಲ್ಲಿನು? ಜಹನಾರಾ, ನೋಡು! ಇತ್ತನೋಡು! ಈ ಸ್ಫಟಿಕ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ನನ್ನ ದೀರ್ಘ ನಿಶ್ವಾಸದ--ಈ ತಾಜಮಹಲದ ಕಡೆ ನೋಡು! ಬಳಿಕ ಅವರನ್ನು ಶಾಸನ ಮಾಡಹೇಳು.

ಜಹನಾರಾ-ತಂದೆಯೇ, ಇದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳೇ! ಇಂತ ದೌರ್ಬಲ್ಯವು ಭಾರತ ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವುದೇ! ಸಾಮಾನ್ಯ

ಜ್ಯವು ಅಂತಃಪುರವಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಆಟವಲ್ಲ. ಒಂದು ಪ್ರಕಾಂಡ ಶಾಸನದ ಭಾರವು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿರುವುದು. ಪ್ರಜರು ವಿದ್ರೋಹಮಾಡಿದರೆ ಸಮ್ರಾಟನು ಅವರನ್ನು ಪುತ್ರರೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವನೆ? ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯುವುದೆ?

ಷಾಟಹಾನ್-ತರ್ಕಮಾಡಬೇಡ, ಜಹನಾರಾ, ನನಗೆ ಮತ್ತಾವ ಯುಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಉಪಾಯವು ಪ್ರೇಮ ಒಂದೇ—ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೇನೆಂದರೆ-ದಾರಾ, ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಪರಾಜಯವಾದರೂ ನನಗೆ ಸಮಾನಕ್ಷತಿ. ನೀನು ಸೋತರೆ ನಿನ್ನ ಮ್ಲಾನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲವೆ ಅವರು ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ ಅವರ ಬಾಡಿದ ಮುಖಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ದಾರಾ, ಅವರು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬರಲಿ; ನಾನವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳುವೆನು.

ದಾರಾ-ತಂದೆಯೇ, ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತಾಗಲಿ.

ಜಹನಾರಾ-ದಾರಾ, ನೀನಿದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತನಾದರೆ ನಿನ್ನ ವೃದ್ಧಸಿತನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದೆ? ತಂದೆಯು ಸ್ವಯಂಶಾಸನ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಲಿಂದಿಗೂ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಉದ್ಧಟನಾದ ಷೂಜಾ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಸಮ್ರಾಟನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಮೂರಾದ ಇವರ ಸಹಾಯಕನಾದ ಔರಂಗಜೇಬ ಇವರೆಲ್ಲ ವಿದ್ರೋಹದ ನಿಶಾನೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಜಯಘೋಷದಿಂದ ಅಗ್ರಾವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಆಗ ನೀನು-ತಂದೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ನೀನು-ಸಹಾಸ್ಯ ಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ; ಎಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿದೆಯೋ!

ದಾರಾ-ಹೌದು! ತಂದೆಯೇ, ಹಾಗಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ನನಗೆ ಅನುಚ್ಛೇದವನ್ನು ಕೊಡು.

ಷಾಟಹಾನ್-ಈಶ್ವರನೇ, ಪಿತೃಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಂತ ಉಕ್ತಿ ಹರಿಯುವ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇಕೆ ತುಂಬಿದೆ? ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದಿಂದೇಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಿಲ್ಲ.

ದಾರಾ-ತಂದೆಯೇ, ನಾನೀ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಶಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ನೆನೆಸಬೇಡ. ಈ ಯುದ್ಧವು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಲ್ಲ. ನನಗೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಬೇಡ. ದರ್ಶನ,

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವುದು. ನಾನು ಹೋಗುವೆನೇಕೆಂದರೆ; ನಿನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲವಾಗಿ.

ಜಹನಾರಾ- ನೀನು ಹೋಗುವೆ ನ್ಯಾಯದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲವಾಗಿ; ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶಾಸನಮಾಡುವ ಸಲವಾಗಿ; ದೇಶದ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ನಿರೀಹ ಪ್ರಜರನ್ನು ಅರಾಜಕ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳ ಗ್ರಾಸದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಸಲವಾಗಿ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಈ ದುಷ್ಟವೃತ್ತಿಯು ಶೃಂಖಲಾಭದ್ದವಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪರಮಾಧಿಯು ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೇ?

ದಾರಾ-ತಂದೆಯೇ, ನಾನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವೆನು; ನನ್ನ ಸೋದರರನ್ನವರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸೀಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ವಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದುತಂದು ನಿನ್ನ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವೆನು. ಆಗ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ನೀನವರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬಹುದು. ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ; ಸಮ್ರಾಟ್ ಪಾಪಹಾನನು ಸ್ನೇಹಶೀಲನು, ಆದರೂ ದುರ್ಬಲನಲ್ಲವೆಂದು

ಪಾಪಹಾನ್-(ಎದ್ದು) ಹಾಗಾದರೂ ನಡೆದುಹೋಗಲಿ. ಪಾಪಹಾನನು ಕೇವಲ ತಂದೆಯಲ್ಲ; ಸಮ್ರಾಟನು ಹೌದೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಹೋಗು. ದಾರಾ, ತೆಗೆದುಕೊ ಈ ಪಂಜಾವನ್ನು; ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು; ವಿದ್ವಾಂಸಗಳ ಶಾಂತಿವಿಧಾನವನ್ನು ಮಾಡು. (ಪಂಜಾವನ್ನು ಕೊಡುವನು.)

ದಾರಾ--ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ.

ಪಾಪಹಾನ್--ಈ ದಂಡವಿಧಾನವು ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನನಗೂ ಸಹ. ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ಹೊಡೆದಾಗ, ಮಗನು ತಂದೆಯು ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣಾತ್ಮನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವನು. ತಂದೆಯ ಉದ್ಧೃತವೇತ್ರದ ಅರ್ಧಾಧಿಕ ಪೆಟ್ಟುಗಳು ತಂದೆಯ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಬೀಳುವುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಜಹನಾರಾ--ಅವರು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದರೂ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದೆಯೋ ದಾರಾ.

ದಾರಾ--ಅವರು ತಂದೆಯು ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿರುವುದು ಸುಳ್ಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರು. ತಂದೆಯು ಸತ್ತಿರುವನಂತೆ ಮತ್ತು ನಾನು ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆನಂತೆ.

ಜಹನಾರಾ--ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು! ನೀನು ಸಮ್ರಾಟನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರ. ಮುಂದೆ ಸಮ್ರಾಟನಾಗತಕ್ಕವನು.

ದಾರಾ--ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಸಮ್ರಾಟನಾಗುವುದು ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ.

[ಸಿಪಾರನೂ ನಾದಿರಳೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು]

ಸಿಪಾರ--ನೀನು ಸಮ್ರಾಟನಾಗುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲವೆ ಅಪ್ಪ ?

ಜಹನಾರಾ--ಓಹೋ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸ್ವರ್ಧೆ ! (ನಗುವಳು)

ದಾರಾ--ಇದೇನು ನಾದಿರಾ, ತಲೆಯನ್ನು ಜೋಲುಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಏನಾದರೂ ವಿಶೇಷವಿದೆಯಾ ?

ನಾದಿರಾ--ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವೆಯಾ ಪ್ರಭು, ನನ್ನೊಂದು ಅನುರೋಧವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆಯಾ ?

ದಾರಾ--ಈವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಯಾವನುರೋಧವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆದಿರುವೆನು ನಾದಿರಾ.

ನಾದಿರಾ--ನಾನದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಹೇಳಲು ಸಾಹಸಗೊಂಡೆನು. ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನಂದರೆ--ನೀನೀ ಯುದ್ಧದ ಗೊಡವೆಯನ್ನು ಬಿಡು.

ಜಹನಾರಾ--ಇದೇನು ನಾದಿರಾ ?

ನಾದಿರಾ--ಅಕ್ಕ

ದಾರಾ--ಇದೇನು ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ; ನೀನಾವಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಮಾಡುವೆ ನಾದಿರಾ ?

ನಾದಿರಾ--ನನ್ನಿರಾತ್ರಿ ನಾನೊಂದು ಕೆಟ್ಟ ಕನಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡೆನು.

ದಾರಾ--ಎಂತ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು.

ನಾದಿರಾ--ನಾನದನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆ; ಹಾ ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಯಾನಕ ! ಇಲ್ಲ; ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ, ನೀನೀ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡ.

ದಾರಾ--ಇದೇನು ನಾದಿರಾ ?

ಜಹನಾರಾ-ನಾದಿರಾ, ನೀನು ಪರಬೇಜನ ಪುತ್ರಿಯಲ್ಲವೇ? ಒಂದು ಯುದ್ಧದ ಸಲವಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಣ್ಣೀರು, ಇಂತ ಶಂಕಾಕುಲದೃಷ್ಟಿ, ಭಯವಿಹ್ವಲವಾದ ಮಾತುಗಳು, ಇವು ನಿನಗೆ ಶೋಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾದಿರಾ-ಅಕ್ಕ, ನೀನಾಕನಸು ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಯಾನಕವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ ಯಾದರೆ..... ಅಯ್ಯೋ ಸಹಿಸಲಾರೆನು.

ಜಹನಾರಾ-ದಾರಾ, ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ಇಷ್ಟೊಂದು ತರಳನೇ ನೀನು? ತಂದೆಯ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಯಿತು; ಇನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಲ್ಲವೆ? ನೆನಪಿರಲಿ ದಾರಾ, ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಠೋರವಾದ ಕರ್ತವ್ಯ, ಈಗ ಚಿಂತಿಸುವ ಸಮಯವಿಲ್ಲ.

ದಾರಾ-ಸತ್ಯ. ನಾದಿರಾ, ಈ ಯುದ್ಧವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದು. ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುವೆನು (ಹೋಗುವನು.)

ನಾದಿರಾ-ಎಂತಹ ನಿಷ್ಪರಳೇ ನೀನು. ಬಾ ಸಿವಾರ (ಹೋಗುವರು.)

ಜಹನಾರಾ-ಏಕೆಷ್ಟೊಂದು ಭಯಗ್ರಸ್ಥಳಾಗಿರುವಳೊ ಕಾಣೆ.

[ಷಾಜಹಾನನು ಮತ್ತೆ ಬರುವನು.]

ಷಾಜಹಾನ್-ದಾರನು ಹೊರಟು ಹೋದನೆ ಜಹನಾರಾ?

ಜಹನಾರಾ-ಹೌದು ಅಪ್ಪ.

ಷಾಜಹಾನ್-(ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ) ಜಹನಾರಾ.....

ಜಹನಾರಾ-ಅಪ್ಪ.

ಷಾಜಹಾನ್-ನೀನೂ ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ

ಜಹನಾರಾ-ಯಾವ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ.

ಷಾಜಹಾನ್-ಈ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ. ಜಹನಾರಾ ಕೇಳು. ಇದ್ದು ಬಹು ಮರ್ಮಾಂತಿಕವಾದ ಕಾರ್ಯ. ಏನುಮಾಡಲಿ, ಇಂದದರ ಪ್ರಯೋಜನವು ಒದಗಿತು; ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಬೇಡ ಜಹನಾರಾ, ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವು ಸ್ನೇಹ, ಭಕ್ತಿ, ಹಾಗೂ, ಅನುಕಂಪ ಈ ಅವರ್ಜನದಿಂದ ನೀನೂ ಕೆಡಬೇಡ; ಅಂತತಃ ಪವಿತ್ರಳಾಗಿರು.

ಎರಡನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ನರ್ಮದಾತೀರದಲ್ಲಿ ಮುರಾದನ ಶಿಬಿರ ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ.

— ದಿಲ್ದಾರ್ ಏಕಾಂಗಿ —

ದಿಲ್ದಾರ್—ನಾನು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಮುರಾದನ ವಿರೋಧಕ, ಹಾಸ್ಯ ಪರಿಹಾಸ್ಯಮಾಡ ತೊಡಗಿದರೆ ಏನೋ ಒಂದು ವ್ಯಂಗವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಪಾಪ! ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಅದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ನಗುವನು. ಒಂದೆಡೆ ಯುದ್ಧದ ಹುಚ್ಚು, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ವಿಲಾಸಾಕಾಂಕ್ಷೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗಿರುವ ಮುರಾದನಿಗೆ ಮನೋರಾಜ್ಯವೆಂದರೆ ಒಂದು ಅನಾವಿಷ್ಕೃತದೇಶವೆ. ಇದೋ ಆ ಒರಟು ಮನುಷ್ಯನು ಹೀಗೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

[ಮುರಾದನು ಬರುವನು.]

ಮುರಾದ್-ದಿಲ್ದಾರ್, ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಜಯ! ಆನಂದಿತನಾಗು. ಇನ್ನು ಕೆಲ ದಿನದಲ್ಲೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಏನು ಚಿಂತೆ, ದಿಲ್ದಾರ್? ಏಕೆ ತಲೆದೂಗುವೆ?

ದಿಲ್ದಾರ್—ಜಹಪನಾ, ಇಂದು ನಾನೊಂದು ನೂತನ ತತ್ವದ ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು.

ಮುರಾದ್—ಅದೇನು? ಕೇಳುವ.

ದಿಲ್ದಾರ್—ಹಿಂಸ್ರ ಜಂತುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಸಂತಾನವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ! ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ?

ಮುರಾದ್—ಹೌದು, ಅದಕ್ಕೇನು?

ದಿಲ್ದಾರ್—ಆದರವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತಾನವು ತಂದೆಯನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವ ರೂಢಿಯಿಲ್ಲ.

ಮುರಾದ್—ಇಲ್ಲ.

ದಿಲ್ದಾರ್—ಹುಂ! ಈಶ್ವರನು ಅಂಥ ರೂಢಿಯನ್ನು ಮಾನವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಎರಡು ವಿಧವೂ ಉಂಟು; ಎಂತ ಬುದ್ಧಿ ದೇವರದು?

ಮುರಾದ್—ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿ; ಹಾ! ಹಾ!! ಎಂತ ವಿನೋದದ ಮಾತು ದಿಲ್ದಾರ್!

ದಿಲ್ದಾರ್—ಆದರೂ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಯ ಮುಂದೆ ಈಶ್ವರನ ಬುದ್ಧಿಯು ಏನೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೂ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡುವನು.

ಮುರಾದ್-ಅದು ಹೇಗೆ?

ದಿಲ್ದಾರ್-ನೋಡು ಜಹಾಪನಾ, ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೆಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇಕೆ? ಅಗಿಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಲ್ಲದೆ, ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಅದೇ ಹೆಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಅಗಿಯುವನು ಮತ್ತು ನಗುವನು. ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೂ ಅಧಿಕಾರವಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದೋ?

ಮುರಾದ್-ಅದೇನೋ ಸರಿಯೇ, ಆದರೆ—

ದಿಲ್ದಾರ್-ಕೇವಲ ನಗುವುದೇ ಅಲ್ಲ-ಅನೇಕರು ನಗುವುದಕ್ಕೂ ಸಮಯಾಸಮಯಗಳನ್ನು ನೋಡುವರು. ಅದಕ್ಕೇನು ಹಣ ಕೊಡಬೇಕೆ?

ಮುರಾದ್-ಹಾ! ಹಾ! ಹಾ!

ದಿಲ್ದಾರ್-ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು—ರುಚಿ ನೋಡುವ ಸಲುವಾಗಿ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ತದ್ವಾರಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಪಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ದೇವರು ಮೂಗನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನೇಕೆ? ಉಚ್ಛಾಸ ನಿಶ್ವಾಸಗಳ ಸಲುವಾಗಲ್ಲವೇ?

ಮುರಾದ್-ಮತ್ತು ವಾಸನೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ.

ದಿಲ್ದಾರ್-ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅದರ ಮೇಲೆಂತಹ ಅಧಿಕಾರ! ಅದೇ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಉಪನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಪಿಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ದೇವರಿಗೆ ಆ ಉದ್ದೇಶವು ಬಂಡಿತ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕರ ಮೂಗು ನಿದ್ರೆಯ ಜೋಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಕೂಗಹತ್ತುವುದು.

ಮುರಾದ್-ಹೌದು. ನನ್ನ ಮೂಗು ಮಾತ್ರ ಕೂಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದಿಲ್ದಾರ್-ಕೂಗದೆ ಏನು? ಎಲ್ಲರ ಮೂಗೂ ದಿನಕ್ಕೊಂದುವೇಳೆ ಕೂಗಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮೂಗು ಎರಡು ವೇಳೆ!

ಮುರಾದ್-ಈ ಬಾರಿ ಅದು ಕೂಗಲು ಮೊದಲಿಟ್ಟಾಗ ನನಗೆ ತೋರಿಸು.

ದಿಲ್ದಾರ್-ಅದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ವಸ್ತು ಜಹಾಪನಾ. ನಿರಾಕಾರನಾದ ಈಶ್ವರನಂತೆ ಚಿನ್ನಾಗಿ ನೋಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮೊದಲೆ ಅದು ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು.

ಮುರಾದ್-ಒಳ್ಳೇದು; ದಿಲ್ದಾರ್, ಈಶ್ವರನು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನಷ್ಟೆ. ಅವರದರಮೇಲೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡಿರುವರು?

ದಿಲ್ವಾರ್-ಯಾ ಅಲ್ಲಾ! ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ದಾರ್ಶನಿಕ ತತ್ವದ ಅವಿಷ್ಕಾರವೇ ಆಗಿರುವದಲ್ಲಾ—ಕಿವಿಯನ್ನೇಳೆದರೆ ತಲೆಯೂ ಸಂಗಡ ಬರುವುದೆಂದು—ಆ ಕಿವಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಲೆಯಿದ್ದರೆ. ಅದರನ್ನೇಕರಿಗೆ ಅದೇ ಶೂನ್ಯ !

ಮುರಾನ್-ರೂನ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಹಾ! ಹಾ! ಹಾ! ಇದೋ ಅಣ್ಣನು ಬರುತ್ತಿರುವನು. ನೀನಿನ್ನು ಹೊರಡು.

ದಿಲ್ವಾರ್--ಜೀ ಹುಕುಂ. (ಹೋಗುವನು)

[ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಔರಂಗಜೇಬನು ಬರುವನು.]

ಮುರಾದ-ಬಾ ಅಣ್ಣ, ನನ್ನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸು. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದಲೇ ನಮಗೀ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಲಾಭ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯಬಲದಿಂದ. ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಹೆದರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ.

ಮುರಾದ-ಅಸಫಖಾನನು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ—ಯಾರು ಮರಣಕ್ಕೆ ಹೆದರುವರೋ ಅವರು ಜೀವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲವೆಂದು. ಅದಿರಲಿ, ನೀನಾವ ಮಂತ್ರಬಲದಿಂದ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ೪೦,೦೦೦ ಮೊಗಲ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡೆ? ಕೊನೆಗವರು ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ರಾಜ ಪೂತ ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಬಂದೂಕನ್ನು ಗುರಿಹಿಡಿದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಎಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರ !

ಔರಂಗಜೇಬ-ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನದಿನ ಕೆಲವು ಜನ ಗೂಢಚಾರರನ್ನು ನಾನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆನು. ಅವರು ಮೊಗಲ್ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕಾಫರನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಕಾಫರರೊಡನೆ ಕಾಸರನಾದ ದಾರನ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಅತಿ ತುಚ್ಛಕಾರ್ಯವೆಂದೂ, ಖುರಾನಿಗೆ ನಿರುದ್ಧವೆಂದೂ ಬೋಧೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಸೈನಿಕರೂ ಅದನ್ನು ನಂಬಿದರು.

ಮುರಾದ-ನಿನ್ನ ಕೌಶಲವು ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವದಾವರೊಂದು ಉಪಾಯದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಭರರಾಗುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ನಾನಾವಿಧ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಹೂಡಬೇಕು.

[ಮಹಮದನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.]

ಔರಂಗಜೇಬ-ಏನು ಸಮಾಚಾರ ಮಹಮದ್?

ಮಹಮದ್-ತಂದೆಯೇ, ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವನೋ ಏನೋ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಇಲ್ಲ.

ಮಹಮದ್-ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ಔರಂಗಜೇಬ-ರಾಜಪೂತ ಜಾತಿಯದರ್ಸ. ಆದರ್ಪವೇ ಮಹಾರಾಜನ ಪರಾಜಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ನಾನು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ನರ್ಮದಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಆಗಿತ್ತು ಪರಾಜಯವು ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಆಗ ನೀನಿನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವೂ ದೂರ ನಡೆದು ಆಯಾಸಗೊಂಡಿತ್ತು. ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆ ರೀತಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದು ವೀರೋಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ಯಶೋವಂತ ಸಿಂಹನು ನಿನ್ನ ಆಗಮನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಅತಿಯಾದ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಪತನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು.

ಮಹಮದ್-ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡವೆ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಇಲ್ಲ ಮಹಮದ್, ನಮ್ಮ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೇನಾದರೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದಾವರ್ತಿಯಲ್ಲ, ಹತ್ತಾವರ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾಡಲಿ. ನೀನು ಹೋಗು. (ಮಹಮದ್ ಹೋಗುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ-ನನ್ನ ಸರಳ ಉದಾರ ನಿರ್ಭೀಕ ಮಹಮದ್, ನಿನಗೆ ಯುದ್ಧದ ಕನಸು ಹತ್ತಿರುವುದು. ಮುರಾದ್ ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುವೆನು ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ.

ಮುರಾದ್-ಒಳ್ಳೇದು, ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಿತಾರ್ ಮತ್ತು ನರ್ತಕಿಯರು? (ಹೋಗುವರು.)

ಮೂರನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಷೂಜನ ಸೈನ್ಯ ಶಿಬಿರ. ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ. ಸೂಜನೂ ಮತ್ತು ಪಿಯಾರಳೂ.

ಷೂಜಾ—ಕೇಳಿದೆಯೆ ಪಿಯಾರಾ, ದಾರನ ಮಗ ಸುಲೇಮಾನನು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕಷ್ಟ.

ಪಿಯಾರಾ—ಸುಲೇಮಾನನು ಡಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವನಲ್ಲವೆ? ಸಂಗಡ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಡಿಲ್ಲಿಯ ಲಡ್ಡುವನ್ನು ತಂದಿರುವನು. ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸು. ಹಾ! ಎಂದು ಬಾಯಿಬಿಡುವೆಯೇಕೆ? ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕಳುಹಿಸು.

ಷೂಜಾ-ಲಡ್ಡು -ಅವನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವು ಒದಗಿರುವದು.

ಪಿಯಾರಾ-ಬೇಲದ ಹಣ್ಣಿನ ಮುರಬ್ಬಾ ಇದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ. ಅದೂ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವೆ. ಆದರೆ ಡಿಲ್ಲಿಯಲಡ್ಡು! ಯಾವದನ್ನು ಕುರಿತು ಡಿಲ್ಲಿಯ ಲಡ್ಡನ್ನು ತಿಂದು ಸಾಯಿ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರೋ ಅಂತಹ ದಿವ್ಯವಸ್ತು; ಜಾಗ್ರತೆ ಜನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ತರಿಸು.

ಷೂಜಾ-ಒಂದೇ ತಡವೆಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಾತಾಡಿದರೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ?

ಪಿಯಾರಾ-ನೀನೇನು ಹೇಳುವೆ? ಕೇವಲ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ.

ಷೂಜಾ-ಮಾತಾಡಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಲ್ಲವೆ ಹೇಳುವುದು?

ಪಿಯಾರಾ-ಎಷ್ಟೊಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದು? ನನ್ನಹಾಗೆ ಸರಳವಾಗಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆಯೆ? ನೀನು ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರೆ ವಿಷಯಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆರತು ಹೋಗುವುವು. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಕರಣವೋ!

ಷೂಜಾ-ಎನು ನನ್ನ ವ್ಯಾಕರಣ?

ಪಿಯಾರಾ-ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥಾಂಶ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನೀನು ಕಲಿತಿಲ್ಲ. ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಹಾಗೂಹೀಗೂ ಅರ್ಥ ಪಾರ್ಶಿ, ಅರ್ಥ ಅರಾಬೀ, ಅರ್ಥ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಒಂದುವಿಚಿತ್ರ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಬಿಡುವಿರಿ. ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ಅವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮಾಡುವುದು?

ಷೂಜಾ-ನಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಹು ಸಾಧುವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯೇನು?

ಪಿಯಾರಾ-ಹೌದು. ನನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಹನೆಯೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹಾ! ಈಶ್ವರ. ಇಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯನ್ನು ಈ ನಿರ್ಬೋಧ

ಪುರುಷರ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬಹುದೆ ! ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಕಾದ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ
ಹಾಕಿದ್ದರೆಷ್ಟು ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು !

ಷೂಜಾ-ಹೋಗಲಿ, ನೀನು ಗೆದ್ದೆ; ನೀನೇ ಬಲವಂತಳು.

ಪಿಯಾರಾ-ಸಿಂಹದ ಬಲವು ದವಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆನೆಯ ಬಲವು ಸೊಂಡಲಿನಲ್ಲಿ, ಮಹಿ
ಷದ ಬಲವು ಕೊಂಬಿನಲ್ಲಿ, ಕುಮರೆಯ ಬಲವು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೂಗಳ
ಬಲವು ಪಲಾಯನದಲ್ಲಿ. ನಾರಿಯರ ಬಲವು ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ !

ಷೂಜಾ-ಇಲ್ಲ, ನಾರಿಯರ ಬಲವು ಅಪಾಂಗದಲ್ಲಿ !

ಪಿಯಾರಾ-ಓಹೋ ! ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಅಪಾಂಗವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗ
ಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಜೀವವೂ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರ
ಬಲ್ಲದೆಂದರೆ ನಾಲಿಗೆಯೇ.

ಷೂಜಾ-ನೀನಿನೆಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಏನು ಹೇ
ಳಲು ಬಂದಿರುವೆನು ಗೊತ್ತುಂಟೆ ?

ಪಿಯಾರಾ-ಅದು ನಿನ್ನ ದೋಷ. ಇಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವ
ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮರೆತು ಕುಳಿತಿರುವಹಾಗಿದೆ.

ಷೂಜಾ-ನೀನೀ ರೀತಿ ಹುಡುಗಾಟವಾಡ ತೊಡಗಿದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಮರತೇ ಹೋ
ಗುವೆನು.

ಪಿಯಾರಾ-ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳು. ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು;
ನೆನಪಿರಲಿ.

ಷೂಜಾ-ದಾರನ ಕುಮಾರ ಸುಲೇಮಾನನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನು.
ಅವನ ಸಂಗಡ ಬಿಕನೀರ್ ಮಹಾರಾಜ ಜಯಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಸೇನಾಧಿಪತಿ
ದಿಲೀರಖಾನ್.

ಪಿಯಾರಾ-ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದುದಿನ ಔತಣ ಮಾಡಿಸು.

ಷೂಜಾ-ನಿನಗಿನ್ನೂ ಹುಡುಗಾಟ. ಭೀಷಣ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿರುವದು.
ಈಗಲೂ ನೀನು

ಪಿಯಾರಾ-ಯುದ್ಧವಾದರೇನು? ಬಂದವರಿಗೊಂದಾವರ್ತಿ ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು.
ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಪಹಾಸ್ಯ. ನೀನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಮುಗಿಸು.

ಷೂಜಾ-ಇಂದು ಮಹಾರಾಜಾ ಜಯಸಿಂಹನು ನಮ್ಮ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು.
ಸಮ್ರಾಟನು ಮೃತನಾಗಿಲ್ಲವಂತೆ. ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಸಮ್ರಾಟನು

ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ಬರೆದ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿದನು. ಪತ್ರದಲ್ಲಿ

ಪಿಯಾರಾ-ಪತ್ರದಲ್ಲೇನು? ಬೇಕೆಂತ ನನ್ನನ್ನು ಭಯಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗಿದೆ..

ಷೂಜಾ-ತಂದೆಯು ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದಿರುವನು: 'ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನಾ ಸುಬೆಯ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ನೆಂದು' ಇಲ್ಲವೆ.....

ಪಿಯಾರಾ-ಇಲ್ಲವೇ ತೆಗೆದುಹಾಕುವೆನು ಎಂದು. ಸರಿ, ನಿನ್ನಮಾತು ಮುಗಿಯಿತಷ್ಟೆ.

ಈಗ ನಾನೊಂದು ಹಾಡು ಹಾಡಲಿ?

ಷೂಜಾ-ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿ ಬಲ್ಲಿಯೆ? 'ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದೆ ನಾನುಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವೆನು. ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ನಡೆಯುವುದು ನನಗೆ ಸಮ್ಮತ. ಆದರೆ ದಾರನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಲಾರೆ' ಎಂದು.

ಪಿಯಾರಾ-ನಾನು ಹಾಡಲೂ ಬೇಡವೋ? ಅಷ್ಟೇಕೆ ನೀನೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು.

ಷೂಜಾ-ಬೇಡ ಬೇಡ; ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾದೆನು ಈಗ ಹಾಡು.

ಪಿಯಾರಾ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮರೆತೀಯೆ ಜೋಕೆ! ಯಾವದನ್ನು ಹಾಡಲಿ?

ಷೂಜಾ-ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಬಂದದ್ದು; ಬೇಡ; ಒಂದು ಪ್ರಣಯದ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡು. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ, ಭಾವದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ. ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ, ಅಂತ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡು. (ಪಿಯಾರಳು ಹಾಡುವಳು.)

ಷೂಜಾ-ಅದೇನು ದೂರದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ? ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಶಬ್ದ! ಇದೋ ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವದು.

ಪಿಯಾರಾ-ಓ! ನೀನಿನ್ನನ್ನು ಹಾಡಗೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ನಾನು ಹೋಗುವೆನು.

ಷೂಜಾ-ಅದಿರಲಿ, ನೀನು ಹಾಡು ಪಿಯಾರಾ.

ಪಿಯಾರಳ ಹಾಡು.

ಮನವಾಸೆ ಮುಗಿಯದೀ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ||

ಹೃದಯವಿದು ಬಹುಸಣ್ಣ ಅಕಟ ಧರಿಸುವುದೆಂತು?

ಈ ಆಕುಲ ಅಸೀಮ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ||

ಈ ನಿನ್ನ ಹೃದಯಮಂ ಎನ್ನ ವಕ್ಷದಲಿ ತಂ-

ದಿಡಲು ಬೇಡಿಷ್ಟೊಂದು ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ||

ಸೇರಿಸಲು ಮನವೆರಡು ವಿರಹಮೆಂತ್ಯೆದಿದುದು?

ಎಂತು ಪೋಗದಿಹುದೀ ಅಭಾವವಿನ್ನು ||

ಈ ಎನ್ನ ಕ್ಷುದ್ರ ಜೀ- ವನ ಮೆನ್ನ ಕ್ಷುದ್ರ ಜಗ-

ಮೆನಿತು ಪ್ರೀತಿಯನೆನೆಗೆ ಕೊಡಲು ಬಹುದು? ||

ಮನದೊಲೈಗಂತ್ಯ ವಿ- ಲ್ಲೆನಗೆ ಶಾಂತಿಯುಮಿಲ್ಲ

ಮತ್ತೆ ಪ್ರೀತಿಸುವೆನೆಂಬಾಸೆ ಪಿರಿದು ||

ಅಮರರಾಗುತಲೆಮ್ಮ ಬಾಳುವೆಯನಂತಮೆನೆ

ಕಳೆಯೆ ಮುಸುಕಿರುವೆಲ್ಲ ಅಂತರಗಳು ||

ಎನ್ನಾಸೆ ಪೂರ್ಣವಹು ದೊಲೈ ಸ್ವತಂತ್ರಮಹು-

ದೀ ಜನ್ಮ ಪುಣವಲ್ಲ ತೀರಿಸುವೆನು ||

ಷೂಜಾ-ಈ ಜೀವನವು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಗಾಢನಿದ್ರೆ; ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಸಂವೋಹನಕಾರಿಯಾದ ಸ್ವರ್ಗೀಯವಾದ ಅಪೂರ್ವಭಂಗಿ! ಒಂದು ಸೌಖ್ಯ ಮಯ ಸಂಕೇತವು ಭೂಮಿಗಳಿಗಿಂದು ಬಂದಂತೆ! ಈ ನಿದ್ರಾಲಾಲಸ ಜಾಗರಣವು ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಧುರ! ಸಂಗೀತವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಝಂಕಾರದ ಪ್ರತಿ ಧ್ವನಿ ಮಾತ್ರ. ಅನ್ಯಥಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಾಧುರ್ಯವೆಲ್ಲಿಯದು

[ಸಿರಂಗಿಯ ಶಬ್ದ.]

(ಚಮಕಿತನಾಗಿ) ಅದೇನು?

ಪಿಯಾರಾ-ಹೌದು ಪ್ರಿಯತಮ. ಈ ಸರಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ಶಬ್ದ! ಅದೂ ಕೇವಲ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿ. ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ನದಿಯ ಆಚೆ ದಡದಲ್ಲಿರುವುದು.

ಷೂಜಾ-ಇದೊ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರುವದು. ಪಿಯಾರಾ, ನಾನು ಹೋಗಿ ನೋಡುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ಪಿಯಾರಾ-ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಸಿರಂಗಿಗಳ ಧ್ವನಿ, ಸೈನ್ಯದ ಕೋಲಾಹಲ, ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಆಸ್ಫಲನ! ರಾತ್ರಿಯ ಈ ಗಭೀರ ಶಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ವಜ್ರಪಾತವಾದಂತೆ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಅರ್ತಧ್ವನಿ. (ಷೂಜನು ಬರುವನು.)

ಷೂಜಾ-ಪಿಯಾರಾ, ಸಮ್ರಾಟನ ಸೈನ್ಯವು ಶಿಬಿರವನ್ನು ಮುತ್ತಿರುವದು.

ಪಿಯಾರಾ-ಮುತ್ತಿರುವದೇ! ಅದೇಕೆ?

ಷೂಜಾ-ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕನಾದಾ ರಜಪೂತ! ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು, ನೀನು ಶಿಬಿರದೊಳಹೊಗು. ಪಿಯಾರಾ, ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. (ಹೋಗುವನು)

ಪಿ ಯಾರಾ—ಕೋಲಾಹಲವು ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಓಹೋ ಇದೇನು?
(ಹೋಗುವಳು.)

[ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲ.]

(ಸುಲೇವನಾನ್ ಮತ್ತು ದಿಲೀರ್‌ಖಾನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಸುಲೇವನಾನ್—ಸುಬಾದಾರರಲ್ಲಿ ?

ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್—ನದಿಯಕಡೆ ಓಡಿಹೋದಂತಿದೆ.

ಸುಲೇವನಾನ್—ಓಡಿಹೋದರೆ? ಅವರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟು, ಹೋಗು ದಿಲೀರಖಾನ್.

(ದಿಲೀರ್‌ಖಾನನು ಹೋಗುವನು. ಜಯಸಿಂಹನು ಬರುವನು.)

ಸುಲೇವನಾನ್—ಮಹಾರಾಜರೆ, ನಮಗಿಂದು ಜಯಲಾಭ!

ಜಯಸಿಂಹ—ನೀವು ರಾತ್ರಿಯೇ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಶತ್ರು ಶಿಬಿರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಿರೇಕೆ ?

ಸುಲೇವನಾನ್—ಏಕಾಗಬಾರದು? ಅದಿಷ್ಟೊಂದು ಬೇಗ ಜಯಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜಯಸಿಂಹ—ಸುಲ್ತಾನ ಷೂಜನ ಸೈನ್ಯವು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆನುಸಾಗರಲಿಲ್ಲ; ಅವರು ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚರವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಧಾಂಶ ಸೈನ್ಯವೇ ಹತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಸುಲೇವನಾನ್—ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ? ಚಿಕ್ಕ ತಂದೆಯು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಲ್ಲವನಲ್ಲವೆ, ಆತನಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಸಂಭವವುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ?

ಜಯಸಿಂಹ—ನಾನು ಸವ್ರಾಟನ ಪರವಾಗಿ ಆತನೊಡನೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿದ್ದೆನು.

ಆತನು ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದೆ ವಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಲು ಸಮ್ಮತನಾಗಿದ್ದನು.

ಹೆಚ್ಚೇನು ? ಪ್ರಯಾಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಹಡಗುಗಳೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

(ದಿಲೀರಖಾನನು ಬರುವನು.)

ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್—ಷಹಜಾದ, ಸುಲ್ತಾನ್‌ಷೂಜನು ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಹಡಗನ್ನು ಹತ್ತಿ ಓಡಿಹೋದನು.

ಜಯಸಿಂಹ—ಸರಿ, ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿರಬೇಕು.

ಸುಲೇವನಾನ್—ಬೆನ್ನಟ್ಟುವಂತೆ ಒಡನೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡು. (ದಿಲೀರಖಾನ್ ಹೋಗುವನು.)

ಸುಲೇವನಾನ್—ಮಹಾರಾಜರೆ, ತಾವು ಯಾರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಈ ಸಂಧಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಿರಿ?

ಜಯಸಿಂಹ-ಸಮ್ರಾಟನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ತಂದೆಯು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗೇನೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ನೀವೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇಕೆ?

ಜಯಸಿಂಹ-ಸಮ್ರಾಟನ ನಿಷೇಧವತ್ತು.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಇಷ್ಟಾದಮೇಲೇ ಸುಳ್ಳುಕಥೆ ! ನೀವಿನ್ನು ಹೊರಡಿ. (ಜಯಸಿಂಹನು ಹೋಗುವನು.)

ಸುಲೇಮಾನ್-ಸಮ್ರಾಟನದೊಂದು ಆಜ್ಞೆ, ತಂದೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಆಜ್ಞೆ. ಇದು ಸಂಭವವೆ? ಯಥಾರ್ಥವಾದರೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಭರ್ತ್ಸನೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಸಮ್ರಾಟನ ಆಜ್ಞೆಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ತಂದೆಯು ಸಪರವಾರವಾಗಿ ಪೂಜನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆ?—ಇಲ್ಲ—ನಾನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆನು. ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯು ನನಗೆ ಈಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ (ಹೋಗುವನು.)

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ದುರ್ಗಪ್ರಸಾದ.

ಕಾಲ—ಪ್ರಭಾತ.

(ಮಹಾಮಾಯೆ ಮತ್ತು ಚಾರಣ ಬಾಲಿಕೆಯರು.)

[ಚಾರಣ ಬಾಲಿಕೆಯರ ಹಾಡು.]

|| ೧ ||

ಕರೆದೊಯ್ದ ರಾತನಂ ಜಯಸಿರಿಯ ಕೈಹಿಡಿಯೆ;

ಕರೆದುದಾತನನೆಮ್ಮ ತಾಯ್ನೊಡು; ಗೌರವದ

ಚರಣದೋಳು ಪ್ರಾಣಗಳ ಬಲಿಗೊಡಲು ಪೋಗಿಹನು

ಸುರರ ಮರಣದ ಸಿಂಧುವಂ ಕೂಡೆ ಕಡೆನೆನೆಂದು;

ಸಧವೆಯೋ ವಿಧವೆಯೋ ಜಗದೆತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಡೆಯುವೆಸತತಮುಂ ನೀನು;

ಮುದದೊಳೇಳಮ್ಮ ವೀರಜಾಯೆ,

ಕಟ್ಟಿಕೋ ಹೆರಳನೊರೆಸಿಕೋ ಕಣ್ಣೀರ್ವನಿಗಳನ್ನು ||

|| ೨ ||

ಅರಿಗಳಾಮಂತ್ರಣವ ಪಾಲಿಸಲು ಪೋಗಿಹನು;

ಅರಿವರವರೋರೋರ್ವರನು ವಜ್ರಕವಚದಿಂ;

ಮೆರೆವಸಿಗಳಿಂದವರ ಪರಿಚಯಂ ಪೇರ್ಚುವುದು;
ತರಳ ಭುಕುಟಿಗಳವರನುಡಿ, ನೆಡೆಯೆ ರಕ್ತಧಾರೆ;
ಸಧನೆಯೋ ವಿಧನೆಯೋ ಜಗದೆ—ಇತ್ಯಾದಿ.

|| ೩ ||

ಸಂಧಿ ಸೋಲುಗಳಿಲ್ಲ; ಭೀಮ ಸಮರದ ನಡುವೆ
ನಿಂದಿಹನು ರುಧಿರಾಕ್ತದೇಹದಿಂ ಶೋಭಿಸುತ್ತೆ;
ಬಂದು ಕುಣಿವಳು ಮೃತ್ಯುದೇವಿ; ಕೇಳುತಲಿಹುದು
ಒಂದುಗೂಡುತೆ ಜಯಧ್ವನಿಯಾರ್ತನಾದದಿಂದೆ;
ಸಧನೆಯೋ ವಿಧನೆಯೋ ಜಗದೆ—ಇತ್ಯಾದಿ.

|| ೪ ||

ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮಕಿಂದಾತನೈದಿಹನಮ್ಮ,
ಸಾರುವನು ಮರಳಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಕೈಸಿಡಿದು;
ಬಾರದೊಡೆ ಮೃತನಾಗಿ ಅಮರರಂತೆಸೆವನಾ
ಭೂರಿ ಮಹಿಮನ ತಳೆದು ಕ್ರೋಡದಲಿ ಸಾಯ್ವ ನೀನು;
ಸಧನೆಯೋ ವಿಧನೆಯೋ ಜಗದೆ—ಇತ್ಯಾದಿ.

[ದುರ್ಗದ ಪ್ರಹರಿಯ ಪ್ರವೇಶ.]

ಪ್ರಹರೀ-ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ -

ಮಹಾನಾಯಾ-ಸಮಾಚಾರವೇನು ಪ್ರಹರಿ ?

ಪ್ರಹರೀ-ಮಹಾರಾಜರು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಿರುವರು.

ಮಹಾನಾಯಾ-ಬಂದಿರುವರು! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಂದಿರು
ವರೇ ?

ಪ್ರಹರೀ-ಇಲ್ಲ ರಾಜ್ಞೆ, ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿವರು ಸೋತು ಬಂದಿರುವರು.

ಮಹಾನಾಯಾ-ಸೋತು ಹಿಂತಿರುಗಿರುವರು! ಏನು ಹೇಳಿದೆ ಪ್ರಹರಿ? ಯಾರು
ಸೋತು ಬಂದವರು ?

ಪ್ರಹರೀ-ಮಹಾರಾಜರು.

ಮಹಾನಾಯಾ-ಏನು? ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತ ಸಿಂಹರು ಸೋತು ಹಿಂದಿರು
ಗುವರೆ! ಎಂಥ ಸಮಾಚಾರವಿದು ಪ್ರಹರಿ ? ಯೋಧಪುರದ ಮಹಾರಾಜರು,
ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಹಿಂದಿರುಗುವರೆ ? ರಾಜಪೂತರ

ಶೌನ್ಯವು ಇಷ್ಟೊಂದು ದುರ್ಗತಿಗಳಿಗಿಂತೆ? ಅಸಂಭವ ! ಕ್ಷೇತ್ರಿಯ ವೀರನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತ ಸಿಂಹರು ಕ್ಷಾತ್ರಕುಲ ಚೂಡಾಮಣಿ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವನು. ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತ ಸಿಂಹರಾವಾಗಲೂ ರಣದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಹಿಂದಿರುಗುವರಲ್ಲ. ಈಗ ಬಂದಿರುವವರು ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತ ಸಿಂಹರಲ್ಲ. ಅವರ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಭದ್ರವೇಷಿಯು ! ಅವನನ್ನು ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಬಿಡಲಾಗದು. ದುರ್ಗದ್ವಾರವು ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡಲಿ—ಹಾಡಿ; ಚಾರಣ ಬಾಲಕಿಯರೆ.

(ಚಾರಣ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಹಾಡುವರು.)

ಇದನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಅಲಹಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಸುಲೀಮಾನನ ಶಿಬಿರ. ಕಾಲ—ಮುಂಜಾವು.

(ಜಯಸಿಂಹ ಮತ್ತು ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್.)

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್—ಅವರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಕಳೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ಜಯಲಾಭ! ಕೇಳಿದಿರಾ ಮಹಾರಾಜ್.

ಜಯಸಿಂಹ—ನನಗದು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು.

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್—ಪಯಸ್ವಾಪಾನನು ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದನಂತೆ; ಆಗ್ರದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ದಾರನು ಸೋತು ಹರಿದ್ವಾರದ ಕಡೆ ಓಡಿಹೋದನಂತೆ; ಸಂಗಡ ನೂರು ಜನ ಸೈನಿಕರು, ೩೦ ಲಕ್ಷ ಸ್ವರ್ಣ ಮುದ್ರೆ!

ಜಯಸಿಂಹ—ಅವನು ಓಡಿಹೋಗಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನನಗದು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು.

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್—ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು. ದಾರನು ಓಡಿಹೋಗುವಾಗ ಒಳ್ಳೆ ಗಂಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನಲ್ಲವೆ? ಅಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು:—ವೃದ್ಧ ಸಮ್ರಾಟನು ೭೦ ಕುದುರೇ ಹೇರು ಸ್ವರ್ಣಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾರನ ಸಲವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನಂತೆ—ದಾರಿಯಲ್ಲದನ್ನು ರೂಪರು ಡಕಾಯತಿಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರಂತೆ.

ಜಯಸಿಂಹ—ಅವನು ದುರಾದೃಷ್ಟವಂತ—ಅದು ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತು.

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಔರಂಗಜೇಬನೂ ಮುರಾದನು ವಿಜಯ ಗರ್ವದಿಂದ ಆಗ್ರಾವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರಂತೆ—ಈಗ ಫಲತಃ ಔರಂಗಜೇಬನೇ ಸಮ್ರಾಟನು.

ಜಯಸಿಂಹ-ಅದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತು.

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಔರಂಗಜೇಬನು ನನಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು: ನಾನು ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತನಾಗಿ ಸುಲೇಮಾನನನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು. ನಿನಗೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತೆ. ಅಲ್ಲವೆ ಮಹಾರಾಜ್ ?

ಜಯಸಿಂಹ-ಹೌದು.

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಯುದ್ಧದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ಜಯಸಿಂಹ-ನಾನಿಂದು ಒಬ್ಬ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯನಿಂದ ಯುದ್ಧದ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಸಿದೆನು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯನು ಹೇಳುವುದು: ಭಾರತ ವರ್ಷದ ಭಾಗ್ಯಕಾಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಔರಂಗಜೇಬನ ನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯುದಯ, ದಾನನ ನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ಪತನ ಎಂದು.

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು ಮಹಾರಾಜ್ ?

ಜಯಸಿಂಹ-ನಾನು ಏನು ಮಾಡುವೆನೋ ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರು.

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಒಳ್ಳೆದು. ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೇನೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೊಂದು ಮಾತು.

ಜಯಸಿಂಹ-ಸುಮ್ಮನಿರು, ಸುಲೇಮಾನನು ಬರುತ್ತಿರುವನು.

(ಸುಲೇಮಾನನ ಪ್ರವೇಶ)

ಜಯಸಿಂಹ ಮತ್ತು ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಒಂದೆದಿಗಿ ಪಹಜಾದಾ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಮಹಾರಾಜ್, ತಂದೆಯು ಸೋತು ಓಡಿಹೋದನು. ಇದೋ ಸಮ್ರಾಟನ ಪತ್ರ-(ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವನು.)

ಜಯಸಿಂಹ-(ಓದಿ) ಹೌದು, ಈಮಾರ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ತಂದೆಯ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಳಂಬದೊಡನೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಸಮ್ರಾಟನು ಬರೆದಿರುವನು. ನಾನೀಕ್ಷಣವೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ತಿಬಿರವನ್ನೆತ್ತುವಂತೆ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಜಯಸಿಂಹ-ನನ್ನ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಾಚಾರವು ಬರುವವರಿಗೂ ತಡೆಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ, ಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರೇ ?

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಅದೇ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸರಿಯಾದ ಸಮಾಚಾರವು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸ್ವಯಂ ಸಮಾಪ್ರಾಪ್ತನ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ!

ಜಯಸಿಂಹ-ಇದರಲ್ಲೇನೋ ಜಾಲವಿದೆಯೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬುಗೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಾಪ್ರಾಪ್ತನು ವೃದ್ಧ; ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯು ಆಜ್ಞೆಯಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯು ಹೊರತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡಲಾರವು. ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್ ?

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಅದು ಸರಿಯಾದ ಮಾತು.

ಸುಲೇಮಾನ್-ತಂದೆಯು ಓಡಿಹೋಗಿರುವನು, ಆತನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

ಜಯಸಿಂಹ-ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಔರಂಗಜೇಬನ ಆಜ್ಞೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುವದು.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಏನು ! ಔರಂಗಜೇಬನ ಆಜ್ಞೆಯ ಸಲುವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಶತ್ರುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯ ಸಲುವಾಗಿ.....ನಾ.....ನುನಿರೀಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕೆ?

ಜಯಸಿಂಹ-ಕುಮಾರನು ಮಾಡದೇ ಹೋದರೂ ನಾವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಏನು ಹೇಳುವೆ ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್ ?

ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್-ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಜಯಸಿಂಹ, ದಿಲೀರ್ ಖಾನ್, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮಸಲತ್ತು ಮಾಡಿರುವಿರೋ ?

ಜಯಸಿಂಹ-ನಮ್ಮ ದೋಷವೇನು ? ಸರಿಯಾದ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಾವೇನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು ? ಯುವರಾಜ ದಾರನ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಲಾಹೋರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸರಿಯಾದ ಆಜ್ಞೆಯಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ನಾನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವೆನು.

ಜಯ ಸಿಂಹ-ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಲಾಗುವುದೆ ? ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಖಾನ್‌ಸಾಹೇಬ ?

ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್-ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಕೇಳಿದೆನು. ನೀವೇನೋ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಒಳ್ಳೇದು, ನಾನೇ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡುವೆನು. (ಸುಲೇಮಾನನು ಹೋಗುವನು.)

ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್-ಈಗೇನು ಮಾಡುವಿರಿ ಮಹಾರಾಜ ?

ಜಯ ಸಿಂಹ-ಭಯವೇನು ಇಲ್ಲ ಖಾನ್‌ಸಾಹೇಬ, ನಾನು ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನು.

ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್-ನಿಮ್ಮಂತ ವಿಚಕ್ಷಣ ಕರ್ಮಕೃತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆದೇ ಕಾರ್ಯವು ಯುಕ್ತವಾದುದೆ ?

ಜಯ ಸಿಂಹ-ಸುಮ್ಮನಿರು. ಈಗಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ನೋಡುವುದೆ; ಇನ್ನೂ ಔರಂಗಜೇಬನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ .. (ಸುಲೇಮಾನನು ಮತ್ತೆ ಬಂದನು.)

ಸುಲೇಮಾನ್-ಸೈನ್ಯದವರೂ ಈ ಮಸಲತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವರು. ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಜಯ ಸಿಂಹ-ಅದು ಸಂಭವವೇ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಮಹಾರಾಜ, ಸಮ್ರಾಟನು ತಂದೆಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಬಹಳ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿರುವುವು ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು: ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್, ದಾರನ ಪುತ್ರನಾದ ನಾನು ನಿಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಈ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. ನಿಮಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೋಗಲಿ, ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ; ನಾನದನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಲಾಹೋರಿಗೆ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ಈ ರಾಜ್ಯಾಪಹಾರಿಯಾದ ಔರಂಗಜೇಬನ ಶೌರ್ಯವೆಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವೆನು. ಈ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಿ. ಮಹಾರಾಜ್ ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್, ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡಿರಿ. ಈ ಯೋಂದು

ಉಪಕಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಜನ್ಮವೂ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು.

ಜಯ ಸಿಂಹ-ಸಮ್ರಾಟನ ಆಜ್ಞೆಯ ಹೊರತು ನಾವಿಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ ಮುಂದಿಡಲಾರೆವು.

ಸುಲೇಮಾನ್-ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್, ನಾನು ಮೊಣಕಾಲೂರಿ-ಯುವರಾಜ ದಾರನ ಪುತ್ರ, ನಾದ ನಾನು-ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಈ ಬಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. (ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನು.)

ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್-ಎಳು ಪಹಜಾದಾ, ಮಹಾರಾಜನು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಹೋದರೆ, ನಾನು ಕೊಡುವೆನು. ನಾನು ದಾರನ ಉಪ್ಪುತಿಂದಿರುವೆನು. ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಜಾತಿಯು ಸ್ವಾಮಿ ದ್ರೋಹದ ಜಾತಿಯಲ್ಲ. ಬಾ ಪಹಜಾದಾ, ನಾನೆನ್ನ ಅಧೀನಸ್ಥವಾದ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಲಾಹೋರಿಗೆ ಬರುವೆನು, ಮತ್ತು ಶಸಥ ಮಾಡುವೆನು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪಹಜಾದನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಯುವರಾಜ ದಾರನ ಮಗನ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಬಲ್ಲೆನು. ಬಾ ಪಹಜಾದಾ, ನಾನೀಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವೆನು. (ಸುಲೇಮಾನ್ ಮತ್ತು ದಿಲೀರ್‌ಖಾನ್ ಹೋದರು.)

ಜಯ ಸಿಂಹ-ಸರಿಹೋಯಿತು. ಒಮ್ಮೆಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದೆ ಯಲ್ಲವೆ? ಖಾನಸಾ ಹೇಬಾ. ನಿನ್ನ ಮಂಗಳವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋದೆ. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನ ಅಧೀನಸ್ಥವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಗ್ರಾಭಿಮುಖ ನಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವೆನು. (ಹೋದನು.)

ಆರನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ-ಆಗ್ರಾದ ದುರ್ಗಪ್ರಸಾದ; ಕಾಲ-ಮುಂಜಾವು; ಪಾಜಹಾನ್ ಮತ್ತು ಜಹನಾರಾ.

ಪಾಜಹಾನ್-ಜಹನಾರಾ, ನಾನು ಆತುರದಿಂದ ಅವರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಅವನು ನನ್ನ ಪುತ್ರ; ಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಉದ್ಧತನಾದ ನನ್ನ ಪುತ್ರ; ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಗೌರವಸ್ವರೂಪನು.

ಜಹನಾರಾ--ಗೌರವವೇ ತಂದೆಯೇ? ಎಂತ ಧೂರ್ತ, ಎಂತ ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಯವನು !

ಅಂದು ನಾನವನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿದನು ! ತಾನು ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನೆಂದೂ, ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು; ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಫಳಫಳ ನೀರು ಸುರಿಸಿದನು! ದಾರನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಸರದಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ತಂದೆಯ ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮುರಾದನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಾರನಕಡೆ ಸೇರುವೆನೆಂದು ನಂಬಿಸಿದನು. ನಾನು ಸರಳಹೃದಯಳಾಗಿ ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ಅಭಾಗ್ಯ ದಾರನ ಹಿತೈಷಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು. ಈಗವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಿರುವನು. ನಾನು ದಾರನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದೆನು. ಅದನ್ನು ಮಧ್ಯದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಹರಿಸಿರುವನು. ಎಷ್ಟೊಂದುದ್ರೋಹ ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಪಟ !!

ಷಾಜಹಾನ್--ಇಲ್ಲ ಜಹನಾರಾ, ಅವನು ಹಾಗೆಮಾಡುವವನಲ್ಲ; ನಾನಿದನ್ನು ನಂಬಲಾರೆನು.

ಜಹನಾರಾ--ಅವನೊಮ್ಮೆ ಈ ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಬರಲಿ, ಕೌಶಲದಿಂದ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವೆನು. ಈ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೂರುಜನ ಸಶಸ್ತ್ರರಾದ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಆ ಭಂಡ ಅವರಂಗಜೇಬನನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವೆನು, ನೋಡು.

ಷಾಜಹಾನ್--ಇದೇನು ಜಹನಾರಾ, ಅವನು ನನ್ನ ಪುತ್ರ ! ನಿನ್ನ ಸೋದರ ! ಇದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ಜಹನಾರಾ. ಅವನೆಂತವನೇ ಆಗಲಿ, ನಾನು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಹಾಗವನು ವಶನಾಗದೇ ಹೋದರೆ ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ನಾನು ಅವನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. “ನಮಗೆ ಮತ್ತೇನೂ ಬೇಡ, ನಮ್ಮನ್ನು ಜೀವದಿಂದಿರಿಸು, ಒಬ್ಬ ರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಜಹನಾರಾ--ತಂದೆಯೇ, ನಿನ್ನ ನಿಂತಹ ಆಪಮಾನದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ಷಾಜಹಾನ್--ಅಪಮಾನವಲ್ಲ, ಪುತ್ರ. ತಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ಬೇಡುವದು ಅಪಮಾನವೇ ?

[ಮಹಮ್ಮದನ ಪ್ರವೇಶ.]

ಷಾಜಹಾನ್--ಬಾ ಮಹಮದ್, ಎಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ?

ಮಹಮದ್--ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು ತಾತ.

ಷಾಜಹಾನ್--ಅದೇನು! ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ನಿಮಿತ್ತ ಅಶ್ವಾರೂಢನಾದನೆಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರಲ್ಲ.

ಮಹಮದ್--ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ತಂದೆಯು ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಅಕ್ಷರಣ ಮಸ ಜೀದಿಗೆ ನಮಾಜುಮಾಡಲು ಹೋದನು. ನನಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕೂಡಾ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಜಹನಾರಾ--ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ, ಮಹಮ್ಮದ್ ?

ಮಹಮದ್--ಈ ದುರ್ಗಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ಆಳುವುದಕ್ಕೆ.

ಷಾಜಹಾನ್--ಇದೇನು, ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುವೆಯೋ, ಮಹಮದ್ ?

ಮಹಮದ್--ಇಲ್ಲ ತಾತ, ನಿಜವಾದ ಮಾತು.

ಜಹನಾರಾ--ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಖೈದು ಮಾಡುವೆನು.

[ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕುವಳು; ಐದುಜನ ಸಶಸ್ತ್ರಪ್ರಹರಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.]

ಜಹನಾರಾ--ನಿನ್ನ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡು, ಮಹಮದ್.

ಮಹಮದ್--ಅದೇಕೆ ?

ಜಹನಾರಾ--ನೀನಿನ್ನ ಬಂದಿ. ಪ್ರಹರಿಗಳೇ, ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಿ.

ಮಹಮದ್--ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಹರಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವನು.

[ಸಿಕ್ಕು ಹಾಕುವನು; ಹತ್ತುಜನ ಪ್ರಹರಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.]

ಮಹಮದ್--ನನ್ನ ನೂರುಜನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬರುವಂತೆ ಹೇಳು.

ಜಹನಾರಾ--ನೂರುಜನ ಸೈನಿಕರು ! ಅವರು ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಯಾರು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ?

ಷಾಜಹಾನ್--ನಾನು ಜಹನಾರಾ, ಎಲ್ಲಾ ದೋಷವು ನನ್ನದು. ನಾನು ಸ್ನೇಹ ಪರವಶನಾಗಿ ಅವರಂಗಜೇಬನು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೇನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನೋ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದೆನು. ಹಾ ! ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಯೂ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ, ಮಹಮದ್.

ಮಹಮದ್--ತಾತ.....

ಷಾಜಹಾನ್--ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದೇನು ಮಹಮದ್ ? ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಂದಿ ?

ಮಹಮದ್--ಬಂದಿಯಲ್ಲ ತಾತಾ. ಈ ಮಹಲಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ.

ಷಾಜಹಾನ್--ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ಇದೇನು ಸತ್ಯವಾದ ಘಟನೆಯೋ. ಇಲ್ಲವೆ ಕನಸೋ? ನಾನು ಯಾರು, ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನೇ? ನೀನು ನನ್ನ ಪೌತ್ರ, ನನ್ನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವೆಯಾ? ಇದೇನು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಹಸಂಸಾರವು ಇಷ್ಟೊಂದು ತಳಕೆಳಗಾಗಿ ಹೋಯಿತೇ? ಯಾರ ರೋಷಕಷಾಯಿತ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರಂಗಜೀ ಬನು ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೋ ಅಪಾಪಂಡನ ಮಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಂದಿಯೇ ! ಜಹನಾರಾ, ಇದೆಂತ ವಿಚಿತ್ರ? ಹೀಗೇ ಬಾ. ಇದೇನು ಪುತ್ರ: ನಿನ್ನ ತುಟೆಗಳು ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿರುವವು, ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡವೇಕೆ? ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಹೀನವಾದ ನಿಷ್ಪ್ರಭವಾದ ಈ ಸ್ಥಿರ ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯೇಕೆ? ಕೆನ್ನೆಗಳೆರಡು ರಕ್ತಹೀನವಾಗಿ ಜಪಾಕುಸುಮದಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿರುವವಲ್ಲ ! ಏನಾಯಿತಮ್ಮ ?

ಜಹನಾರಾ--ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪ, ನಾನು ಅದನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೀಗೂ ಉಂಟೆ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಷಾಜಹಾನ್--ಮಹಮದ್, ನಾನಿಂತ ಕಾಠಿಣ್ಯವನ್ನು, ಇಂತ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಸಹಿಸುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆಯಾ ? ಸಿಂಹವು ಮುದಿಯಾಯಿತೆಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪದಾಘಾತ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆಯಾ? ಕೇಳು ಮಹಮದ್: ನಾನು ವೃದ್ಧನು--ಆದರೆ ನಾನು ಷಾಜಹಾನನು. ಯಾರಲ್ಲಿ ? ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬನ್ನಿ ನನ್ನ ಬಡ್ಗವನ್ನು. ಏನು? ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ ?

ಮಹಮದ್--ತಾತಾ, ನಿಮ್ಮ ದೇಹರಕ್ಷಕರು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು

ಷಾಜಹಾನ್--ಕಳುಹಿಸಿದವರು ಯಾರು ?

ಮಹಮದ್--(ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ನಾನು.

ಷಾಜಹಾನ್--ಯಾರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ?

ಮಹಮದ್-ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ನೂರು ಜನ ಸೈನಿಕರೇ ಜಹಾಪನಾಯವರ ದೇಹರಕ್ಷಕರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು.

ಷಾಜಹಾನ್--ಮಹಮದ್, ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕ !

ಮಹಮದ್-ಜಹಾಪನಾ, ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಕೇವಲ ಪಿತನ ಅಜ್ಞಾ ಧಾರಕನು.

ಷಾಜಹಾನ್-ಔರಂಗಜೇಬ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನಲ್ಲಿ, ನಾನಲ್ಲಿ? ಅದರೂ ಜಹನಾರಾ, ಇಂದು ನಾನೊಮ್ಮೆ ಈ ದುರ್ಗಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ಈಗಲೂ—ಈ ಕ್ಷಣದ ಲ್ಲೂ ವೃದ್ಧ ಷಾಜಹಾನನ ಜಯಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಉರುಳಾಡಬೇಕಾದೀತು. ಅದರೆ ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ, ಹೋಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಮಹಮದ್ ನನ್ನನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು—ಒಂದು ಸಲಮಾತ್ರ, ಒಂದೇವೊಂದುಸಲ ಮಾತ್ರ. (ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು.)

ಮಹಮದ್--ನಾನು ದೋಷಿಯಲ್ಲ; ಕೇವಲ ತಂದೆಯ ಅಜ್ಞಾವಹನು.

ಷಾಜಹಾನ್-ನಾನು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿರುವಾಗ ನೀನು ಹೇಗೆ ತಂದೆಯ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆ? ಮಹಮದ್ ಬಾ, ದುರ್ಗ ದ್ವಾರವನ್ನು ತೆರೆ.

ಮಹಮದ್-ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ತಾತ, ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲ.

ಷಾಜಹಾನ್-ತೆರೆಯುವದಿಲ್ಲವೇ, ತೆರೆಯುವದಿಲ್ಲವೇ? ನೋಡು: ನಾನು ನಿನ್ನ ವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹನು—ರೋಗಗ್ರಸ್ತನೂ, ಜೀರ್ಣನೂ, ವೃದ್ಧನೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಪಿತಾ ಮಹನು. ಒಂದೇ ಒಂದಾವರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಈ ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು; ಮತ್ತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಈಗಲೇ ಶಪಥವನ್ನೂ ಮಾಡುವೆನು. ತೆರೆಯುವದಿಲ್ಲವೇ, ತೆರೆಯುವದಿಲ್ಲವೇ? (ದೈನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವನು.) [ನಾಗುವನು.]

ಮಹಮದ್-ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ತಾತ, ನನ್ನಿಂದದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. (ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧ)

ಪಾಜಹಾನ್--ನಿಲ್ಲು ಮಹಮದ್, (ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಚಿಂತೆಮಾಡಿ ರಾಜಮಕುಟವನ್ನು ತಂದು, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಖುರಾನನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ನೋಡು ಮಹಮದ್, ಇದು ನನ್ನ ಮಕುಟ, ಇದು ನನ್ನ ಖುರಾನ್. ಈ ಖುರಾನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಶಪಥ ಮಾಡುವೆನು. ಹೊರಗೆ ನೆರೆದಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಈ ಕಿರೀಟವನ್ನು ನಿನ್ನ ಶಿರವಲ್ಲಿ ಧರಿಸುವೆನು. ಯಾರು ಅಡ್ಡಿಮಾಡುವರೋ, ನೋಡುವ? ಇಂದು ನಾನು ವೃದ್ಧನೂ, ಶೀರ್ಣನೂ, ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹಸ್ತಿಯಂತೆ ಪಂಗುವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಯಾವ ಪಾಜಹಾನನು ಈ ಭಾರತ ವರ್ಷವನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿನಗಳು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಾಸನ ಮಾಡಿದನೋ, ಆತನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಸಮ್ಮುಖದ ಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲನಾದರೆ ಅವರ ಸಂಮಿಳಿತ ಅಗ್ನಿಮಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೂರು ಜನ ಔರಂಗಜೇಬರು ಭಸ್ಮೀಭೂತರಾಗಿ ಹೋಗುವರು. ಮಹಮದ್, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ನೀನು ಭಾರತ ವರ್ಷದ ಅಧೀಶ್ವರನಾಗುವೆ. ನಾನು ಶಪಥಮಾಡುವೆನು, ಮಹಮದ್; ಶಪಥ ಮಾಡುವೆನು. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಕಪಟ ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ನೋಡುವೆನು.

ಮಹಮದ್ -ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು, ಜಹಪನಾ.

ಪಾಜಹಾನ್-ನೋಡು, ಇದು ಮಕ್ಕಳ ಆಟವಲ್ಲ. ನಾನು--ಸ್ವಯಂ ಸಮ್ರಾಟ್ ಪಾಜಹಾನನು ಶಪಥಮಾಡುತ್ತಿರುವನು, ಇದು ಉನ್ಮತ್ತನ ವೃಥಾಲಾಪವಲ್ಲ. ಒಂದುಕಡೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಅಜ್ಜ; ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅಖಂಡ ಭಾರತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ! ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು, ಮಹಮದ್!

ಮಹಮದ್-ತಾತಾ, ತಂದೆಯ ಅಜ್ಜೆಯನ್ನು ವಿಾಂ ನಡೆಯುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

ಪಾಜಹಾನ್-ಒಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ?

ಮಹಮದ್-ಸಮಗ್ರ ಪೃಥುವಿಯ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪಾಜಹಾನ್-ನೋಡು ಮಹಮದ್, ಚಿನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಭಾರತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪದವಿ!

ಮಹಮದ್-ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆನು. ಪ್ರಲೋ

ಭವು ಬಹು ದೊಡ್ಡದು; ಹೃದಯವು ಅತಿ ದುರ್ಬಲವು. ಜಹನನಾ, ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು, (ಹೋಗುವನು.)

ಷಾಜಹಾನ್-ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು; ಹೊರಟು ಹೋದನು! ಜಹನಾರಾ, ಏಕೆ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ?

ಜಹನಾರಾ-ಓರಂಗಜೇಬ, ನಿನಗಿಂತ ಮಗನೇ! ಇವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಫಾಲನಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವನು. ಮತ್ತು ನೀನು? ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅಣ್ಣಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ನೋಡದಿಂದ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಷಾಜಹಾನ್-ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯ. ಮಗಳೇ, ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ತಾವು ಉಣ್ಣುವ ಮೊದಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಣಿಸುವರು; ತೊಡೆಯ ನೋಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿದ್ರೆಮಾಡಿಸುವರು; ಅವರ ಮಿದುನಗೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮುದ್ದಾಡುವರು. ಆದರವು ಕೃತಘ್ನತೆಯ ಅಂಕುರಗಳೇ! ಸಯ್ಯಾನನ ಮಕ್ಕಳೇ ಅವು! ಅರ್ಧಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಕಿ ಅವರನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು; ಸಮಯಾಸಮಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೊರಡೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು; ಆಜೀವವೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿರ್ದಯನಾಗಿ ಆಳಬೇಕು; ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಮಹಮದನಂತೆ ಪಿತೃಭಕ್ತರಾಗುವರೆಂದು ತೋರುವುದು. ಈರೀತಿ ಅವರನ್ನು ಸಾಕುವದರಿಂದ ಯಾವ ತಂದೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವಾಗುವುದೋ, ಯಾರು ನೀರವವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವರೋ, ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯು ಉರಿದುಹೋಗಲಿ! ಅವರ ಕಣ್ಣು ಇಂಗಿಹೋಗಲಿ! ಹಾ! ಜಹನಾರಾ—

ಜಹನಾರಾ--ಅಪ್ಪ, ಈ ಕಾರಾಗಾರದ ಬಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಸಹಾಯಕವಾದ ಮಗುವಿನಂತೆ ಅಳುವುದರಿಂದಾಗುವುದೇನು? ಪದಾಹತನಾದ ಕುಂಟನಂತೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಹೆಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾ ವೃಥಾ ಅಭಿಶಾಪಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದಾಗುವುದೇನು? ಪಾಪಿಯಾದ ಮುಮೂರ್ಷುವಿನಂತೆ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಸಾರಿ ದೇವರನ್ನು ದಯಾಮಯನೆಂದು ಕರೆದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗುವದೇನು? ಏಳು, ದಳಿತ ಭುಜಂಗಮದಂತೆ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಎತ್ತಾರಮಾಡಿ ಏಳು; ಮರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವ್ಯಾಘ್ರಿಯಂತೆ ಪ್ರಮತ್ತ ವಿಕ್ರಮದಿಂದ ಛರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಏಳು, ಅತ್ಯಾಚಾರದಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರದಂತೆ ಬೆದರಿ ಏಳು. ನಿಯತಿಯಂತೆ

ಕಠಿಣನಾಗು, ಹಿಂಸೆಯಂತೆ ಅಂಧನಾಗು, ಸೈತಾನನಂತೆ ಕ್ರೂರನಾಗು. ಆಗವ ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲು ಶಕ್ತನಾಗುವೆ.

ಷಾಜಹಾನ್--ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಬಾ ಮಗಳೇ, ನೀನೂ ನನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಾ. ನಾನು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತ ಏಳುವೆನು; ನೀನು ಗಾಳಿಯಂತೆ ಬೀಸುತ್ತ ಬಾ. ನಾನು ಭೂಕಂಪದಂತೆ ಸಮಸ್ತ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವೆನು; ನೀನು ಸಮುದ್ರದ ಜಲೋಚ್ಛ್ವಾಸದಂತೆ ಅದನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಡು. ನಾನು ಘೋರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಂಗಡ ತರುವೆನು; ನೀನು ಮರಣವನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಬರಬಾರದೆ? ಒಮ್ಮೆಗೆ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಭಸ್ಮೀಭೂತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವ! ಹೋಗುವುದು?—ಇಷ್ಟಾದಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು! ಹೋಗಲು ಸ್ಥಳವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ? ಪ್ರಚಂಡ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಹುಗುವ ಕರಿಯ ಧೂಪದಂತೆ ನೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಿದ್ದು, ಶೂನ್ಯತೆಯ ವಿರಾಟ ಹಾಹಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವ.

ವೊದಲನೆಯ ಅಂಕದ ಕೊನೆ.

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕ

ಒಂದನೆಯ ನೋಟ.

[ಸ್ಥಾನ—ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ಶಿಬಿರ; ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ.]

[ದಿಲ್ವಾರ್ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು]

ದಿಲ್ವಾರ್—ಮೂರಾದ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಧಃಪತನದ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವೆ. ಮಧ್ಯದ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ಈಸುತ್ತಿರುವೆ. ನರ್ತಕಿಯರ ಹಾವಭಾವಗಳು ಅದರಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರುವವು. ಮೂರಾದ, ನೀನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮುಳುಗುವೆ; ಇನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಮೂರಾದ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೇನೋ ಬಹು ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಎಷ್ಟೊಂದು ಸರಳತೆ, ಸಹಜಾದಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆಯೆ? ನೀರಿನಲ್ಲಿಳಿದೇ ಮೊಸಳೆಯೊಡನೆಯೇ ತರ್ಕಿಸುವುದು? ಇಂದವನ ಸರದಿ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಉರ್ಜಿತನಾಗುವೆಯೋ ನೋಡುವೆ?—ಇದೋ ಬಂದನು.

[ಮುರಾದನ ಪ್ರವೇಶ]

ಮುರಾದ--ಅಣ್ಣನು ಇನ್ನೂ ನಮಾಜಿನಲ್ಲಿರುವನು. ಆತನಾವಾಗಲೂ ಪರಲೋಕ ವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಹಲೋಕವು ಅವನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ತೋರುವದು. ದಿಲ್ವಾರ್, ಏನು ಯೋಚನೆ ?

ದಿಲ್ವಾರ್--ಜಹಪನಾ, ಮೀನುಗಳಿಗೆ ಬಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಕ್ತೆಗಳಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವು ಹಾರು ತ್ತಿದ್ದವೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಮುರಾದ--ಮೂಢಾ, ಮೀನುಗಳಿಗೆ ರಕ್ತೆಗಳಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವು ಹಕ್ಕಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು ದಿಲ್ವಾರ್--ಅದು ಸರಿ; ನನಗದು ತೋರಲಿಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದಲೇ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆನು. ಈಗದು ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಯಿತು. ಒಳ್ಳೇದು ಜಹಪನಾ, ಹಂಸೆಯಂತೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ ? ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈಸಾ ಡುವುದು; ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುವುದು.

ಮುರಾದ--ಅಯ್ಯೋ! ಹುಚ್ಚು, ಅದಕ್ಕೂ, ಪ್ರಕೃತವಿಷಯಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ?

ದಿಲ್ವಾರ್--ದೇವರು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು, ನಿಲ್ಲುವ ಸಲವಾಗಿ. ಹೌದೋ, ಅಲ್ಲವೋ ?

ಮುರಾದ--ಹೌದು.

ದಿಲ್ವಾರ್--ಆದರೆ ಕಾಲುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಿ ಪಡಿಸುವ ಭಾರವು ತಲೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲವೋ ? ಈಗ ನೋಡಿರಿ--ಈಶ್ವರನು ಪಶು ಗಳಿಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿರುವನೇಕೆ ?

ಮುರಾದ--ಎಲ್ಲವೋ ಮೂರ್ಖ, ಅವುಗಳ ಮುಖವು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಮುಂಭಾಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ದಿಲ್ವಾರ್--ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ ಜಹಪನಾ. ನಾಯಿಯು ಬಾಲವನ್ನಾಡಿಸುವುದೇಕೆ ? ಅದರ ಕಾರಣ?--ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾವುದು ?

ಮುರಾದ--ನೀನೇ ಹೇಳು.

ದಿಲ್ವಾರ್--ನಾಯಿಯು ಬಾಲವನ್ನು ಆಡಿಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಬಾಲಕ್ಕಿಂತ ನಾಯಿಯ ಪ್ರತಾಪವು ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದುನ್ನೇಳೆ ನಾಯಿಗಿಂತ ಬಾಲದ ಪ್ರತಾ ಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಬಾಲವೇ ನಾಯಿಯನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಮುರಾದ್-ಹಾ! ಹಾ! ಹಾ! ಇದೋ ಅಣ್ಣ! ಬಂದನು.

(ಔರಂಗಜೇಬನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಔರಂಗಜೇಬ-ಇಲ್ಲಿರುವೆಯಾ ಸಹೋದರ? ಸಂಗಡ ನಿನ್ನ ವಿದೂಷಕನೂ ಇರುವನು?

ಮುರಾದ್-ಹೌದು ಅಣ್ಣ. ನಮಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಬೇಕು; ಸುಂದರಿಯರೂ ಬೇಕು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಸುಂದರಿಯರೇ, ಈ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಅಸಾಧಾರಣ ಸುಂದರಿಯ ರಾದ ಕೆಲವರು ನರ್ತಕಿಯರು ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನನಗಿಂತ ವಿಸಯ ಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಕ್ಕಾಯಾತ್ರೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಆದರೂ ಅವರು ನಿನ್ನ ಮನೋ ರಂಜನೆಗೆ ಒದಗಬಂದಾರೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಗೌರಾಂಗ ಫಿರಂಗಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸೀಸೆ ಮದ್ಯವನ್ನು ತರಿಸಿರುವೆನು. ಸ್ವಲ್ಪ ರುಚಿನೋಡು (ಕೊಡುವನು.)

ಮುರಾದ್-ಎಲ್ಲಿ? (ತೆಗೆದು ಕುಡಿದು) ವಹವ್ವಾ! ತೋಬಾ ದಿಲ್ದಾರ್, ಎನುಯೋ ಚನೆ? ನೀನಿಷ್ಟು ಕುಡಿಯಬಾರದೆ?

ದಿಲ್ದಾರ್-ನಾನೊಂದು ಗಹನವಾದ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆನು, ಜಹಹನಾ. ಮೈಗಳೆ ತಮ್ಮ ಮುಖವಿರುವಕಡೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡೇ ಓಡಾಡುವುದೇಕೆ?

ಮುರಾದ್-ಮತ್ತೇನು? ಅವು ಬಾಲದಕಡೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡಬೇಕೆ?

ದಿಲ್ದಾರ್-ಅವಕ್ಕೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿರುವುದೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವಿರ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲವೋ ಅವು ಕೂಡಾ ಮುಖದ ಕಡೆಯೇ ಹೋಗುವ ಅವಶ್ಯವೇನು, ಹಿಂದಿಂದಕ್ಕೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದು?

ಮುರಾದ್-ತೋಬಾ, ಈ ಫಿರಂಗಿಗಳು ಮದ್ಯವನ್ನು ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿಸು ವರು. (ಕುಡಿದು) ಅಣ್ಣ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ರುಚಿ ನೋಡಬಾರದೆ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನರಿಯೆಡು? ಮುರಾನಿನ ನಿಷೇಧ.

ದಿಲ್ದಾರ್-ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯೇನು, ಹಗಲೇನು ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮುರಾನಿನ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಸಂಸಾರವು ನಡೆ ಯುವುದಿಲ್ಲ (ಕುಡಿಯುವನು.)

ದಿಲ್ವಾರ್-ಆನೆಗೆಷ್ಟು ಬಲವಿರುವದೋಅದಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಹುತನು ಕೂಡುವ ಬದಲಾಗಿ, ಮಾವಟಿಗನ ಮೇಲೆ ಆನೆಯು ಕೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟದಂತ ವೈ, ಸಿಂಹದಂತ ಬಲ. ಒಂದು ಅಂಕುಶದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬೆದರಿ ಹೇಗಂದರೆ ಹಾಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಓ!

ಔರಂಗಜೇಬ-ನಿನ್ನ ವಿದೂಷಕನು ಒಳ್ಳೆ ರಸಿಕ.

ಮುರಾದ್-ಅವನೊಂದು ರತ್ನ. ಎಲ್ಲಿರುವರು ಆ ನರ್ತಕಿಯರು?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಅದೋ, ಆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ. ನೀನೆ ಹೋಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬಾರದೆ?

ಮುರಾದ್-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಭೋಗದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮುರಾದನಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದೆಗೆ ಯುವನಲ್ಲ (ಹೋಗುವನು.)

ದಿಲ್ವಾರ್-ಕುರುಡನಾದ ಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿಯೇನು, ಹಗಲೇನು? (ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಟನು.)

ಔರಂಗಜೇಬ-(ತಡೆದು) ನಿಲ್ಲು, ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಿದೆ.

ದಿಲ್ವಾರ್-ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡಣ್ಣ. ನನಗೆ ಸಿಂಹಾಸನವೂ ಬೇಡ; ಮಕ್ಕಾ ಯಾತ್ರೆಯೂ ಬೇಡ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ನೀನು ಯಾರು? ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳು? ನೀನು ಕೇವಲ ವಿದೂಷಕನಲ್ಲ.

ದಿಲ್ವಾರ್-ನಾನೊಬ್ಬ ಧೂರ್ತ, ಧಗಾಕೋರ್ ಮನುಷ್ಯ. ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವೆಂದರೆ-ಖೋ ಸಾಮುದೀ, ದಗಲ್ಪಾಜೀ, ಬಾಂದ್ರಾಮಿ, ಜುನಾಖೋರ್, ಇವುಗಳೆಲ್ಲದರ ಒಂದವೂರ್ವ ಸಂಮೇಳನ, ತಿಳಿಯಿತೆ? ನನ್ನ ಆಶೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದ ಬಿರಿಯಾನಿಯಲ್ಲಿ, ಸುಖವು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಕಾಡುಹರಟೆಯಲ್ಲಿ, ಸಂತೋಷವು ಧನ ದೊಲುತ್ತಿನಿಂದ ಮೆರೆಯುವ ನಿಮ್ಮಂತವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಕೇಳು, ನಾನು ಪರಿಹಾಸ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲ. ನಿನಗೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಬರುವುದು?

ದಿಲ್ವಾರ್-ಎನೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಯೆಂದು ಬಾಯಿಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಹೇಳಿದರೆ ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಯಾರಾದರೂ ಬೈದರೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಮತ್ತು-ಮತ್ತು-ಮತ್ತೇನೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಜಹಾಪನಾ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಸಾಕು ತಿಳಿಯಿತು; ನಿನ್ನನ್ನು ಬಳಕೆ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಏನೂ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ದಿಲ್ವಾರ್-ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ.

(ನರ್ತಕಿಯರೊಡನೆ ಮುರಾದನು ಬರುವನು.)

ಮುರಾದ್-ವಹವ್ವಾ! ತೋಬಾ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರಿಯರು!

ಔರಂಗಜೇಬ-ಹಾಗಾದರೆ ನೀನಿಲ್ಲಿ 'ವಿನೋದ'ವಾಗಿರು; ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ನಿನ್ನ ವಿದ್ವಾಂಸಕನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಅವನ ಮಾತು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮುರಾದ್-ಒಹೋ! ಹಾಗೋ; ಆಗಬಹುದು. ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ ಅವನೊಂದು ರತ್ನವೆಂದು. ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು; ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನನಗೆ ಅವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮರಾದವರ ಸಂಗವು ದೊರೆ ತಿರುವುದು. (ಔರಂಗಜೇಬನು ದಿಲ್ವಾರನೊಡನೆ ಹೋಗುವನು)

ಮುರಾದ್-ಹಾಡಿರಿ; ನರ್ತನಮಾಡಿರಿ.

ನೃತ್ಯಗೀತ.

ಬಂದೆನಿಂದು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಪ್ರಣಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ||ಪಲ್ಲವಿ||

ಈ ರೂಪು! ಈ ಬೆಡಗು! ಈ ಸೊಬಗಿನೊಯ್ಯಾರ |

ಈ ರಮ್ಯತನುವೀವಿಲಾಸವಿಭ್ರಮವು ||

ಈ ಸರಸ ಸಂಗೀತವಿದ ನಿನ್ನ ಚರಣಸರ- |

ಸೀರುಹದೊಳರ್ಪಿಸಲು ತಂದೆ ನಾನು ||

ಇಂದೆನ್ನ ದೆಂದೆನಿಸಿ ಜಗದೊಳೇನೇನಿಹುದೊ |

ತಂದಿರುವೆನದನೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಕೊಡಲು ||

ನಂದನಂದನ ಚಲ್ವ ಗೋವಿಂದ ನೀನಿದನು |

ಚಂದದಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸೆ ಧನ್ಯಳಹೆನು ||

ಪರಿಮಳದ ಭರದೆ ಮೊಳೆವೀ ಕುಸುಮ ಭಾರವನು |

ಪರಿಮಳಾಂಗನೆ ನಿನ್ನ ಚರಣತಲಕೆ ||

ಸರಸದಲಿ ಸಿಂಗರಿಸುತೀ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮುಗುಳ |
 ಸರವ ಹಾಕುವೆ ನಿನ್ನ ಕಂಠ ದೇಶಕ್ಕೆ ||
 ಹೃದಯವನು ಕಳ್ಳ ಸುಧೆಗಾಧಾರವೆನಿಸಿದೀ |
 ಅಧರ ಯುಗಳವ ನಿನ್ನ ತುಟಿಯೊಳಿಡುವೆ ||
 ಹೃದಯೇಶ ಅದನುಂಡು ತಣಿವುದಿಂದೀ ಮನದ |
 ಮುದದಾಶೆಗಳ್ ನಿನ್ನೊಳಂತ್ಯವಹುವು ||
 ಶರಣು ನೀನೆನೆಗೆಂದು ಚರಣ ನಳಿನಮೊಳಂದು |
 ಉರುಳೆ ಕರುಣಾಳು ಮನವಾಶಿಸುವುದು ||
 ಅರಿಯೆ ನಿನ್ನೀ ಪ್ರಣಯ ಪೂರ್ಣಾಬ್ಧಿಯಲಿ ಮುಳುಗಿ |
 ಹರಣಗಳ ಕಳೆವೆನೆಂಬಿಷ್ಟವಹುದು ||

(ಮುರಾದನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಕೇಳುತ್ತಾ ಸುರಾಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಕ್ರಮೇಣ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುವನು.)

ಸರ್ತಕಿಯರು ಹೊರಟುಹೋಗುವರು. ಸಶಸ್ತ್ರರಾದ ಪ್ರಹರಿಗಳೊಡನೆ ಔರಂಗಜೇಬನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಕಟ್ಟಿರಿ.

ಮುರಾದ್-ಯಾರು? ಅಣ್ಣ, ಇದೇನು ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕತನ (ಎಳುವನು.)

ಔರಂಗಜೇಬ-ಒದ್ದಾಡಿದರೆ ಪಥೆಪಾಡಲು ಹಿಂದೆಗೆಯಬೇಡಿ. (ಪ್ರಹರಿಗಳು ಮುರಾದನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವರು.)

ಔರಂಗಜೇಬ-ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ; ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಮಹಮದ್ ಮತ್ತು ಸಯ್ಯಾಖಾನನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಿಸಿ; ನಾನು ಶತ್ರುವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡುವೆನು.

ಮುರಾದ್-ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ, ದುಷ್ಟ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡುವೆನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ (ಹೋದರು.)

ಔರಂಗಜೇಬ-ಹಾ! ದೇವರೇ, ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆ? ನಾನೀ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸುವೆಯೇಕೆ? ಅದು ನನಗೇ ಗೊತ್ತು. (ಹೋಗುವನು.)

ಎರಡನೆಯ ನೋಟ.

[ಸ್ಥಾನ—ಆಗ್ರಾದ ದುರ್ಗಪ್ರಾಸಾದ. ಕಾಲ—ಪ್ರಭಾತ.]

(ಷಾಜಹಾನ್ ಒಬ್ಬಂಟಿಗನು.)

ಷಾಜಹಾನ್—ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವನು; ನಿನ್ನೆಯ ದಿನ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ದ್ದನೋ, ಅದೇ ಉಜ್ವಲ—ರಕ್ತವರ್ಣ; ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದೇ ನೀಲಿಮಾ; ಈಯಮುನೆಯು ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕ್ರೀಡಾಮಯಿ—ಕಲಕಲನಿನಾದಿನೀ; ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾದ ಶ್ಯಾಮಲ-ಪತ್ರರಾಜಿ-ಬಹುವರ್ಣದ ಹೂವುಗಳು; ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ರಮ್ಯವಾದ ಅದೇ ನೋಟ. ಎಲ್ಲವೂ ಅದೇ; ಕೇವಲ ನಾನು ಬದಲಾಗಿರುವೆನು. (ಗುಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ಇಂದು ನಾನು ನನ್ನ ಮಗನ ಕೈಲಿ ಬಂದಿ; ನಾರಿಯರ ಹಾಗೆ ಅಸಹಾಯಕನು; ಮಕ್ಕಳಂತೆ ದುರ್ಬಲನು; ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಘರ್ಜನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು; ಆದರಾ ಘರ್ಜನೆಯು ನಿಷ್ಫಲ! ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೇಘಗಳ ಘರ್ಜನದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾದೊಂದು ನಿಷ್ಫಲ ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾತ್ರ! ಈ ನನ್ನ ಪ್ರತೀಕಾರ ಶೂನ್ಯವಾದ ನಿರ್ವಿಷ ಆಸ್ಥಾಲನದಿಂದ ನಾನೇ ಫಲ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವೆನು. ಓ! ಭಾರತಸಮ್ರಾಟ, ಷಾಜಹಾನನಿಗೆ ಇಂದೇನೀ ಅವಸ್ಥೆ? (ಒಂದು ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ಕೈಯೂರಿ ದೂರದಲ್ಲಿಯ ಯಮುನೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುವನು.) ಇದೇನು ಶಬ್ದ! ಯಾರದು? ಬಾ, ತಾಯೀ ಜಹನಾರ.

(ಜಹನಾರಳ ಪ್ರವೇಶ.)

ಷಾಜಹಾನ್—ಅದೇನು ಸದ್ವಿ ಜಹನಾರಾ, ಇದೋ ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು. (ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ) ದಾರನು ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಆಗ್ರಾವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವನೋ? ಬಾ ಮಗನೇ, ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ಅವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣವಾದ ನೃಶಂಸತೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ನಾಶಮಾಡು—ಏನು ಜಹಾನಾರಾ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವೆ—ತಿಳಿಯಿತು ಪುತ್ರ, ಇದು ದಾರನ ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲ, ಮತ್ತೇನೋ ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ. ಹೌದೋ ಜಹಾನಾರಾ ?

ಜಹಾನಾರಾ—ಹೌದು ತಂದೆಯೇ.

ಷಾಜಹಾನ್—ತಿಳಿದೆನು; ದುರ್ಭಾಗ್ಯವು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದರೆ: ತಮ್ಮ ಅಷ್ಟೂ ಸೇಡನ್ನು ತಿರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುವದು. ಮಗಳೆ, ಆ ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿಯೇನು ಹೇಳು. ಇದಾರ ಶಬ್ದ ?

ಜಹಾನಾರಾ—ಇಂದು ಔರಂಗಜೇಬನು ಸಮ್ರಾಟನಾಗಿ ಡಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರುವನು; ಇದಾ ಉತ್ಸವಧ್ವನಿ.

ಷಾಜಹಾನ್—(ಕೇಳದವನಂತೆ) ಏನು, ಔರಂಗಜೇಬನು ಏನುಮಾಡುವನು ?

ಜಹಾನಾರಾ—ಡಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರುವನು.

ಷಾಜಹಾನ್—ಜಹಾನಾರಾ, ಏನುಹೇಳುವೆ? ನಾನಿನ್ನೂ ಜೀವಿತನಾಗಿರುವೆನು ಸತ್ತಿಲ್ಲ. ಔರಂಗಜೇಬನು—ಇಲ್ಲ; ಅದು ಅಸಂಭವ—ಜಹಾನಾರಾ, ನಿನಗಾರೋ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿರುವರು. ಹೀಗಾಗುವುದುಂಟೆ? ಔರಂಗಜೇಬನು ಇಂತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾರ. ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ನಾನಿನ್ನು ಜೀವಿಸಿರುವೆನು. ಅವನಿಗೇನು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲವೆ, ಜನರೇನೆಂದುಕೊಂಡಾರೆಂಬ ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲವೆ?

ಜಹಾನಾರಾ—(ಕಂಪಿತ ಸ್ವರದಿಂದ) ಯಾವನು ವೃದ್ಧನೂ, ಮುಮೂರ್ಷುವೂ ಆದ ತಂದೆಯನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಇಂತ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಾಕಬಲ್ಲನೋ, ಅವನಿಗೆ ಯಾವದು ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ತಂದೆಯೇ ?

ಷಾಜಹಾನ್—ಹಾಗಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಆಗಕೂಡದೇಕೆ? ಅವರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಭೂಮಿಯಿಂದ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾದ ಧೂಳು ಆಕಾಶಕ್ಕೇಳುತ್ತಿದೆ. ಆಕಾಶವು ಕಾರ್ಗತ್ತಲು; ಜಗತ್ತು ಇಂದು ಬದಲಾಯಿಸುವುದೋ, ಅಥವಾ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆಯಾಗಿರುವುದೋ? ಅದೇ ನೀಲಾಕಾಶ; ಅದೇ ಉಜ್ವಲ ಶಾಂತಿಮಯ ಪ್ರಭಾತ. (ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು) ಜಹಾನಾರಾ,

ಜಹಾನಾರಾ—ಅಪ್ಪ.

ಷಾಜಹಾನ್—(ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ) ನೀನು ಹೊರಗೆ ಏನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದೆ? ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುವೆ? ತಾಯಿಯು ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ತನಪಾನ ಮಾಡಿಸುವಳೆ? ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವಳೆ? ಭೃತ್ಯನು ಪ್ರಭುವಿನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವನೆ? ಗೃಹಸ್ಥರು ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವರೆ? ನೀನಿವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ

ಬಂದೆಯಾ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರೇ? ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಓಡಾಡುವರೆ? ವನ್ಯವೃಗಗಳಂತೆ ಮನುಷ್ಯರು ಒಬ್ಬರನೊಬ್ಬರು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೋ? ನೋಡಿಬಾ ಮಗಳೇ, ನೋಡಿಬಾ.

ಜಹಾನಾರಾ-ಈ ಶುಚ್ಛ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನೇ. ಬಂದಿಯಾದ ಷಾಜಹಾನನ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾರೂ ತಲೆಯನ್ನು ತೂಗುವುದು ಇಲ್ಲ.

ಷಾಜಹಾನ್-ಇಲ್ಲವೇ? ಇದು ನಿಜವೇ? ಇದೆಂತ ಘೋರ ಅತ್ಯಾಚಾರವೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ. ನಮ್ಮ ದಯಾಳು ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲ ಸಮ್ರಾಟ ಷಾಜಹಾನನನ್ನು ಬಂದಿಯಾಗಿ ಕೂಡಿಡುವುದು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಯಾರೂಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? 'ನಾವು ವಿದ್ರೋಹ ಮಾಡುವೆವು. ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹಾಕುವೆವು. ಆಗ್ರಾದ ದುರ್ಗಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ಹೊಡೆದು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನನ್ನು ಕರತಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸುವೆವು' ಎಂದು ಯಾರೂ ಕೂಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಜಹಾನಾರಾ-ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪ. ಪ್ರಪಂಚವು ಯಾರಿಗೋಸುಗವೂ ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಸ್ತರಾಗಿರುವರು. ಅವರು ಎಷ್ಟೊಂದು ಸ್ವಾರ್ಥ ಪರಾಯಣರೆಂದರೆ—ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದ ಹೋದರೂ, ಪ್ರಚಂಡ ಅಗ್ನಿದಾಹವು ಆಕಾಶವನ್ನು ಸುಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆ ಕಾಲಾಂತಕ ಅಗ್ನಿಯ ರಕ್ತಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಥಾರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವರು.

ಷಾಜಹಾನ್-ಒಂದುಸಾರ ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆನಾದರೆ; ಒಮ್ಮೆ ಅಂಥ ಸುಯೋಗವು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲವೇ ಜಹಾನಾರಾ? ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ನನ್ನನ್ನು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಜಹಾನಾರಾ-ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪ. ಹೊರಗೆ ಸಶಸ್ತ್ರರಾದ ಸಾವಿರ ಜನ ಪ್ರಹರಿಗಳು.

ಷಾಜಹಾನ್-ಆ ಸಾವಿರಜನ ಪ್ರಹರಿಗಳೂ ಒಂದುದಿನ ನನ್ನನ್ನು ಸಮ್ರಾಟನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ನಾನಾವಾಗಲೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವೈರವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ;

ಹಾಗೂ ಅವರಲ್ಲಿಷ್ಟೋ ಮಂದಿಯನ್ನು ಉಪವಾಸದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿರುವೆನು; ಕಾರಾಗಾರದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿರುವೆನು; ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡಿರುವೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ.. ..

ಜಹಾನಾರಾ—ಇಲ್ಲವಪ್ಪ. ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಿಯನು, ನಾಯಿಯಂತೆ ಉದರಂಭರಿ—ಯಾರು ಒಂದು ತುಣುಕು ಮಾಂಸವನ್ನು ಹಾಕಬಲ್ಲರೋ, ಅವರ ಕಾಲಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಬಾಲವನ್ನಾಡಿಸುವನು. ಇಷ್ಟೊಂದು ನೀಚ; ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೇಯ.

ಷಾಜಹಾನ್—ಆದರೂ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ಈ ನರೆಗೂದಲನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಹಾಕಿ, ರೋಗದಿಂದ ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಶೀರ್ಣ ದೇಹವನ್ನು ಈಯಷ್ಟಿಯ ಮೇಲೂರಿಕೊಂಡು ಅವರ ಸಂಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆನಾದರೆ, ಆಗಲೂ ಅವರಿಗೆ ದಯೆ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಜಹಾನಾರಾ?

ಜಹಾನಾರಾ—ತಂದೆಯೇ, ಇಹಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದಯದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಭಯದಿಂದ ನಡೆಯುವುದು. ಷಾಜಹಾನನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ‘ಜಯ ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನಿಗೆ ಜಯ’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಚೇತ್ಕಾರದಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ವಿದೀರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅವರೂ ಕೂಡ ಇಂದು ನಿನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿರ ಜೀರ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಸಹ್ಯಗೊಂಡು ಅದೇ ಬಾಯಿಂದ ‘ಥೂ’ ಎಂದು ಉಗುಳುವರು. ಹಾಗೊಂದುವೇಳೆ ಕೃಪಾಭರಿತರಾಗಿ ಉಗುಳದೆ ಹೋದರೆ ಘೃಣೆಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು.

ಷಾಜಹಾನ್—ಹಾಗೆಯೇ! ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿಷ್ಕರತೆಯೇ! (ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ) ಇಂದು ಪ್ರಪಂಚವು ಇಷ್ಟೊಂದು ನೀಚ ಗತಿಗಳಿರುವುದಾದರೆ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಮಹಾ ವ್ಯಾಧಿಯು ಅದರ ಸರ್ವಾಂಗಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರಬೇಕು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೇನು? ಈಶ್ವರನೇ, ಇನ್ನು ನೀನವರನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಡ. ಈಕ್ಷಣವೇ ಅವರ ಕತ್ತುಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಬಿಡು. ಹೀಗಾಗಿಯೂ ಈಗಲೂ ಹೇ! ಆಕಾಶ, ನೀನೇಕೆ ನೀಲವರ್ಣನಾಗಿರುವೆ? ಸೂರ್ಯನೇ, ನೀನೇಕೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವೆ? ಲಙ್ಕಾಹೀನನೇ, ಅಸ್ತನಾಗಿ ಬಿಡು. ಒಂದು ಮಹತ್ಸಂಘಾ

ತದಿಂದ ನೀನು ಪುಡಿ ಚೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗು. ಭೂಮಿಕಂಪವೇ, ನೀನು ಭೀಷಣ ಹುಂಕಾರದಿಂದ ಉಗಮಿಸಿ, ಈ ಪಾಪಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ವಕ್ಷವನ್ನು ಬೀಧಿಸಿ ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದೆ? ಒಂದು ಪ್ರಕಾಂಡ ದಾವಾನಲವು ಹುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಕೃಪಾಪೂರ್ಣವಾದ ಕರಾಳ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮೀಭೂತವಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದೆ? ಮತ್ತು ಒಂದು ಹಾಹಾಕಾರಮಯ ವಾದ ಬಿರುಗಾಳಿಯೆದ್ದು ಆ ಭಸ್ಮರಾಶಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸ ಬಾರದೆ?

ಮೂರನೆಯ ನೋಟ.

(ಸ್ಥಾನೆ—ರಾಜಪುತಾಣದ ಮರುಭೂಮಿಯ ಪ್ರಾಂತದೇಶ. ಕಾಲ—ಎರಡು ಭಂಟಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮರ ದಡಿಯಲ್ಲಿ ದಾರಾ, ನಾದಿರಾ ಮತ್ತು ಸಿಪಾರ್, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸಿದ್ಧಿ ಕಾಡ ಜಹರತ್ ಉನ್ನೀಸಾ)
ನಾದಿರಾ—ಇನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಲಾಗದು ಪ್ರಭು, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ.
ಸಿಪಾರಾ—ಹೌದು ಅಪ್ಪ. ಓ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಬಾಯಾರಿಕೆ?

ದಾರಾ—ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೇ ನಾದಿರಾ? ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಮರುಭೂಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ? ಇದನ್ನು ನಾವು ದಾಟಿಹೋದರಲ್ಲವೇ?
ನಾದಿರಾ—ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಅಯ್ಯೋ!

ದಾರಾ—ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಎಂತಹ ಮರುಭೂಮಿಯೋ, ಸಂಮುಖದಲ್ಲೂ ಅದೇ ಮರು ಭೂಮಿ. ನೀರಿಲ್ಲ, ನೆರಳಿಲ್ಲ, ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸಿಪಾರಾ—ಅಪ್ಪ, ಒಹಳ ಬಾಯಾರಿಕೆ ನೀರು! ನೀರು!!

ದಾರಾ—ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ, ಸಿಪಾರ.

ಸಿಪಾರಾ—ಅಪ್ಪ, ನೀರು! ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯದೆ ಹೋದರೆ ನಾನು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ದಾರಾ—(ಉಗ್ರ ಭಾವದಿಂದ) ಏನು?

ಸಿಪಾರಾ—ನೀರು! ನೀರು!!

ನಾದಿರಾ—ನೋಡು ಪ್ರಭು! ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಕ್ಕುವುದೇನೋ ಮಗುವು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ, ನನಗೂ ಕೂಡಾ ಬಹಳ ಬಾಯಾರುತ್ತಿದೆ.

ದಾರಾ—ಕೇವಲ ನಿಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ ನಾದಿರಾ, ನನಗಾವುದಿಲ್ಲವೇ? ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಿ.

ನಾದಿರಾ-ನನಗೋಸ್ಕರ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ, ಈ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ.....

ದಾರಾ-ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಭೇಷಣ ದಾಹ, ಸುಡುತ್ತಲಿರುವುದು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಈ ಕಂದನ ಒಣಗಿದ ಗಂಟಲನ್ನು ನೋಡಿ-ನನಗೇನು ನಾದಿರಾ, ಪರಮ ಸುಖವೆಂದು ಕಂಡೆಯಾ? ಅದರೇನು ಮಾಡುವುದು? ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೀರಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಕ್ರೋಶದ ಸುತ್ತ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ನೀರಿನ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಓ! ಈಶ್ವರ, ನನ್ನ ನ್ನೆಂತ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತಂದು ಹಾಕಿದೆ? ನಾನಿನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರನು.

ಸಿಪಾರಾ-ಇನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ತಂದೆಯೇ.

ನಾದಿರಾ-ಅಯ್ಯೋ! ಕಂದ, ನಾನೂ ಸಾಯುವೆನು; ಇನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸಹ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದಾರಾ-ಸಾಯಿರಿ, ಅದು ಉತ್ತಮ; ನಾನೂ ಸಾಯುವೆನು. ಇಂದು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅವಸಾನವಾಗಿಹೋಗಲಿ.

ಸಿಪಾರಾ-ಅಮ್ಮ, ಗಂಟಲಿಗೊಣಗುತ್ತಿರುವುದು. ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರೂ ಇಲ್ಲವೆ, ಅಮ್ಮ.

ನಾದಿರಾ-ಅಯ್ಯೋ! ಏನು ಗತಿ. (ಬೀಳುವಳು.)

ದಾರಾ-ಇಲ್ಲ; ಇನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನಿಂದು ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೊಂದು ಘೋರಪಾಪದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸುವೆನು. ಈ ಅಂತಃಸಾರಶೂನ್ಯವಾದ ಧುಖಮಯವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಠಿಣತೆಯು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹೋಗಬಲ್ಲು ದೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿಬಿಡುವೆನು—ನಾನಿಂದು ಸಾಯುವೆನು; ಅದರ ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಕೈಯ್ಯಾರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂದು ನಾನು ಸಾಯುವೆನು. (ಕಠಾಯನ್ನು ಒರೆಗಳಚುವನು.)

ಸಿಪಾರಾ-(ಎದ್ದು) ಅಮ್ಮನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಡ; ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆ.

ನಾದಿರಾ-ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ; ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮುಂಡೆ ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆಯಾ? ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆ.

ಸಿಪಾರಾ-ಬೇಡ; ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಹೊಡೆಯುಪ್ಪ.

ದಾರಾ-ಇದೇನು! ಈಶ್ವರ, ಮಧ್ಯೆ ಏನನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವೆ? ಈ ಹೃದಯಭೇದಿಯಾದ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಲೋಕದ ಉಚ್ಚಾಸವೇಕೆ? ಡಯಾಮಠನೇ, ನಿನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವೂ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಠಿಣವೂ ಆಗಿರುವುದೆ! ಈ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಉಳಿಸುವ

ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಳುತ್ತಿರುವರು. ಆದರಾಗಲೂ ಇಂಥ ರಕ್ತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಬಲ ಹಾಗೂ ದುರ್ಬಲ, ಉಚ್ಚನೀಚಗಣಿಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕಾಶದ ಧೀಪ್ತಿಮಯವಾದ ಸುಂದರ ನಕ್ಷತ್ರವು ಮಣ್ಣು ಪಾಲಾದಂತೆ ಸ್ವರ್ಗವೂ, ನರಕವೂ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಒಂದೇ ಆಸನದಲ್ಲಿ ! ದೇವರೇ, ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಲೀಲೆ !

ಸಿಪಾರ-ಅಪ್ಪ; ಅಪ್ಪ-(ಮೂರ್ಛಿಸುವನು)

ನಾದಿರಾ-ಅಯ್ಯೋ ಮಗುವೇ, (ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು)

ದಾರಾ-ಇದೊ ಮತ್ತೆ ನರಕ ! ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ; ಅದು ಕೇವಲ ಬೆಳಕಿನ ಭ್ರಾಂತಿ ಮಾತ್ರ; ಸೈತಾನನ ಮಾಯೆ, ಕುಹಕ. ಈ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಗಾಢವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರುವ ಸಲವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕ್ಷಣಜೀವಿಯಾದ ಸೆಳೆವಿಂಚು, ಮತ್ತೇನು ಅಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂದು ಬಳಿಕ ನಾನು ಸಾಯುವೆನು. (ಜಹರತಳ ಕಡೆ ನೋಡಿ) ಇವಳು ಮಲಗಿರುವಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಲ್ಲುವೆನು; ಅಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಾನೂ ಸಾಯುವೆನು. ಬನ್ನಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ. (ನಾದಿರಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಕೈಯೆತ್ತುವನು.)

ಸಿಪಾರಾ-ಹೊಡೆಯಬೇಡ; ಹೊಡೆಯಬೇಡ.

ದಾರಾ-(ಸಿಪಾರನನ್ನು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ನಾದಿರಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗುವನು.)

ನಾದಿರಾ-ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ದೇವರನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡು.

ದಾರಾ-ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ? ಯಾರಲ್ಲಿ? ದೇವರಲ್ಲಿಯೇ? ದೇವರಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು, ಮೋಸ; ದೇವರಿಲ್ಲ. ಇರುವನೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ? ಇರುವನೆ ? ಇರುವನೆ ? ಒಕ್ಕೇದು: ಹಾಗಾದರೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡು.

ನಾದಿರಾ-ಛಾ ಮಗುವೇ, ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಮೊಣಕಾಲುರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು.)

ನಾದಿರಾ-ಹೇ! ಅಲ್ಲ; ಘೋರದುಃಖದಲ್ಲಿ ನಾನಿಂಥಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಪ್ರಭು! ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ, ಕೊಡು. ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾದವೆಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆದರೂ ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಈ

ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಇವರು ಸುಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಾಯುವೆನು.

ದಾರಾ-(ನೋಡುತ್ತಾ ತಾನೂ ಮೋಣಕಾಲೂರಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು) ದೇವರೆ, ದಯಾ ಮಯ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ, ಜಗದ್ರಕ್ಷಕ ನೀನು ಇರುವೆ; ನೀನಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಈ ವಿಶಾಲವಾದ ಜಗದ್ಭ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸುವರಾರು? ಈ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಪವಿತ್ರ ಕುಸುಮಗಳೆರಡು ಪ್ರಪುಲಿತವಾಗಿ ಈ ಮಮತಾಹೀನವಾದ ಶೂನ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲವರಾರು! ಈಶ್ವರ, ನೀನನ್ನು ಎಷ್ಟೋಬಾರಿ ಸ್ಮರಿಸಿರುವೆನು; ಆದರಿಂತ ದುಃಖದಲ್ಲಿ, ಇಷ್ಟೊಂದು ದೀನಭಾವದಿಂದ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಾತರನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕರೆದುದಿಲ್ಲ; ದಯಾಮಯನೆ ರಕ್ಷಿಸು.

(ದನ ಕಾಯುವವನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಗೋರಕ್ಷಕ-ನೀವು ಯಾರು?

ದಾರಾ-ಇದಾರ ದನಿ! (ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದು) ನೀವು ಯಾರು? ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು; ನನಗಲ್ಲ; ಈ ಹೆಂಗಸಿಗೂ ಮತ್ತು ಮಗುವಿಗೂ.

ಅವನ ಹೆಂಡತಿ-ಅಯ್ಯೋ ದುರ್ಭಾಗ್ಯರೇ, ನಾನು ನೀರು ತರುವೆನು; ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆಯಿರಪ್ಪ. (ಹೋಗುವಳು.)

ಗೋರಕ್ಷಕ-ಹುಡುಗನು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿರುವನು.

ದಾರಾ-ಜಹರತ್, ಜಹರತ್.

ಜಹರತ್-(ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ) ಏನಪ್ಪ?

(ದನ ಕಾಯುವವನ ಹೆಂಡತಿಯು ನೀರನ್ನು ತಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕುಡಿಸುವಳು.)

ಹೆಂಡತಿ-ಬನ್ನಿ ಅಪ್ಪ; ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ.

ಗೋರಕ್ಷಕ-ಹೌದಣ್ಣ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಬನ್ನಿ.

ದಾರಾ-ಯಾರು ನೀವು? ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವತೆಗಳೆ? ಈಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನೇ?

ಗೋರಕ್ಷಕ-ಇಲ್ಲ ಅಣ್ಣ, ನಾನೊಬ್ಬ ಬಡವ; ಇವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ.

ದಾರಾ-ನಿಮಗಿಷ್ಟೊಂದು ದಯೆ! ಮನಸ್ಕರಿಗಿಷ್ಟೊಂದು ದಯೆ! ಅಸಂಭವ.

ಗೋರಕ್ಷಕ-ಏಕೆ ಅಣ್ಣ, ನೀವಾವಾಗಲೂ ಮನಸ್ಕರನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲವೆ?

ದಾರಾ-ನೋಡಿರುವೆನು, ಆದರೆಲ್ಲರೂ ಸೈತಾನನ ಮಕ್ಕಳು.

ಗೋರಕ್ಷಕ-ಇದೆಲ್ಲ ಮನುಷರ ಕೆಲಸವಣ್ಣ. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ನೆರಳು ಮಾಡಿಕೊಡೋದು; ಅನ್ನವಿಲ್ಲದವರ್ಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕೋದು; ಬಾಯಾರಿದವರಗೆ ನೀರು ಕೊಡೋದು-ಇದೆಲ್ಲ ಮನುಷರೈಲ್ಲವೇ ಅಣ್ಣ. ಸೈತಾನ್, ಪೀಡೆ, ಪಿಶಾಚಿಗಳಾದ್ರೆ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ್ನು ಒಂದೊಂದ್ನಾರಿ ಮಾಡ್ಬೇಕೂಂತ ಆಸೆ ಆಗ್ತೈತೊ, ಏನೋಣ್ಣ. ಹೋಗ್ಲಿ, ಹೋಗೋಣ ಬಾಣ್ಣ. (ಹೋಗುವರು.)

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೋಟ.

(ಸ್ಥಾನ—ಮಾಂಛರಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಪ್ರಸಾದವ ಬಿಸಲು ಮಚ್ಚು, ಕಾಲ—ಬೆಳದಿಂಗಳ ರಾತ್ರಿ.)
[ಸಿಯಾರಳು ತಿರುಗೊಡುತ್ತಾ ಹಾದುತ್ತಿದ್ದಳು.]

ಸುಖದಸಾರವ ತಂದು ಕಟ್ಟಿದೀ ಮನೆಯಿಂದು |
ಅಕಟಕಟ ಬೆಂಕಿಯಲಿ ಬೆಂದುದಾಯ್ತು ||
ಅಖಿಲರಲಿ ಬಲ್ಮೆಯಿಂ ಬಾಳ್ವೆನೆಂದಿರೆ ಘಿನ್ನ |
ಮುಕುಳದಂದದಿ ಜನ್ಮ ವೃಥಾಮಾಯ್ತು ||
ಏಧಿಲಿಖಿತನೆಂತಿಹುದೊ ಸಖಿಯೇ |
ಅದನಂತರಾರುಂಟು ಪೂರ್ಣೆಂದು ಮುಖಿಯೇ ||

(ಪೂಜನ ಪ್ರವೇಶ)

ಷೋಜಾ-ನೀನಿಲ್ಲಿರುವೆ! ನಾನೆಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಹುಡುಕಿದೆನು.

(ಸಿಯಾರಳು ಹಾಡಿದಳು.)

ಅಮರಳಾಗುವೆನೆಂದು ಅವ್ಯತಪಾನವ ಮಾಡೆ |
ಅಮಮ ಹರಣವ ಕೊಂಬ ಗರಳಮಾಯ್ತು ||

ಷೋಜಾ-ಆಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿರುವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು.

(ಸಿಯಾರಳು ಹಾಡಿದಳು.)

ಬೆಮಿಸಿ ಕೌಸ್ತುಭಮೆಂದು ಕೈನೀಡೆ ಕಾಳಹಿಯ |
ಯಮದಂಷ್ಟ್ರಾಘಾತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುದಾಯ್ತು ||

ಷೋಜಾ-ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ ಸಿಯಾರಾ?

(ಸಿಯಾರಳು ಹಾಡಿದಳು.)

ನೀರನಿತ್ತ ಪುದೆಂದು ಮೇಘವನು ಮೊರೆಹೊಗಲು |
ಘೋರ ವಜ್ರಾಹತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುದಾಯ್ತು.

ಷೂಜಾ-ನಾನಿನ್ನ ಹೋಗುವೆನು.

(ಸಿಯಾರಳು ಹಾಡಿದಳು)

ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ರಂಗನೋಲುಮೆ ಸಂತಸವೆಂದು |

ಸಾರಿದಾ ಸ್ವಾಮಿಯ ನುಡಿ ಸತ್ಯಮಾಯು||

ಷೂಜಾ-ಏನು ಮೈಯ್ಯುರಿಸುವೆ? ನಾನು ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು-ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯು ಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಣತಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು, ಮೊದಲನೇ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದರೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ದರ್ಪ.

ಪಿಯಾರಾ-ನನ್ನ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಡಿಸಿದಿರಿ. ಎರಡನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟುಗೋಳುಹೊಯ್ದು ಕೊಳ್ಳುವುದೋ? ಮೈಯ್ಯುರಿಸುವವರು ಯಾರು? ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಯುದ್ಧದ ಮಾತನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು; ಯಾರ ಕೈಲಾಗುವುದು?

ಷೂಜಾ-ಇಲ್ಲ ಪಿಯಾರಾ, ಒಂದು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪರಾಮರ್ಶೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದೆನು.

ಪಿಯಾರಾ-ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕುಳಿತುಕೊ; ನಾನಿನ್ನಾ ಕೇಳಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿಲ್ಲ. (ಚಹರೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಾಕನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು.) ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೊಂದು ಸರಿಯಾದ ಆಸನವೂ ಇಲ್ಲ, ಹೋಗಲಿ. ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಕೇಳುವೆನು, ಹೇಳು; ನಾನು ಪ್ರಸ್ತುತಳಾಗಿರುವೆನು.

ಷೂಜಾ-ನನಗೆ ತಂದೆಯು ಮೃತನಾಗಿರುವನೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಪಿಯಾರಾ-ನನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುವುದು.

ಷೂಜಾ-ಜಯಸಿಂಹನು, ಸಮ್ರಾಟನು ಬರೆದುದೆಂದು ತೋರಿಸಿದ ಪತ್ರವು ದಾರನ ತಂತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು.

ಪಿಯಾರಾ—ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ?—

ಷೂಜಾ-ನೀನದನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುವೆ?

ಪಿಯಾರಾ-ನಾನಾವುದನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಹೇಳು.

ಷೂಜಾ-ಎರಡನೆಯ ಸಾರಿಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ದಾರನಿಗೆ ಔರಂಗಜೇಬನಿಂದ ಪರಾಜಯ, ಕೇಳಿದೆಯಾ?

ಪಿಯಾರಾ-ಕೇಳಿದೆನು.

ಷೂಜಾ-ಯಾವಾಗ, ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?

ಪಿಯಾರಾ-ಈಗ, ನೀನು.

ಷೂಜಾ-ದಾರನು ಆಗ್ರದಿಂದ ಓಡಿಹೋದನು. ಔರಂಗಜೀಬನು ವಿಜಯ ಗೌರವ ದಿಂದ ಆಗ್ರಾವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಿರುವನು; ಮೂರಾದ ನನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವನು.

ಪಿಯಾರಾ-ಸರಿ.

ಷೂಜಾ-ಇನ್ನು ಔರಂಗಜೀಬನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವನು.

ಪಿಯಾರಾ-ಅದು ಸಂಭವ.

ಷೂಜಾ-ಔರಂಗಜೀಬನಿಗೂ ನನಗೂ ಯುದ್ಧವಾದರೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧವೇ ಆಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಈಗಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಎಕೆಂದರೆ.....

ಪಿಯಾರಾ-ಹೌದು; ಈಗಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಕೆಂದರೆ.....

ಷೂಜಾ-ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳೊಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಿಯಾರಾ-ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ; ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳೊಂದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಷೂಜಾ-ನಿನ್ನ ಪರಾಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು ವೃಥಾ. ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯ ನಿನ ಗೇನು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು?

ಪಿಯಾರಾ-ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು?

ಷೂಜಾ-ಆದರೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ತೊಂದರೆಯು ಸಂಘಟಿಸಿದೆ.

ಪಿಯಾರಾ-ಮತ್ತೇನು ತೊಂದರೆ?

ಷೂಜಾ-ಮಹಮದನು ನಮ್ಮ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪತ್ರ ಬರೆದಿರುವನು.

ಪಿಯಾರಾ-ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡುವುದು?

ಷೂಜಾ-ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಶತ್ರುವಿನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬರೆದಿರುವನು.

ಪಿಯಾರಾ-ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ; ಮುಂದೇನು ಮಾಡುವುದು?

ಷೂಜಾ-ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯೂ ದುಃಖಿತಳಾಗುವಳು. ಏನುಮಾಡುವಳೋ, ನನಗೇನೂ ತೋರವಲ್ಲದು.

ಪಿಯಾರಾ-ನನಗೂ ತೋರವಲ್ಲದು.

ಷೂಜಾ-ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ವೃಥಾ. ಪಿಯಾರಾ-ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಯಲ್ಲವೆ? ಎಷ್ಟೊಂದು ಬುದ್ಧಿ ನಿನ್ನದು?

ಷೂಜಾ-ಈಗೇನು ಮಾಡುವದು? ಔರಂಗಜೇಬನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ, ಆತನ ಸಂಗಡ ಅವನ ವೀರಪುತ್ರ ಮಹಮದ್. ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮಾತು, ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶ ವೇನು?

ಪಿಯಾರಾ-ಪ್ರಿಯತಮ, ನನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುವಿಯಾ? ಕೇಳುವಿಯಾದರೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಷೂಜಾ-ಕೇಳುವೆನು.

ಪಿಯಾರಾ-ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು. ನನ್ನ ಉಪದೇಶವು: ಯುದ್ಧವು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ.

ಷೂಜಾ-ಯಾಕೆ?

ಪಿಯಾರಾ-ಸಾಂಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದೇನಾಗುವುದು ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ, ನಮಗೆ ಯಾವುದರ ಅಭಾವ? ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡು — ಸಸ್ಯಶ್ಯಾಮಲೆ ಪುಷ್ಪವಿಭೂಷಿತೆಯಾದ, ಸಹಸ್ರ ನಿರ್ಝರರಂಭಂಕಾರಿಯಾದ ಈ ವಂಗಭೂಮಿ — ಈ ಸಾಂಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸಾಲದೆ? ಈ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಇದರ ಸಂಮುಖದಲ್ಲಿ ಆ ಮಯೂರ ಸಿಂಹಾಸನವೇ? ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಈ ಸೌಧ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೈ, ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಕ್ಷವನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಂತುಕೊಂಡು — ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಲರವವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಈ ಜಾಹ್ನವಿಯ ದಿಗಂತ ಪ್ರಸಾರಿತ ಧೂಸರ ವಕ್ಷವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಈ ಅನಂತ ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಿಳಿತ ಮುಗ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಯೆಂಬ ನಾವೆಯನ್ನು ತೇಲಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋಗುವ; ಮತ್ತು ಆ ನೀಲಾಕಾಶದ ಗಭೀರ ನೀಲಿಮೆಯ ಒಂದು ನಿಭೃತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆ ಯಿಂದ ಬಂದ ಮೋಹಮಯ ಶಾಂತಿಯ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಂದು ಸ್ವಪ್ನಮಯವಾದ ಕುಂಜದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣವನ್ನೊಬ್ಬರು ಪಾಸಮಾಡುವ; ಆಗ ಬೋಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ಸೌಧ,

ಈಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಯಾತಕ್ಕೆಂದು ಪ್ರಿಯತಮ ಯುದ್ಧವು ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದಲ್ಲದುದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಹೊಂದಲಾರೆವು; ಇರುವುದನ್ನೂ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವೆವು.

ಷೂಜಾ-ಇದೆಯೋ ನಿನ್ನ ಪರಾಮರ್ಶೆ. ದಾರನ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅದರಮೇಲೇ ವಜ್ರಾಘಾತ! ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ; ಔರಂಗಜೇಬನ ನನ್ನ ಕನಿಷ್ಠ ಸೋದರನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕವನಲ್ಲ; ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. (ಹೋಗುವನು.)

ಪಿಯಾರಾ-ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥ. ನೀನು ಖೇರ; ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕೋಸುಗ ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ಹೋದರೆ, ಯುದ್ಧದ ಸಲವಾಗಿಯಾದರೂ ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು; ಯುದ್ಧದ ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ನೀನು ಕುಣಿಯುವೆ.

ಐದನೆಯ ನೋಟ.

[ಕಾಲ—ಬೆಳಿಗ್ಗೆ. ಸ್ಥಾನ—ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನ.]

(ಔರಂಗಜೇಬನು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿರುವನು; ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮೀರಜುಮ್ಲಾ, ಶಯಿಸ್ತಖಾನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಜಯಸಿಂಹ ಮತ್ತು ದೇರಕ್ಷಿಗಳು; ಎದುರಿಗೆ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ)

ಯಶೋವಂತ-ಜಹಾಪನಾ, ಸುಲ್ತಾನ್‌ಷೂಜನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ಬಂದೆನು. ಪರಂತು ಈಗ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ನನಗಾ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಂದೇ ಜೋದ್‌ಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವೆನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹರೇ, ನೀವು ನರ್ಮದಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದಾರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಅಪ್ರೀತಿಭಾಜನರಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರ ರಾಜಭಕ್ತಿಯ ನಿರರ್ಶನವನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯರಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸುವೆನು.

ಯಶೋವಂತ-ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ಜಹಾಪನಾವಿಗೆ ಅಪ್ರೀತಿಭಾಜನನಾಗಲಿ, ಪ್ರೀತಿಭಾಜನನಾಗಲಿ ಅದರಿಂದವನಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಇಂದು ನಾನೀ ಸಭೆಗೆ ಜಹಾಪನಾವಿನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡಲು ಬಂದವನಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೀಬ-ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಮಹಾರಾಜರ ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ಯಶೋವಂತ-ಉದ್ದೇಶವು ತಮ್ಮನ್ನೊಂದುಬಾರಿ ಕೇಳುವುದು: 'ಯಾವ ಅಪರಾಧ ಕ್ಕೋಸುಗ ನಮ್ಮ ದಯಾಳು ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನು ಇಂದು ಖೈದಿ; ಹಾಗೂ ಯಾವ ಸ್ವತ್ವದಿಂದ ತಂದೆಯು ಜೀವಿಸಿರಲಾಗಿ ನೀವು ಸಿಂಹಾಸನ ವನ್ನೇರುವಿರಿ' ಎಂದು.

ಔರಂಗಜೀಬ-ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಾನಿಂದು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವುದೋ?

ಯಶೋವಂತ-ಕೊಡುವುದೂ ಕೊಡದಿರುವುದೂ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟ; ನಾನು ಬಂದುದು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ.

ಔರಂಗಜೀಬ-ಅದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ಯಶೋವಂತ-ಜಹಪನಾವಿನ ಉತ್ತರದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ.

ಔರಂಗಜೀಬ-ಆಯಿತು; ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೆಹೋದರೆ?

ಯಶೋವಂತ-ಆಗ ಜಹಪನಾಯವರು ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಉತ್ತರವಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಔರಂಗಜೀಬ-ನಿಮ್ಮ ಮನಬಂದಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಅದರಿಂದ ಔರಂಗಜೀಬನಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಔರಂಗಜೀಬನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಖುದಾವಿನ ಸಂಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಉತ್ತರವಾದಿಯಲ್ಲ.

ಯಶೋವಂತ-ಒಳ್ಳೆಯದು; ಹಾಗಾದರೆ ಖುದಾವಿನ ಸಂಮುಖದಲ್ಲೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವರಾಗಿ. (ಹೊರಡುವನು.)

ಔರಂಗಜೀಬ-ನಿಲ್ಲು ಮಹಾರಾಜ, ನನ್ನ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೊಂದದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೀವೇನು ಮಾಡುವಿರಿ?

ಯಶೋವಂತ-ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನನ್ನು ವಿಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವೆನು. ಅದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಇಲ್ಲವೋ ಬೇರೆಮಾತು. ಪರಂತು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುವೆನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ವಿದ್ರೋಹ ಮಾಡುವಿರಾ?

ಯಶೋವಂತ-ವಿದ್ರೋಹ ಸಮ್ರಾಟನ ಪರವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದರ ಹೆಸರು ವಿದ್ರೋಹವಲ್ಲ. ವಿದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ನೀವು; ನಾನಾ ವಿದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಮಾಡುವೆನು. ಮಾಡಬಲ್ಲೆನಾದರೆ?—

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮಹಾರಾಜಾ, ಈವರೆಗೂ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಿಮ್ಮ ಸ್ಪರ್ಧೆಯು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಹತ್ತುವುದೆಂದು ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ್ದೆನು; ಈಗ ನೋಡಿದೆನು. ನೀವು ನಿರ್ಭೀತರು ಮಹಾರಾಜ, ಭಾರತ ಸಮ್ರಾಟ್ ಔರಂಗಜೇಬನು ಯೋಧವುರಾಧಿಪತಿ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ಶತ್ರುತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆದರತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಸಮರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಔರಂಗಜೇಬನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವಿರಲ್ಲವೆ? ಹೊಂದುವಿರಿ. ನರ್ಮದಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ಪರಿಚಯವು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಯಶೋವಂತ-ನರ್ಮದಾ ಯುದ್ಧವೇ ಜಹಪನಾ, ನೀವದನ್ನು ಜಯವೆಂದು ಗೌರವಿಸುವಿರಾ? ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಪಥಶ್ರಾಂತರಾದ ಹೀನ ಬಲರಾದ ನಿಮ್ಮ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಒಂದು ಅಲ್ಪ ನಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಔರಂಗಜೇಬನು ಸಸೈನ್ಯನಾಗಿ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಅನುಕಂಪಕ್ಕೆ ವಿನಿಮಯವಾಗಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಘಾತುಕತನವನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅವನ ಅಪರಾಧ! ಅದಕ್ಕೆ ಜಯದ ಗೌರವವೇ ಜಹಪನಾ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ, ಸಾವಧಾನ; ಔರಂಗಜೇಬನ ಸಹ ನಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲೆಯಿರುವುದು! ಸಾವಧಾನ!!

ಯಶೋವಂತ-ಸಮ್ರಾಟ್, ಯಾರಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪೇರಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪೇರಿಸಿ ಜಯಸಿಂಹನಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಳುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಘಟಿತವಾದುದು—ಕಂಡಿರಾ! ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ಔರಂಗಜೇಬನ ರಕ್ತವರ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಅಗ್ನಿಮಯವಾದ ಫಿರಂಗಿಯ ಗುಂಡನ್ನೂ ಸಮನಾದ ತುಚ್ಛ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವನು.

ಮೀರಜುನ್ಸಾ-ಮಹಾರಾಜಾ, ಇದೆಂತ ಸ್ಪರ್ಧೆ?

ಯಶೋವಂತ-ಸುಮ್ಮನಿರು ಮೀರಜುಮ್ಮಾ, ರಾಜ-ರಾಜರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವನ್ಯಶೃಗಾಲವು ಮಧ್ಯೆ ಬರಬೇಕೆ? ನಾವಿನ್ನೂ ಮೃತವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸಮಯವು ಯುದ್ಧದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ. ನೀನು ಮತ್ತು ಈ ಸೈಸ್ತಾಖಾನ್—
(ಸೈಸ್ತಾಖಾನ್ ಮತ್ತು ಮೀರಜುಮ್ಮಾ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒರೆಗಳೆಚ್ಚಿ ಹೇಳುವರು)
'ಸುಮ್ಮನಿರು ಕಾಫರ.'

ಸೈಸ್ತಾಖಾನ್-ಅಜ್ಜೆಮಾಡಿರಿ ಜಹಾಸನಾ.

(ಔರಂಗಜೇಬನು ಇಂಗಿತದಿಂದ ನಿಷೇಧಿಸುವನು.)

ಯಶೋವಂತ-ಒಳ್ಳೆಯ ಜೋಡಿ ಸೇರಿರುವುದು. ಮೀರಜುಮ್ಮಾ ಮತ್ತು ಸೈಸ್ತಾಖಾನ್; ವಜೀರ್ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪತಿ. ಇಬ್ಬರೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕರು. ಎಂತಹ ಪ್ರಭುವೋ ಅಂತಹ ಭೃತ್ಯರು.

ಸೈಸ್ತಾಖಾನ್-ಈ ಕಾಫರನಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಸ್ಪರ್ಧೆ ಜಹಾಸನಾ, ಸ್ವಯಂ ಭಾರತ ಸಮ್ರಾಟನ ಸಂಮುಖದಲ್ಲಿ.

ಯಶೋವಂತ-ಯಾರು ಭಾರತ ಸಮ್ರಾಟನು?

ಸೈಸ್ತಾಖಾನ್-ಭಾರತ ಸಮ್ರಾಟನು ಪಾಡವಾಸಾಜೀ ಅಲಂಗೀರ್.

(ಅವಕುಂತಕಾದ ಜಹಾನಾರಳ ಪ್ರವೇಶ.)

ಜಹಾನಾರಾ-ಸುಳ್ಳುಮಾತು; ಭಾರತಸಮ್ರಾಟನು ಔರಂಗಜೇಬನಲ್ಲ, ಭಾರತ ಸಮ್ರಾಟನು ಸಾಹಾನ್ ಸಾಹಾ ಪಾಜಹಾನ್.

ಮೀರಜುಮ್ಮಾ-ಯಾರೀ ಹೆಂಗಸು?

ಜಹಾನಾರಾ-ಯಾರೀ ಹೆಂಗಸು? ಈ ಹೆಂಗಸು ಸಮ್ರಾಟ್ ಪಾಜಹಾನನ ಮಗಳು.

(ಅವಕುಂತವನ್ನು ತೆಗೆದು) ಏನು ಔರಂಗಜೇಬ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಬಿಳುಪೇರಿತೇಕೆ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ನೀನಿಲ್ಲೇಕೆ ಬಂದೆ ತಂಗಿ?

ಜಹಾನಾರಾ-ನೀನಿಲ್ಲೇಕೆ ಬಂದೆ-ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಇಂದು ಈ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಧೀರಭಾವದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ಮಾನ್ಯ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ ಯಲ್ಲವೆ ಔರಂಗಜೇಬ? ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು—ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಗುರುತರ ಅಭಿಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಯಾರಲ್ಲಿ ?

ಜಹನಾರಾ--ದೇವರಲ್ಲಿ! ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ, ಔರಂಗಜೇಬ? ಸೈತಾನನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇವರಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ? ಇದುವನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ನಾನಿಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ಖುದಾವಿನ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು.

ಜಹನಾರಾ--ಸಮ್ಮನಾಗು, ಧೂರ್ತ! ಅಲ್ಲಾವಿನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಬೇಡ; ನಾಲಿಗೆಯು ಬಿದ್ದುಹೋದೀತು. ಎಲೈ ಭೂಕಂಪವೇ, ಜಲೋಚ್ಛ್ವಾಸವೇ, ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ದುರ್ಭರ ಉತ್ಪಾತಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ನಿರೀಹ ನರನಾರಿಯರನ್ನು ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸುಟ್ಟು ನೆಟ್ಟು ಕಂಗೆಡಿಸಿ ಹೋಗುವಿರಿ. ಆದರೀಧೂರ್ತನನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರಿರಲ್ಲವೆ!

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮಹಮದ್, ಈ ಉನ್ಮತ್ತಳಾದ ಹೆಂಗುಸನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಇದು ರಾಜಸಭೆ; ಉನ್ಮಾದಾಗಾರವಲ್ಲ.

ಜಹನಾರಾ-ನೋಡುವ! ಸಮ್ರಾಟ ಷಾಜಹಾನನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಈ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು? ಅವನು ಔರಂಗಜೇಬನ ಪುತ್ರನೇ ಆಗಲಿ, ಸ್ವಯಂ ಸೈತಾನನೇ ಆಗಲಿ!

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮಹಮದ್, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ಮಹಮದ್-ಕ್ಷಮಿಸು ತಂದೆಯೇ, ಇದು ನನ್ನಿಂದಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಯಶೋವಂತ-ಬಾದಷಹಜಾದಿಯ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರೂಢ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಸಹ್ಯಮಾಡಲಾರೆವು.

ಇತರರು-ಇಲ್ಲ, ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ನಾನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಹೋದವನಾದೆನಿ! ನನ್ನ ತಂಗಿಯ-ಸಮ್ರಾಟ ಷಾಜಹಾನನ ಪುತ್ರಿಯ-ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರೂಢ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದೆನಲ್ಲವೆ? ತಂಗೀ, ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆಹೋಗು. ಈ ತುಂಬಿದ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಕುತ್ತಿತದೃಷ್ಟಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಸಮ್ರಾಟಷಾಜಹಾನನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಚಂಪವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವು ಅಂತಃಪುರ.

ಜಹನಾರಾ-ಅದೆನೆಗೆ ಗೊತ್ತು ಔರಂಗಜೇಬ, ಆದರೊಂದು ಪ್ರಕಾಂಡಭೂಮಿಕಂಪದಿಂದ ಅರಮನೆಯು ಮುರಿದುಬಿದ್ದಾಗ ಅಸೂರ್ಯಪಶ್ಚಿಮರಾದ ರಾಜರಮಣಿಯರೂ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಭಾರತವರ್ಷಕ್ಕಿಂದಿಂತಅವಸ್ಥೆ. ಇಂದೊಂದು ಬೃಹತ್‌ಅತ್ಯಾಚಾರದಿಂದ ಒಂದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಮುರಿದುಬೀಳುತ್ತಿರುವದು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ನಿಯಮಗಳು ಇಂದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇಂದೆಂತಹಅನ್ಯಾಯವು-ನೀತಿಯ ಮಹಾವಿಪ್ಲವ-ದುರ್ವಿಪಹ ಅತ್ಯಾಚಾರವು ಭಾರತವರ್ಷದ ರಂಗಮಂಚದಲ್ಲಿ ಅಭಿನೀತವಾಗುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಂತಹುದು ಹಿಂದೆಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಇಂತ ಮಹತ್ವಾಪವು - ಇಂತ ಅಸೀಮ ಶಾತ್ಯವು ಇಂದು ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಜನರು ಕುರಿಯ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿ ಅನಿಮಿಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ಭಾರತಸಂತಾನರು ಇಂದೇನು ನಿರ್ವೀರ್ಯರಾದರೇ? ದುರ್ನೀತಿಯ ಹೊಯ್ದಾಟದಿಂದ ನ್ಯಾಯ, ವಿನೇಕ, ಮನುಷ್ಯತ್ವ, ಮುಂತಾದ ಮಾನವರ ಉಚ್ಚ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದವೇ? ಇಂದು ಅತ್ಯಂತ ನೀಚವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೇ ಮಾನುಷಧರ್ಮವೋ? ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಅಮಾತ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಮ್ರಾಟ್‌ ಷಾಜಹಾನನು ಜೀವಿತನಾಗಿರಲು ಯಾವ ಸತ್ಯದಿಂದ ನೀವಿಂದು ಈ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಿರಿ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ನನ್ನ ತಂಗಿಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಲು ಅಸಮ್ಮತಳು. ಸಭಾಸದರೇ, ನೀವು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ, ಸಮ್ರಾಟನ ಕನ್ಯೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. (ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುವರು)

ಜಹನಾರಾ-ನಿಲ್ಲಿರಿ, ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ. ನಿಲ್ಲಿರಿ! ನಾನಿಂದು ನಿಮ್ಮೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾನಿಂದು ಸ್ತ್ರೀಯ ಲಜ್ಜೆ, ಸಂಕೋಚ, ನಮ್ರತೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಬಂದೆನು, ನನ್ನ ವೃದ್ಧತಂದೆಯ ಸಲುವಾಗಿ. ಕೇಳಿರಿ ಎಲ್ಲರೂ -

ಎಲ್ಲರೂ--ಆಜ್ಞೆ.

ಜಹನಾರಾ--ನಾನೊಂದುಬಾರಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಕೇಳಲು ಬಂದಿರುವೆನು. ನೀವು ನಿಮ್ಮಾ ವೀರ, ದಯಾಳು, ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲ, ಸಮ್ರಾಟ್‌ ಷಾಜಹಾನನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಿರೋ? ಇಲ್ಲವೇ ಈ ಭಂಡ, ಪಿತ್ತದ್ರೋಹ, ಪರಸ್ಪಾ

ಪಹಾರಿ ಅವರಂಗಜೀಬನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಿರೋ? ತಿಳಿಯಿರಿ. ಈಗಲೂ ದರ್ಮವು ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ; ಈಗಲೂ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರು ಉದಯಿಸುವರು. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧವು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿರುವದು. ಒಂದು ದಿನದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಪಾಪದಿಂದ ಜಗತ್ತು ತಲೆಮೇಲಾಗಿ ಹೋಗುವುದೋ? ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಷಮತೆಯ ವಿಜಯದಿಂದ ಬಿಡುವಿಂದ ತಪೋವನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಲೇಕೆ? ಅಧರ್ಮದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯು ನಿರ್ವಿರೋಧ ಸ್ನೇಹ ದಯಾಭಕ್ತಿಯ ಮೈಮೇಲಿಂದ ತನ್ನ ರಕ್ತಾಕ್ಷ ಶಕಟವನ್ನು ಎಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಷ್ಟು ಮಿತವಿರಾತೇ? ಹೇಳಿರಿ, ನೀವು ಔರಂಗಜೀಬನಿಗೆ ಹೆದರುವಿರಾ? ಔರಂಗಜೀಬನಾರು? ಅವನೆರಡು ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದೀತು! ನೀವೇ ಅವನ ಬಲ. ನೀವು ಮನಮಾಡಿದರೆ ಅವನನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಬಲ್ಲಿರಿ; ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಂಧಕಾರ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬಲ್ಲಿರಿ. ನೀವಿನ್ನೂ ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಿರಾದರೆ ಸಿಂಹವು ಮುದಿಯಾಯಿತೆಂದು ಪದಾಘಾತ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ನೀವು ಮಾನವರಾದರೆ ಸಮಸ್ತರದಿಂದ ಹೇಳಿರಿ-‘ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ’ ಎಂದು. ನೋಡುವಿರಿ ಔರಂಗಜೀಬನ ಕೈಯಿಂದ ರಾಜದಂಡವು ಕಳಚಿಬೀಳುವುದನ್ನು!

ಎಲ್ಲರೂ--ಜಯ, ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನಿಗೆ ಜಯ !

ಜಹನಾರಾ--ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇನ್ನು—

ಔರಂಗಜೀಬ-(ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದಿಳಿದು)ಒಳ್ಳೆಯದು ಸಭಾಸದರೇ, ತಂದೆಯು ರೋಗಿ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆತನು ಶಾಸನ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ದೂರದಕ್ಷಿಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ನಾನು ರಾಜ್ಯರಶ್ಮಿಯನ್ನು ಷಾಜಹಾನನಕೈಯಿಂದ ಕಸುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ದಾರನ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆನು. ತಂದೆಯು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಆಗ್ರದರಾಜಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿರುವನು. ದಾರನು ಸಮ್ರಾಟನಾಗಬೇಕೆಂಬುದೆ ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಾದರೆ ಹೇಳಿ. ನಾನವನನ್ನು ಕರೆತರಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ದಾರನಾರು? ಮಹಾರಾಜಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವನಾದರೆ ಅಥವಾ ಈ ಜಯಸಿಂಹನೋ ಮತ್ತಾರೋ ರಾಜಶಾಸನದ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಒಂದೆಡೆ ದಾರ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಷಾಜ ಮತ್ತೂ

ಮುರಾದ-ಈ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಪರಿವೇಷಿತರಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸುವರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಅನುರೋಧದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು. ಇದೆನ್ನ ಪುರಸ್ಕಾರವೆಂದು 'ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಇದೆನ್ನ ಶಾಸ್ತಿ! ನಾನಿಂದು ಕುಳಿತಿರುವದು ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲಲ್ಲ, ಅಗ್ನಿಸ್ಥಂಭದಮೇಲೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ಮಕ್ಕಾಯಾತ್ರೆಯ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಈಗ ನಿಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯು ದಾರನು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಈ ಸ್ಪರ್ಣದಂತ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅರಾಜಕವಾಗಿ ಧರ್ಮಹೀನವಾಗಲಿ! ನಾನಿಂದೇ ಮಕ್ಕಾಯಾತ್ರೆಯೆ ಹೊರಡುವೆನು. ಅದೆನ್ನ ಸುಖದ ಪರಮಾವಧಿಯು, ಹೇಳಿ—

(ಎಲ್ಲರೂ ನಿಸ್ತಬ್ಧರಾಗಿರುವರು)

ಔರಂಗಜೇಬ-ಇದೋ, ನನ್ನ ರಾಜಮಕುಟವನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಪದವ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಟ್ಟಿರುವೆನು. ನಾನಿಂದೀ ಮಯೂರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಸಾಮ್ರಾಟನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕುಳಿತಿರುವುದು ಬಹಳದಿನಗಳ ಸಲುವಾಗಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ದಾರನ ವಿಶ್ವಂಬಲವಾದ ಅರಾಜಕತೆಯನ್ನು ಶೃಂಖಲಾಬದ್ಧಮಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ನೀವಾರನ್ನಿಚ್ಛಿಸುವಿರೋ, ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನರ್ಪಿಸಿ ನಾನು ಮಕ್ಕಾಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಾ ತೀರ್ಥದಕಡೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಜಾಗ್ರಕಾಯ ಚಿಂತೆ, ನಿದ್ರೆಯ ಕನಸು, ಜೀವನದ ಧ್ಯಾನ ಇವು ಆ ಮಹಾ ತೀರ್ಥವನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರುವುವು. ನಿಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ನಾನೀದಿನವೇ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮಕ್ಕಾಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು. ಅದೇ ನನ್ನ ಪರಮ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ನನಗೋಸುಗವಾಗಿ ಚಿಂತೆ ಸಬೇಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಹೇಳಿ, ನಿಮಗೆ ರಾಜಪೀಡೆಯು, ರಾಜಶಾಸನವು ಬೇಕೋ? ಹೇಳಿ. ಇನ್ನು 'ನಿಮ್ಮಿಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ರಾಜದಂಡವನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿಯಲಾರೆ, ನಿಮ್ಮ ನಿರೋಧದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದಾರನ ಉಚ್ಚ್ಛ್ರಂಖಲ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ! ಹೋಗು ಮಹಮದ್, ಮಕ್ಕಾಯಾತ್ರೆಯೆ ಸಿದ್ಧನಾಗು—ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ಎಲ್ಲರೂ-ಜಯ! ಸಮ್ರಾಟ್ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!

ಔರಂಗಜೇಬ-ಉತ್ತಮ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಮತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ಈಗ ನೀವು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ತಂಗಿಯ-ಷಾಜಹಾನನ ಕನ್ಯೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ.

(ಔರಂಗಜೇಬ ಮತ್ತು ಜಹಾನಾರಳು ಹೊರತು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

ಜಹಾನಾರಾ-ಔರಂಗಜೇಬಾ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ತಂಗೀ,—

ಜಹಾನಾರಾ-ಚಮತ್ಕಾರ! ನಾನಿದನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡದಿರಲಾರೆನು. ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವಾಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೆನು! ನಿನ್ನ ಕುಹಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ತಂಭಿತಳಾಗಿದ್ದೆನು! ಈಗ ಮಂಕು ಹರಿಯಿತು, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವೆನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ನಾನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುವೆನು—ಅಲ್ಲಾವಿನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಪಥಮಾಡುವೆನು : ನಾನು ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗಿರುವವರೆಗೂ ನಿನಗೂ ತಂದೆಗೂ ಯಾವ ಅಭಾವವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಜಹಾನಾರಾ-ನುತ್ರೋಮ್ಮೆ ಹೇಳು, ಅಚ್ಚರಿ!

ತೃ ತೀ ಯಾಂ ಕ .

ಮೊದಲನೆಯ ನೋಟ.

(ಸ್ಥಾನೆ—ಖಜುಯಾದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ಶಿಬಿರ, ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ)

ಔರಂಗಜೇಬನು ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿರುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ-ಕಾಲಾಳುಗಳು ಇಲ್ಲ, ಆನೆಯ ದಳದಿಂದ ಎದುರಿಸುವೆನು. ಬಳಿಕ ಈ ಪಾರ್ಶ್ವದಿಂದ ಆಕ್ರಮಣ ! ಶತ್ರುವಿಗೆ ನಿಷ್ಪ್ರಾಣತೆಯೆಲ್ಲ! ಓ! (ಸೋತ್ಸಾಹದಿಂದ) ವಿಜಯ ! (ಶತಪಥ ತಿರುಗುವನು)

(ಮೀರಜುಮ್ಮದ ಪ್ರವೇಶ)

ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಜಯವಾಗುವುದೇ, ವಜೀರಸಾಹೇಬ ?

ಮೀರಜುಮ್ಮಾ-ಅದೇಕೆ ಜಹಾಸನಾ !

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮೊದಲು ನೀನು ಪಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡ ತಕ್ಕದ್ದು; ಬಳಿಕ ನಾನು ಅನೆಗಳ ಬಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭಯಗ್ರಸ್ತವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವೆನು. ಆಮೇಲೆ ಅಶ್ವಾರೋಹಿ ಮಹಮದನ ಸೈನ್ಯ! ಈ ಮೂರು ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವು ಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕು.

ಮೀರಜುಮ್ಲಾ - ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನೇನು ಮಾಡಬೇಕು?

ಔರಂಗಜೇಬ - ಈ ಸಾರಿ ಅವನಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲ, ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳೆದುರಿಗೆ ಸೂಜನ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದ ಮಧ್ಯೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರ ಬೇಕು ಕಂಡೆಯಾ, ಅನಿಷ್ಟವನ್ನೇನನ್ನೂ ಮಾಡದಂತೆ. ಅವನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಿರಂಗಿಯ ಸಾಲು, ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತು ಮಹಮದ್. ಶತ್ರುಗಳ ಆಕ್ರಮಣವು ಪ್ರಧಾನತಃ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ರಾಜಪೂತ ಸೈ ನ್ಯದಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು; ಅವರು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಹಿಂಭಾಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಿರಂಗಿಯ ಸಾಲುಗಳು! ತಿಳಿಯಿತೇ, ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರು. ಇನ್ನು ಹೊರಡಬಹುದು.

ಮೀರಜುಮ್ಲಾ - ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ (ಹೋಗುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ - ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ, ಇದು ನಿನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆ!

(ಮಹಮದನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ - ಮಹಮದ್, ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವು ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಬೇಕು, ಸಿದ್ಧನಾಗಿರು. ಇದೋ ನೋ ಡು. ನಕ್ಷೆ. (ತೋರಿಸುವನು) ತಿಳಿಯಿತೇ ?

ಮಹಮದ್ - ತಿಳಿಯಿತು, ತಂದೆಯೇ.

ಔರಂಗಜೇಬ - ಒಳ್ಳೇದು ಹೋಗು, ನಾಳಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ - (ಮಹಮದನು ಹೋಗು ವನು.)

ಔರಂಗಜೇಬ - ಸೂಜನ ಲಕ್ಷ ಸೈನ್ಯವು ಅತಿಕ್ಷೀತ; ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಜಯಲಾಭ ವಾಗಬಹುದು. ಇದೋ ಮಹಾರಾಜನು.

(ದಿಲ್ವಾರನ ಸಹಿತ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ಬಂದು ಕುರ್ಬಾನಿ ಮಾಡುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ - ಮಹಾರಾಜ, ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನು; ಬಹಳ

ಹಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಸೈನ್ಯದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀವಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವೆನು
ಯಶೋವಂತ-ನಾನೇ !

ಔರಂಗಜೀಬ-ಹೌದು ನೀವು. ಅದರಿಂದ ವಿಸತ್ತೇನು ?

ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ-ಇಲ್ಲ, ವಿಸತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೀಬ-ಹಾಗಾದರೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವಿರಿ ?

ಯಶೋವಂತ-ಕುಮಾರ ಮಹಮದ್‌ನು ಸೈನ್ಯದ ಪುರೋಭಾಗದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ
ಮಾತಿತ್ತಲ್ಲವೆ ?

ಔರಂಗಜೀಬ-ಈಗಿನಗಾ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರ ಮಹಮದನು ನಿಮ್ಮ ಎಡಭಾಗ
ದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವನು.

ಯಶೋವಂತ--ಮತ್ತು ಮೀರಜುಮ್ಲಾ ?

ಔರಂಗಜೀಬ--ನಿಮ್ಮ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬಲಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವೆನು.

ಯಶೋವಂತ--ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು, ಜಹಪನಾಯವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬೀಳು
ವಂತಿದೆ.

ಔರಂಗಜೀಬ-ಮಹಾರಾಜರು ಚತುರರು, ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಗಡ ನನ್ನ ಚಾತುರ್ಯ
ವು ನಿಷ್ಫಲ. ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ತಾವೆನಗೆ
ಆತ್ಮೀಯರೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು : ನನ್ನ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ
ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ತಾವಿರಕೂಡದೆಂಬುದೇ. ಮಹಾರಾಜರು ಅದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು
ಕೊಂಡಂತಿದೆ.

ಯಶೋವಂತ--ಇಲ್ಲ, ಅಷ್ಟಾದೂರ ಚಿಂತಿಸಲಿಲ್ಲ ಜಹಪನಾ. ನಾನೇ ಚತುರನೆಂಬ
ಅಹಂಕಾರವಿತ್ತು, ಆದರೆ ನೋಡಲಾಗಿ ಜಹಾಪನಾವಿನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾನು
ಕೇವಲ ಶಿಶು !

ಔರಂಗಜೀಬ--ಈಗ ಮಹಾರಾಜರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ?

ಯಶೋವಂತ--ಜಹಾಪನಾ, ರಾಜಪೂತಜಾತಿಯು ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕ ಜಾತಿಯಲ್ಲ.
ಪರಂತು ನೀವುಗಳು-ಹಾಗೂ ನೀನು ಅದನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕಜಾತಿಯನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಆದರೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಜಹಪನಾ, ಈ ರಾಜಪೂತಜಾತಿಯನ್ನು
ರೇಗಿಸಬೇಡಿರಿ. ಬಂಧುತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜಪೂತರಂತೆ ಮಿತ್ರರಾರೂ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು
ವೈರದಲ್ಲಿ ರಾಜಪೂತರಂತೆ ಭಯಂಕರ ಶತ್ರುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಎಚ್ಚರಿಕೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಮಹಾರಾಜಾ, ಔರಂಗಜೇಬನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹುಬ್ಬು ಗಂಡುಹಾಕುವುದರಿಂದಾವ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಡಿ, ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯು ಇದು ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇಲ್ಲವೆ ಔರಂಗಜೇಬನೆಂತವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿರಿ.

ಯಶೋವಂತ--ಆಗಬಹುದು, ಮತ್ತು ನೀವೂ ತಿಳಿಯುವಿರಿ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನೆಂತವನೆಂಬುದನ್ನು? ನಾನು ಯಾರ ಚಾಕರನೂ ಅಲ್ಲ; ಈ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ಪಾಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಮಹಾರಾಜಾ, ಓರಂಗಜೇಬನು ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾರನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೇ? ಎಚ್ಚರಿಕೆ!

ಯಶೋವಂತ--ಮತ್ತು ನೀವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ : ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಯಪಡತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆಂದು. ಎಚ್ಚರಿಕೆ!

ಔರಂಗಜೇಬ--ಇದು ಸಂಭವವೇ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ?

ಯಶೋವಂತ--ಹೌದು, ಔರಂಗಜೇಬ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಈ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವೆನು; ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರಾರು?

ಯಶೋವಂತ--ಈ ನನ್ನ ಕತ್ತಿ, ನೆನಪಿರಲಿ ಔರಂಗಜೇಬ. ಈ ದುರ್ದಿನದಲ್ಲೂ ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನ ಒಂದು ಇಂಗಿತಮಾತ್ರದಿಂದ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ರಜಪೂತರ ಕಠಾರಿಗಳು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸೂರ್ಯಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಜ್ವಲಿಸತೊಡಗುವವು. ಮತ್ತು ಈದುರ್ದಿನದಲ್ಲೂ ರಜಪೂತನು ರಜಪೂತನೇ. (ಹೋಗುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ--ಗುರಿಯು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು, ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಈ ರಾಜಪೂತ ಜಾತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋದೆನು. ಎಷ್ಟೊಂದು ಅವರ ದರ್ಪ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಭಿಮಾನ! ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಯಿತು.

ದಿಲ್ವಾರಾ--ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲಿರಿ ಜಹಪನಾ? ಶೌರ್ಯದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಾಸ, ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು ಕೇವಲ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹ, ಸತ್ಯಭ್ರಷ್ಟತೆ, ಮತ್ತು ರಾಜದ್ರೋಹ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನೀವು ದಕ್ಷರು; ಪರಂತು ಇದು ಬೇರೆವಿಧವಾದ ರಾಜ್ಯ. ಈ ರಾಜ್ಯದ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಾನವು ಹೆಚ್ಚು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಹುಂ! ಈಗಲಾದರೂ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಲಾಗುವುದೇನೋಡುವೆನು.
ಪರಂತು ರೋಗವು ವೈದ್ಯನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗಿದೆ. (ಹೋಗುವನು.)

ದಿಲ್ವಾರ್-ದಿಲ್ವಾರ್, ನಿನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ದಿನೇದಿನೇ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿ
ರುವುದು. ಅದೃಶ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ನನಗೆ ಭಯ. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಫಾತಕ,
ಬಳಿಕ ವಿದೂಷಕ, ಅಮೇಲೆ ರಾಜನೈತಿಕ. ಬಳಿಕ ದಾರ್ಶನಿಕ, ಅದಾದಮೇಲೆ?

[ಮಾಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಔರಂಗಜೇಬನೂ, ಮೀರಜುಮ್ಮನೂ ಮತ್ತೆ ಬರುವರು]

ಔರಂಗಜೇಬ-ಅನಿಷ್ಟವನ್ನೇನುಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಮೀರಜುಮ್ಮ-ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ರಕ್ತವರ್ಣದ ಕಾಂತಿ
ಯನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಭಯವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ. ರಣಪೂತ
ಜಾತಿಯೇ ಹೀಗೆ!

ಮೀರಜುಮ್ಮ-ನಾನು ನೋಡಿರುವೆನು ಜಹಫನಾ, ಒಂದು ಫಿರಂಗಿಗಿಂತಲೂ ಒಬ್ಬ
ರಜಪೂತನು ಹೆಚ್ಚು ಭಯಂಕರನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಹೌದು; ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಮೀರಜುಮ್ಮ-ಅಪ್ಪಣೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ನಮ್ಮ ಮಹಮದನನ್ನು ಕಳುಹಿಸು. ಇಲ್ಲ ನಾನೇ ಹೋಗುವೆನು.
(ಹೋದನು.)

ಮೀರಜುಮ್ಮ-ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ವಿಚಲಿತನಾಗಿರುವಷ್ಟು ಹಿಂದೆ
ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಚಲಿತನಾಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಯುದ್ಧ !
ಅದರಿಂದಲೇ ಹೀಗಾಗಿರುವುದು. ಓ! ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಜಗಳವು ಎಷ್ಟೊಂದು
ಅಸ್ವಭಾವಿಕ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಯಂಕರ !

ದಿಲ್ವಾರ್-ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೊಂದು ಉತ್ತೇಜಕ. ಈ ಅಮಲು ಎಲ್ಲಾ ಅಮಲಿಗಿಂತಲೂ
ಉತ್ತಮವಾದುದು. ವಜೀರಸಾಹೇಬ, ಪರಸ್ಪರ ವೈರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲು
ವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ
ಜನಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿಪಡಿಸಿದ ಧರ್ಮವು ದೈವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆ ? ಅದರೂ
ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಂತಹ ಶತ್ರುಗಳು ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ನಿರಾಶುನ್ಯಾ-ಅದೇಕೆ?

ದಿಲ್ವಾರ್-ಈಗ ನೋಡಿ ವಜೀರಸಾಹೇಬ, ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಇವರಿಗೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸಮಾನ? ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ದೇವದತ್ತವಾದ ಆಕಾಶೀರಿಕತೆ ಕೆಂದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಕ್ತಭೇದಗಳು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿರುವರು. ಇವರು ಮುಖದ ಮುಂದುಗಡೆ ದಾಡಿಯನ್ನು ಬಿಡುವರು. ಅವರು ಬಿಡುವುದು ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ. ಇವರು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ನಿನ್ನಾಜು ಮಾಡುವರು; ಅವರು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖವಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವರು. ಇವರು ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಬರುವವರು. ಅವರದಕ್ಕೆ ವಿಸರೀತ; ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ?

ನಿರಾಶುನ್ಯಾ-ಹೌದು; ಹೌದು.

ದಿಲ್ವಾರ್-ಅದರೂ ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದಲೇ ಇರುವರು. ಸರಂತು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಒಬ್ಬರ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೊಬ್ಬರು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

(ನಿರಾಶುನ್ಯಾ ನಗುವನು.)

ದಿಲ್ವಾರ್-(ಹೋಗುತ್ತಾ) ಏನು ಸರಿಯಲ್ಲವೆ ವಜೀರಸಾಹೇಬ.

ನಿರಾಶುನ್ಯಾ-(ಹೋಗುತ್ತಾ) ಸಂದೇಹವೇನು?

ಮೂ ರ ನೆ ಯ ಅಂ ಕ .

ಎರಡನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ-ಖಜುರಾದಲ್ಲಿ ಸೂಜನೆ ಶಿಬಿರ, ಕಾಲ-ಸಂಧ್ಯಾ.

[ಸೂಜನು ನನ್ನೆಯೊಂದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಫಾನಾಲಿಂಗನ್ನೂ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ. . .
ಪಿಯಾರಳು ಹಾಡುತ್ತಾ-ಹಾಡುತ್ತಾ ಬಂದುವಾಲೆಯನ್ನು ಸೂಜನಿಗೆ ಹಾಕುವಳು.]

ಸೂಜನ-(ನಕ್ಕು) ಇವೇನು ನನ್ನ ಜಯವಾಲೆಯೇ ಪಿಯಾರಾ! ನಾನಿನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ.

ಪಿಯಾರ-ಹೊಂದಲಿ ಹೊಂದದೆ ಹೋಗಲಿ ನನ್ನ ವಾಲೆಗೆ ನೀನು ಚಿರವಿಜಯ.

ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಂದಿ; ನೀನನ್ನ ಪ್ರಭು; ನಾನು ನಿನ್ನ 'ಕ್ರೀತದಾಸಿ-ಆಜ್ಞೆಯೇನು? (ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ಸೂಜ-ಇದೇನು ಹೊಸಪದ್ಧತಿ ಪಿಯಾರಾ! ಒಳ್ಳೇದು, ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಸಂಗರಹ ಬಂದಿ; ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮುಕ್ತಳನ್ನಾಗಿಮಾಡುವೆನು. ನೀನುಹೋಗಬಹುದು. ಪಿಯಾರ-ನನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಬೇಡ; ಈ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪುವುದು.

ಸೂಜ-ಕೇಳು, ನಾನೊಂದು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವೆನು.

ಪಿಯಾರ-ಅದೇನು ಹೇಳಬಾರದೇ? ಎನಾದರೂ ಉಪಾಯವಿರುವುದೇನೋ ನೋಡುವ.

ಸೂಜ-(ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ನೋಡು ಪಿಯಾರಾ, ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೀರಜುವು ನ ಫಿರಂಗಿಗಳು; ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಹಮದನ ಐದು ಸಾವಿರ ಅಸ್ವಾರೋಹಿ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬ.

ಪಿಯಾರ-ನಾನೊಂದು ಬರಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿನ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಸೂಜ-ಈಗ ಈರೀತಿಯಾಗಿರುವುದು. ನಾಳೆ-ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿರುವತೋ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಿಯಾರ-ಅದೇಕೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೂಜ-ಎಳೆಂದರೆ ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಫಿರಂಗಿಗಳು ಗುಂಡುಹಾರಿಸಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಅಸ್ವಾರೋಹಿ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಆ ಕ್ರಮವು ಮಾಡುವನು

ಪಿಯಾರ-ಸರಿ; ಹಾಗಾದರೆ ಯುದ್ಧವೇನೂ ಸಹಜವಾದ ಮಾತಲ್ಲ.

ಸೂಜ-ನಿನಿಗೇನೇನೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಿಯಾರ-ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದೆನು. ನಿನಗದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು? ಅಶ್ಚರ್ಯ! ಒಮ್ಮೆಗೆ ಪತ್ರಿಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ.

ಸೂಜ-ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ಸುಶಿಕ್ಷಿತವಾದಲ್ಲ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನನ್ನು ನಾನಾದರೂ ಮಾಡಲಾಗುವುದೋ ನೋಡಬೇಕು. ಬಂದಾವರ್ತಿ ಬರೆಯುವೆನು ಒಳ್ಳೇದು, ನೀನೇನು ಹೇಳುವೆ?

ಪಿಯಾರ-ನಾನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡುವ ಗೋಜನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು.

ಸೂಜ-ಅದೇಕೆ?

ಪಿಯಾರ-ಅದೇಕೆ! ನನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿದರಲ್ಲವೆ! ನೀಮಿತಹವರಂ
ಬುದು ನನಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳುವುದು
ಮಾತ್ರ. ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವುದು ನಿಮ್ಮ ವಿಪರೀತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ!

ಸೂಜ-ಹೋ! ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬಹುದು.

ಪಿಯಾರ-ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಹಿಂದೂ ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ ಸ್ವಾಮಿ
ಯು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವೆನು.

ಸೂಜ-ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ತಪ್ಪೆಲ್ಲ ನನ್ನದು; ನಿನ್ನ ಪರಾಮರ್ಶವನ್ನು ಕೇಳುವೆನು.
ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಪರಾಮರ್ಶವನ್ನು ಕೂಡದೆಹೋದರೆ ನನ್ನಿಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು ಅಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕೀಗ ಪ್ರತೀಕಾರವೇನು?

ಪಿಯಾರ-ಪ್ರತೀಕಾರವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ನಿನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವ ಉಪಾಯವೇ
ನಾದರೂ ಇದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಉಪಾಯ
ವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು.

ಸೂಜ-ಹಾಗಾದರೆ ಹಾಡು; ನಿನ್ನ ಗಾಸವು ಸುರೆಯಂತೆ ನೂರು ದುಃಖಗಳನ್ನು,
ನೂರು ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಮರೆಸಿಬಿಡುವುದು. ಕಠೋರವಾದ ಸ್ಥೂಲಜಗತ್ತಿ
ನಿಂದ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುವುದು. ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಜೀವನ
ವನ್ನು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸುಖಮಯ ಧೀಂಕಾರವು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ
ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು. ಆಕಾಶ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಗಳ ಅಂತರವನ್ನೆ ತಿಳಿಯಲಾ
ರದೆ ಹೋಗುವೆನು. ಹಾಡು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ; ಅದಕ್ಕಿನ್ನೂ ಬಹಳ
ಹೊತ್ತಿರುವುದು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು ಆಗಲೇ ಬೇಕು ಹಾಡು.

ಪಿಯಾರ-ನನ್ನ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳುವ ಮೊದಲು ಈ ಸ್ವಚ್ಛ, ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರಾಪೋಕ
ದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸು. ನಿನ್ನ ಪರಿಮಳ ಪೂರ್ಣವಾದ
ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಪವಿತ್ರಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಪಾಟೀರದಣ್ಣಿನಿಂದ ತೋಯಿಸು.
ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಹಾಡುವೆನು. ಮತ್ತು ನೀನು ನಿನ್ನ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು
ನನ್ನ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವೆಯಂತೆ!

ಸೂಜ-ಹಾ! ಹಾ! ಹಾ! ಚನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಪಿಯಾರಾ, ಆದರೆ ನಿನ್ನೇ ಉಪಮೆಗಳ ಪೂರ್ಣ ರಸಗ್ರಹಣಮಾಡುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಪಿಯಾರ-ಸುಮ್ಮನಿರು. ನಾನು ಹಾಡುವೆನು ನೀನು ಕೇಳು. ಮೊದಲು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊ; ಕೈಗಳು ಹೀಗಿರಲಿ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊ ಕ್ರಿಸ್ತರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊ. ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ಆಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದೊಯ್ಯಲೆಂದು ಅವರ ಹೇಳಿಕೆ. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯತಃ ಈಶ್ವರದತ್ತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಲೋಕವನ್ನೂ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದೂರಮಾಡುವ ಸಲವಾಗಿ.

ಸೂಜಾ-ಹಾ! ಹಾ! ನೀನು ಏನೇನೋ ಹೇಳುವೆ! ಪರಂತು ಆ ಬಕ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ ನನಗೆ ನಗುಬರುವುದು. ನಾನಾವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ದಾರನು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಪಕ್ಷಪಾತಿ, ಭಂಡ; ಔರಂಗಜೇಬನು ಗೋಡಾ ಮುಸಲ್ಮಾನ್, ಭಂಡ; ಮೂರಾದನು ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಆದರೆ 'ಗೋಡಾ' ಅಲ್ಲ; ಭಂಡ.

ಪಿಯಾರ-ಮತ್ತು ನೀನು ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ, ಭಂಡ.

ಸೂಜ-ಅದೇಕೆ? ನಾನಾವ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಆಸೆ ಭಾರತದ ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗಬೇಕೆಂದು !

ಪಿಯಾರ-ಅದೇ ನಿನ್ನ ಭಂಡತನ.

ಸೂಜ-ಅದು ಹೇಗೆ ಭಂಡತನ! ದಾರನ ಪ್ರಭುತ್ವವು ನನಗೆ ಸಮ್ಮತ. ಆದರೆ ಔರಂಗಜೇಬ ಮತ್ತು ಮೂರಾದನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೊಪ್ಪಲಾರೆ; ನಾನವರ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ. ಪಿಯಾರ-ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಣ್ಣನಾದುದೇ ನಿನ್ನ ಭಂಡತನ.

ಸೂಜ-ನಾನು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದೆಲ್ಲ ?

ಪಿಯಾರ-ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದುದೆ ನಿನ್ನ ಭಂಡತನ. ನೀನು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಹಾದುರಿಯೇನು? ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ.

ಸೂಜ-ಅದೇಕೆ ?

ಪಿಯಾರ-ನಮ್ಮ ತಂದೆ ರಹಮಖಾನನು ನಿನಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ನಿನಗಿಂತ ಅವನ ಹಕ್ಕು ಹೆಚ್ಚು.

ಸೂಜ--ಅದರವನು ಸಮ್ರಾಟನ ಪುತ್ರನಲ್ಲ.

ಹಿಯಾರ- ಸಮ್ರಾಟನ ಪುತ್ರನಾಗುವುದು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು !

ಸೂಜ--ಹಾ! ಹಾ! ನೀನೀಂತಿ ತರ್ಕಮಾಡಬೇಡ; ಏನಾದರೂ ಹಾಡು.

ಹಿಯಾರ--ಕೇಳು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಕೇಳು; (ಹಾಡುವಳು)

ಸೂಜ--ಹಿಯಾರಾ, ಈಶ್ವರನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೇಕೆ? ಈ ರೂಪ! ಈ ರಸಿಕತೆ!

ಈ ಸಂಗೀತ! ಇಂತ ದಿವ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಈಶ್ವರನು ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ಮರ್ತ್ಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎತಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದನು?

ಹಿಯಾರ--ನಿನಗೋಸುಗವಾಗಿ ಪ್ರಿಯತಮ.

ಮೂ ರ ನೆ ಯ ಅಂ ಕ .

ಮೂರನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ--ತಾತ್ಕೀರದ ಮಹಾರಾಜ ಪೃಥ್ವಿಸಿಂಗನ ಪ್ರಮೋದೋದ್ಯಾನ ಕಾಲ--ಸಂಧ್ಯಾ.
ಸುಲೇರ್ನಾ--ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.

ಸುಲೇರ್ನಾ--ಅಲಹಾಬಾದಿನಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ಕೊನೆಗೀ ಸರ್ವತಸೀಮೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು. ಈ ದೇಶವು ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರ; ಕುಸುಮಿತನಾದ ಸಂಗೀತದಂತೆ ಚಿತ್ರಿತನಾದ ಪ್ರಣಯದಂತೆ ಒಂದು ಶೋಭಾಮಯನಾದ ಅಲಸಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೌಂದರ್ಯ! ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಒರ್ವ ಅಪ್ಸರೆಯು ಮರ್ತ್ಯಕ್ಕಿಳಿದು ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ, ಶಾಂತಳಾಗಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ನೀಡಿಕೊಂಡು ಹಿಮಾಲಯದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ವಾಮಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕಪೋಲವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡವಳಾಗಿ ನೀಲಾಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು. ಇದೇನು ಸಂಗೀತ !

(ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ.)

ಸುಲೇರ್ನಾ--ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸವಿಸಾಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವದು. ಇದೋ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ದೊಂದು ಮೋಣಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಈ ನಾರಿಯರು ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಹಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಮಧುರ.

(ಅಲಂಕೃತವಾದ ದೋಣಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಜನ ರವಣಿಯರು
ಹಾಡುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ನವ-ಸುರಭಿಸಂಗಪಾವನ ! ಪವನ!

ಧೃತಜೀವನ! ಗತಿನಿಧಾನ! ಸುಖಧನ|| ಪ ||

ತರಳಲತಾನಿಕರಾವನ! ಹರುಷಮುದಿತ ಚಂದನವನ

ದುರಪರಿಮಳದೊಲುಮೆಯ ತಳೆದು ಮಾನ್ಯನಂತೆ

ಬರುವೆಯೊ ಮಲಯಾದ್ರಿಯನಿಳಿದು || ಅ ||

ಅರೆ-ವಿರದ ಮೊಲ್ಲೆಯ ಕಂಪಕದಿಯುತೇ

ನಾಣೆಲ್ಲದಿಸಿತು ಮೆರಳೆಯೇರಿ ಸಾರುವೆಯೊ || ಅರೆ ||

ಪರಿಮಳಭರ ಪುಳುಕಿತತನು ತರಳತೆಯಿಂ ಮೆರೆಯುತ್ತತನು

ಶರಗಳ ಮುದ್ದಾಡುತ್ತೆ ನಲಿಸಿ ಕಾಂತನಂತೆ

ಮೆರೆವೆಯೊ ಚುಂಬನಗಳ ಸಲಿಸಿ || ೧ ||

ಸಲೆ-ಮಧುವನೀಂಟೆ ಮೋಹದೊಲಲೆವ

ಪರಿಮೆಗಳನು ಸದಯದೆ ಸುಮಕೊಂದಿವೆಯೊ || ಸಲೆ ||

ಮಧುಮಥನನ ಕೊಳಲದನಿಯ ಮಧುರತೆಯನು ಪೋಲುವಿನಿಯ

ಮೃದುನಿನದವಗೈಯುತೆ ಸುಳಿದು ಬೀಣೆಯಂತೆ

ಕದಿವೆಯೊ ನನ್ನೊಲೈ ಯನ್ನೊಲಿದು || ೨ ||

೧ ರಮಣಿ-ಸುಂದರನಾದ ಯುವಕನೆ, ನೀನಾರು ?

ಸುಲೇಮನ್-ನಾನು ದಾರಷಿಕೋವಿನ ಪುತ್ರ, ಸುಲೇಮನ್.

೧ ರಮಣಿ-ದಾರಷಿಕೂ ಮೊಗಲ್ ಸಮ್ರಾಟ್ ಪಾಜಹಾನ ಪುತ್ರನು. ಸಮ್ರಾ
ಟನ ಮೊಮ್ಮಗನೇ ನೀನು!

ಸುಲೇಮನ್-ಹೌದು;

೧ ರಮಣಿ-ಮತ್ತು ನಾನಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ ಸುಲೇಮನ್,
ನಾನು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಪ್ರಧಾನ ನರ್ತಕಿ; ರಾಜನ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ವೇಶ್ಯ.
ಇವರೆನ್ನ ಸಖಿಯರು. ಭಾ, ನನ್ನೊಡನೆ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ.

ಸುಲೇಮನ್-ನನ್ನೊಡನೆ ! ಅಯ್ಯೋ ಹತಭಾಗಿನಿ, ಯಾತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ?

೧ ರಮಣಿ--ಕುಮಾರ ನೀನೇನು ಶಿಶುವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದೋ ?

ಸುಲೇವರ್ಣ--ತಿಳಿದಿರುವೆನು; ಆದುದರಿಂದಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಿಷ್ಟೊಂದು ಅನುಕಂಪ !

ಇಂತಹ ರೂಪ! ಈ ಯಾವ್ವನ! ಇದೇನು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೇ? ರೂಪವು ಕೇವಲ ದೇಹಮಾತ್ರ, ಪ್ರೇಮವೇ ಅದರ ಪ್ರಾಣ; ಪ್ರಾಣಹೀನವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇನು ಮಾಡುವುದು, ಸುಂದರಿ.

೧ ರಮಣಿ--ಏಕೆ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸಲಿರುವವಳೆಂದು ತಿಳಿದೆಯೋ?

ಸುಲೇವರ್ಣ--ನೀನದನ್ನು ಹೇಗೆತಾನೇ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆಹೇಳು? ಯಾರು ರೂಪವನ್ನು ಸಂತೆಗಿಡುವರೋ, ಯಾರು ತಮ್ಮ ನಗುವನ್ನು ಕೂಡಾ ವಿಕ್ರಯಮಾಡಿ ಜೀವಿಸುವರೋ ಅವರು ಪ್ರೇಮವನ್ನರಿಯಬಲ್ಲರು ಹೇಗೆ; ಪ್ರೇಮವು ಕೇವಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆಚ್ಚಿಸುವದು. ಅದು ತ್ಯಾಗದ ಪರಮಾವಧಿ ಅಂತಹ ಸುಖವನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ ತಾಯಿ;

೧ ರಮಣಿ--ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಾನಾಗಲೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ?

ಸುಲೇವರ್ಣ--ಪ್ರೀತಿಸುವಿರಿ. ನೀವು ಪ್ರೀತಿಸುವಿರಿ; ಕಿರ್ನಕಾಪಿನ ಉಷ್ಣೀಷವನ್ನು ಮುತ್ತಿನ ಉಂಗುರವನ್ನು, ಮಕಮಲ್ಲಿನ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು, ದಂತದ ಚಡಿಯನ್ನು, ಪ್ರೀತಿಸಬಲ್ಲಿರಿ; ಗುಂಗುರಾದ ಕೇಶವನ್ನು, ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು, ಸರಳವಾದ ನಾಸಿಕವನ್ನು, ಕೆಂಪಾದ ತುಟಿಗಳನ್ನು. ನನ್ನಿಗೌರವರ್ಣಹಾಗೂ ಸಮ್ರಾಟನ ಪೌತ್ರನೆಂಬುದು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಗ್ಧಳಾಗಿ ಮಾಡಿತಲ್ಲವೇ? ಇದು ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲ; ಪ್ರೀತಿಯು ಅಂತರಿಕ ವಸ್ತು; ಆತ್ಮಆತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾಯಿ.

೨ ರಮಣಿ--ಮಹಾರಾಜರು ಬರುತ್ತಿರುವರು.

೧ ರಮಣಿ--ಇದು ಸಮಯವಲ್ಲ ನಡೆಯಿರಿ; ಸುಲೇವರ್ಣ, ಇದರ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ.

ಸುಲೇವರ್ಣ--ಏಕೆ ಕೋಪಿಸುವೆ ತಾಯಿ, ನಿನ್ನಮೇಲಿನಗೆ ಘೃಣೆಯಾಗಲಿ, ವಿದ್ವೇಷವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಅನುಕಂಪ! ಸೀಮಾರಹಿತವಾದ ಅತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಅನುಕಂಪ! (ಹಾಡುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಈ ಅಪಾರ್ಥಿವರೂಪ, ಈ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ಕಟಾಕ್ಷ, ಈ ಅಪ್ಪರೋಪಮವಾದ ಶರೀರಘಟನೆ, ಈ ಕಿನ್ನರಕಂಠ ಇವೆಲ್ಲ ವೆಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರ! ಹಾಗೂ ವೆಷ್ಟೊಂದು ಕುತ್ತಿತ! (ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗಿತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವನು)

(ಪ್ರೀತನಗರದ ರಾಜಾ ಪುಷ್ಪಿಸಿಂಹನ ಪ್ರವೇಶ)

ರಾಜ - ಕುಮಾರ. . .

ಸುಲೇನಾರ್-ಅದೇಕೆ ಮಹಾರಾಜ ?

ರಾಜ-ನೀನು ನಿರಾಶ್ರಯನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು.
ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸುಖದಲ್ಲಿ ಯೂ ಇಟ್ಟೆನು. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಔರಂಗ
ಜೇಬನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದೆನು.

ಸುಲೇನಾರ್-ನಾನಿವುಗಳನ್ನಾವಾಗಲೂ ಅಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ರಾಜ-ಈಗಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡಲು ಸಮ್ರಾಟನ ಕಡೆಯಿಂದ ಪೈಸ್ರಾಖಾನ
ನು ಎಷ್ಟೋ ಅನುನಯಮಾಡುತ್ತಿರುವನು, ಪ್ರಲೋಭವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರು
ವನು. ನಾನು ಯಾವದಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸುಲೇನಾರ್-ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನಾವಾಗಲೂ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು.

ರಾಜ--ಆದರೆ ನೀನಿಷ್ಟೊಂದು ಅಲ್ಪನು, ಉಚ್ಛ್ರಂಖಲನು ಮತ್ತು ಚಂಚಲಚಿತ್ತನೆಂ
ದು ನಾನೆಂದಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸುಲೇನಾರ್--ಇದೇನು ಮಹಾರಾಜ !

ರಾಜ-ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಬಹಿರುದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದೆನು.
ನೀನದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಪ್ರಮೋದೋದ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನನ್ನ ಭೋಗಿನಿ
ಯೊಡನೆ ಹಾಸ್ಯಾಲಾಪಮಾಡುವಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸುಲೇನಾರ್-ಮಹಾರಾಜ, ತಾವು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿರಿ.

ರಾಜ--ನೀನು ಸುಂದರ, ಯುವಕ, ರಾಜಪುತ್ರ; ಆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ . . .

ಸುಲೇನಾರ್-ಮಹಾರಾಜ ನಾನು--

ರಾಜ--ಹೋಗು ಯುವರಾಜ; ದೋಷವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ವ್ಯರ್ಥ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

ಮೂ ರ ನೆ ಯ ಅಂಕ .

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಅಲಹಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ಶಿಬಿರ. ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ.

ಔರಂಗಜೇಬನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಈ ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತನು ಎಂತಹ ಅಸಮ ಸಾಹಸಿಕನು.

ಖಜುಯಾ ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆದಿನ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ರಂಗಮಹಲನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಲೂಟಿಮಾಡಿ ಜಲೋಚ್ಛ್ವಾಸದಂತೆ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಾದು ಹೊರಟುಹೋದ ನಲ್ಲ. ಅದ್ಭುತ! ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಮೂಜನಸಂಗಡ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಲಾಭ ವಾಯಿತು. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೇಘಸಂಚಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಷಹ ನಾರಾಜ ಮತ್ತು ದಾರಾ; ಸಂಗಡ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ. ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗಲಾರದು. ಈ ಜಯಸಿಂಹನಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯವಾಗ ಬೇಕು. ಇದೋ ಆತನೇ ಬಂದನು.

(ಮಹಾರಾಜ ಜಯಸಿಂಹನ ಪ್ರವೇಶ)

ಜಯಸಿಂಹ--ಜಹಪನಾಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹೌದು; ನಾನಾಗಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆನು.

ಹಾ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೆಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು?

ಜಯಸಿಂಹ--ಸೆಕೆ ನನಗೇನೋ ಕಾಣದಲ್ಲ, ಜಹಾಪನಾ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ನನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ಬೆಂಕಿಯಮೇಲಿಟ್ಟಂತಿದೆ. ನಿಮಗೇನು ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲವೆ, ಮಹಾರಾಜ?

ಜಯಸಿಂಹ--ಜಹಪನಾಯವರ ಮೆಹರ್‌ಬಾನಿಯಿಂದ ನಾನು ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವೆನು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ನೋಡು ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ನಾಳೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವೆನು. ನೀವೂ ನನ್ನ ಕೂಡ ಬರುವಿರಾಷ್ಟೆ?

ಜಯಸಿಂಹ--ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟವು ಹೇಗಿರುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ನನ್ನಿಷ್ಟವು ನೀವು ಕೂಡ ಬರಬೇಕೆಂದು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ನಾನೂ ಸಿದ್ಧನಾಗುವೆನು. ಜಹಪನಾ
ಯವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷ.

ಔರಂಗಜೀಬ--ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ ಮಹಾರಾಜ್, ತಮ್ಮಂತಹ ಮಿತ್ರರು ಈ ಇಹ
ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿರಳ. ನೀವೆನ್ನ ವಾಮಹಸ್ತದಂತೆ.

(ಜಯಸಿಂಹನು ಸಲಾಂ ಮಾಡುವನು.)

ಔರಂಗಜೀಬ--ಮಹಾರಾಜ, ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು ನಮ್ಮ ಭಂಡಾರವನ್ನೂ ತಿಬಿ
ರವನ್ನೂ ಲೂಟಿಮಾಡಿಯೂ ಸುಮ್ಮನಾಗದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಈತನೀಗ
ವಿದ್ರೋಹಿಯಾದ ಷಹನಾರಾಜ ಮತ್ತು ದಾರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿರುವನಂತೆ.

ಜಯಸಿಂಹ--ಅಯ್ಯೋ! ಅವನ ಮೌಢ್ಯವೇ!

ಔರಂಗಜೀಬ--ನನಗೋಸ್ಕರ ದುಃಖವೇನೂ ಇಲ್ಲ: ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಸರ್ವ
ನಾಶವನ್ನು ತಾನೇ ನಿಮಂತ್ರಣಮಾಡಿ ಕರೆದುತರುವನಲ್ಲ ಎಂದು—

ಜಯಸಿಂಹ--ಅದೇ ಬಹಳ ಶೋಚನೀಯವಾದ್ದು.

ಔರಂಗಜೀಬ--ಇಷ್ಟರಮೇಲೆ ನೀವಾತನ ಅಂತರಂಗ ಬಂಧುಗಳು. ಅವನ ಉದ್ಧಟೆ
ತನವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋಸಾರಿ ಕ್ಷಮಿಸಿರುವೆನು. ಭಂಡಾರವನ್ನು
ಲೂಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನಾನು ಸುಮ್ಮ
ನಾದೆನು. ಆದರೂ ಅವನು ನಿರಸ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಜಯಸಿಂಹ--ನಾನೊಮ್ಮೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡಲೆ?

ಔರಂಗಜೀಬ--ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ. ಮತ್ತು ಈ ಮಾತನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಿ:-ಆತನೀ ಯುದ್ಧ
ದಲ್ಲಿ ಯಾವಪಕ್ಷವನ್ನೂ ವಹಿಸದೆ ತಟಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೆ ಆತನ ಸರ್ವಾಪರಾಧಗ
ಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವೆನು. ಮತ್ತು ಗುಜರಾತಿನ ಸುಬೆಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಡು
ವೆನು— ಎಂದು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಜಹಪನಾಯವರು ಬಹು ಉದಾರಿಗಳು. ಯಶೋವಂತಸಿಂಹನು
ಸಮ್ಮತಿಸುವಂತೆ ನಾನು, ಮಾಡುವೆನು.

ಔರಂಗಜೀಬ--ನೋಡಿ, ಆತನು ನಿಮ್ಮ ಬಂಧು; ಆತನನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡುವುದು
ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಜಯಸಿಂಹ--ನಿಶ್ಚಯ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೀಗ ಹೊರಡಿ, ಮಹಾರಾಜ; ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಿ.

ಜಯಸಿಂಹ--ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ--ಇದೆಲ್ಲ 'ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ' ಅಭಿನಯವು ಸರಿಯಾದಂತಿದೆ. ಈ ರಜ ಪೂತಜಾತಿಯು ಬಹು ಸರಳ. ಉದಾರತೆಯಿಂದ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಾನು ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವೆನು. ಎಂತ ವಿಷಮ ಸಂಯೋಗ? ಷಹನಾರಾಜ ಮತ್ತು ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ--ಆದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಂಕೆಯು ಈ ನನ್ನ ಕುಮಾರ ಮಹಮದನಲ್ಲಿ. ಅವನ ರೀತಿಯು (ತಲೆಯನ್ನಾಡಿಸುತ್ತಾ) ಇದೇನು ಅಲ್ಪವಿಷಯವಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿಂತ ಅವಿಶ್ವಾಸದ ಬೀಜವನ್ನು ಅವನು ಸರಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟವರಾರು? ಜಹನಾರಕೆ? ಇದೋ ಮಹಮದನೇ ಬಂದನು.

(ಮಹಮದನು ಬರುವನು)

ಮಹಮ್ಮದ್--ತಂದೆಯೇ, ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದಿರಾ?

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹೌದು; ನಾನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವೆನು. ನೀನು ಸೂಜನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಹೋಗು. ಮಿರಜುವನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವನು.

ಮಹಮ್ಮದ್--ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಒಳ್ಳೇದು ಹೋಗು; ಏಕೆ ನಿಂತಿರುವೆ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಇದೆಯೋ?

ಮಹಮ್ಮದ್--ಇಲ್ಲ ತಂದೆಯೇ; ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯೊಂದೇ ಸಾಕು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಸರಿ.

ಮಹಮದ್--ನನ್ನದೊಂದು ಬಿನ್ನಹವಿದೆ, ತಂದೆಯೇ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಅದೇನು? ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ ಮಹಮದ್? ಹೇಳು ಪುತ್ರ.

ಮಹಮದ್--ಅನೇಕ ದಿನದಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದೆನು. ಪರಂತು ಇನ್ನಾಸಂಶಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು ನನ್ನಿಂದಾಗಲಾರದು. ನನ್ನ ಔದ್ಧತ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ತಂದೆಯೇ.

ಔರಂಗಜೇಬ—ಹೇಳು ಮಹಮದ್.

ಮಹಮದ್—ತಂದೆಯೇ, ಸಮ್ರಾಟ್ ಸಾಜಹಾನನೇಕೆ ಬಂದಿ ?

ಔರಂಗಜೇಬ—ಬಂದಿಯೇ ! ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ?

ಮಹಮದ್—ಹಾಗಾದರಾತನನ್ನು ಆಗ್ರಾದ ಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತನನ್ನಾಗಿಟ್ಟರು
ವುದೇಕೆ ?

ಔರಂಗಜೇಬ—ಅದರಿಂದೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು.

ಮಹಮದ್—ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕತಂದೆ! ಆತನನ್ನೀರೀತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿಯಾಗಿಡುವ
ದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು?

ಔರಂಗಜೇಬ—ಇದೆ.

ಮಹಮದ್—ಮತ್ತು ನೀನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವುದು ! ತಾತಂದಿರು
ಜೀವಿಸಿರುವಾಗಲೇ ?

ಔರಂಗಜೇಬ—ಹಾ !

ಮಹಮದ್—ಹೌದು ತಂದೆಯೇ. (ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸುವನು.)

ಔರಂಗಜೇಬ—ಪುತ್ರ, ರಾಜನೀತಿಯು ಬಹು ತೊಡಕಾದ ವಿಷಯ. ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ನೀನದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆ. ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ.

ಮಹಮದ್—ತಂದೆಯೇ ಸರಳಚಿತ್ತನಾದ ಸೋದರನನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿದು
ಸ್ನೇಹಮಯನಾದ ತಂದೆಯನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನಚ್ಯುತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಧರ್ಮದ
ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ 'ರಾಜನೀತಿ' ಯೆಂಬ
ಹೆಸರಾದರೆ ಆ ರಾಜನೀತಿಯು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೇಬ—ಮಹಮದ್, ಏನಾದರೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟನಾಗಿರುವೆಯಾ ?

ಮಹಮದ್—(ಕಂಪಿತಸ್ವರದಿಂದ) ಇಲ್ಲ, ತಂದೆಯೇ; ಆಪಾತತಃ ನನ್ನವೃತ್ತಿ ಸುಸ್ಥ
ಕಾಯನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಈ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೇಬ—ಹಾಗಾದರೆ—

ಮಹಮದ್—(ನೀರವ)

ಔರಂಗಜೇಬ—ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ನಿನ್ನ ಪ್ರಗಾಢ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವಿಚಲಿತ ಮಾಡಿದವ
ರಾರು, ಮಹಮದ್ ?

ಮಹಮದ್-ನೀನೇ ತಂದೆಯೇ. ಎಷ್ಟು ದಿನ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತೋ, ಅಷ್ಟು ದಿನವೂ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಮಾಡಿದೆನು. ಅದಿನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅವಿಶ್ವಾಸವಿಷದಿಂದ ರುಜ್ಜರಿತವಾಗಿಹೋಗಿದೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಇದೆಯೋ ನಿನ್ನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ? ಆಗಕೂಡದೇಕೆ! ಸರ್ವಾಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿ ದೀಪದಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತಲೆಯುಂಟಲ್ಲವೆ?

ಮಹಮದ್--ಪಿತೃಭಕ್ತಿ! ತಂದೆಯೇ, ನಾನಿಂದು ನಿನ್ನೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆ? ಪಿತೃಭಕ್ತಿ! ನೀನು ನಿನ್ನ ವೃದ್ಧ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಆತನ ಯಾವ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆಯೋ, ಆ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ನಾನು ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಲಿನಿಂದ ನೂಕಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಪಿತೃಭಕ್ತಿ! ನಾನು ಪಿತೃಭಕ್ತನಾಗದೆಹೋಗಿದ್ದರೆ ಇಂದು ಡಿಲ್ಲಿಯ ಮಯೂರಾಸನದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು-ಈ ಮಹಮದ್.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಅದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ ಮಹಮದ್! ಅದರಿಂದಲೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡಿರುವೆನು. ಆ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಡ, ವತ್ಸಾ.

ಮಹಮದ್--ಇಲ್ಲ; ಕಳೆದುಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ ತಂದೆಯೇ. ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯು ಮಹತ್ತಾದ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತು. ಅದರಾ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿದಂತ ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವುಂಟು. ಅದರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು--ಎಲ್ಲರೂ ಅಗಣ್ಯರಾಗಿಹೋಗುವರು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ನಿನ್ನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು ಪುತ್ರ. ನೋಡು, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನಿನ್ನದು.

ಮಹಮದ್--ನನಗೇ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಲೋಭವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ, ತಂದೆಯೇ? ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ--ಕರ್ತವ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಭಾರತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾನೊಂದು ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟಿಯಂತೆ ದೂರಕ್ಕೆಸೆದುಬಿಟ್ಟೆನೆಂದು? ತಾತನೂ ಅಂದಿನದಿನ ಈ ರಾಜ್ಯಲೋಭವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು; ನೀನು ಇಂದು ಅದೇ ರಾಜ್ಯಲೋಭವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಹಾಯ್! ಹಾಯ್! ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹರ್ಭಾವದ ವಸ್ತುವೆ? ಮತ್ತು ವಿವೇಕವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ? ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನನ್ನ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲೆ?

ತಂದೆಯೇ, ನೀನಾವ ವಿವೇಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಿದೆಯೋ, ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಲ್ಲೆಯೆ? ಅದರಿಂದವಿವೇಕದ ಫಲವು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸಂಗಡಲೇ ಬರುವುದು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಮಹಮದ್—

ಮಹಮದ್-ತಂದೆಯೇ—

ಔರಂಗಜೇಬ-ಇದರರ್ಥವೇನು?

ಮಹಮದ್-ಇದರರ್ಥವೇನೆಂದರೆ—ನಾನಿಂದು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವೆನು. ನೀನಾದರೂ ಇರುವೆಯೆಂದು ಹೃದಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಲಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆನು. ಇಂದು ನನ್ನಂತಹ ದರಿದ್ರನಾರು? ಮತ್ತು ನೀನು ಈ ಭಾರತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇನೋ ಹೊಂದಿದೆ; ಅದರದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಮತ್ತೊಂದುಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಯಾವುದು ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ?

ಮಹಮದ್-ನನ್ನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ! ಅದೆಂತ ರತ್ನ, ಎಂತಹ ಸಂಪತ್ತು! ಅದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆಯೆಲ್ಲ. ಇಂದು ನೀನಾವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆ, ಮುಂದೊಂದು ದಿನವಾದರೂ ತಿಳಿವೆಯೆಂದು ತೋರುವುದು. (ಹೋಗುವನು)

(ಔರಂಗಜೇಬನು ಗಂಭೀರಮನದಿಂದ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಮೂ ರ ನೆಯ ಅಂಕ

ಐದನೆಯ ನೋಟ.

[ಸ್ಥಾನ:—ಯೋಧಪುರದ ರಾಜಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಠಡಿ, ಕಾಲ:—ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಜಯಸಿಂಹ]

ಜಯಸಿಂಹ-ಈ ರಕ್ತಪಾತದಿಂದ ನಿನಗಾಗುವ ಲಾಭವೇನು?

ಯಶೋವಂತ-ಲಾಭವೇ? ಲಾಭವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಜಯಸಿಂಹ-ಹಾಗಾದರೆ ವೃಥಾವಾಗಿ ರಕ್ತಪಾತವೇಕೆ? ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಜಯವಾದರೆ—

ಯಶೋವಂತ--ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ?

ಜಯಸಿಂಹ--ಔರಂಗಜೇಬನು ಯಾವಾಗ, ಯಾವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಪರಾಜಿತನಾದ
ದನ್ನು ನೋಡಿರುವೆ ?

ಯಶೋವಂತ--ಇಲ್ಲ; ಔರಂಗಜೇಬನು ಯಥಾರ್ಥನಾದ ವೀರನು. ಆ ದಿನ ನಮ್
ದಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನವನು ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ನೆನಪಿದೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದೃಶ್ಯವನ್ನೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ನಾಲ್ಕು
ಕಡೆ ಪಿರಂಗಿಯ ಗುಂಡುಗಳು ಅಜಸ್ರಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವ
ನಾಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದೆ, ಮೌನನಾಗಿ ತೀಕ್ಷ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧ
ವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾನಾಗ ವಿದ್ವೇಷದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದೆನು. ಆದರೂ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸ್ತುತಿಸಿದೆನು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಯಥಾರ್ಥನಾದ
ವೀರಪುರುಷನು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಅದನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗವೇಕೆ ?

ಯಶೋವಂತ--ಖಜುಯಾದಲ್ಲಿ ನನಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿಶೋಧ ಮಾಡ
ಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಪ್ರತಿಶೋಧರೂಪವಾಗಿ ನೀನಾತನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದೆ
ಯಷ್ಟೆ ?

ಯಶೋವಂತ--ಅಷ್ಟಕ್ಕದು ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ: ಆ ಶೂನ್ಯ ಭಂಡಾರವನ್ನು
ಮತ್ತೆ ಹಣದಿಂದ ತುಂಬುವದು ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಸ್ವಹೊತ್ತು! ನಾನು ಭಂಡಾ
ರವನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡಿ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂಡಿಹೋದೆ, ಸೂಜನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ
ಖಜುಯಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆಂದಿಗೂ ಪರಾಜಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥ
ವಾ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಮ್ರಾಟ ಸಾಜಹಾನನನ್ನು ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
ದ್ದರೆ...ಆದರೆ ನನಗಾಗ ಏನೂ ತೋರದೆ ಹೋಯಿತು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಅದರಿಂದ ನಿನಗಾಗುವ ಲಾಭವೇನು? ದಾರನು ಸಮ್ರಾಟನಾಗಲಿ,
ಸೂಜನಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಔರಂಗಜೇಬನಾಗಲಿ--ನಿನಗದರಿಂದ ಏನು ಲಾಭ?

ಯಶೋವಂತ--ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಶೋಧ! ನಾನವರೆಲ್ಲರನ್ನು ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋ
ಡುವೆನು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವೆನು--ಈ
ಧೂರ್ತ ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು.

ಜಯಸಿಂಹ-ಹಾಗಾದರೆ ಖಿಜುಯಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀನವನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆಯೇಕೆ?

ಯಶೋವಂತ--ಅಂದವನು ಡಿಲ್ಲಿಯ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ನಂಬಿದೆನು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಎಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಸಿದನು; ಎಂತ ತ್ಯಾಗದ ಅಭಿನಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು; ಎಂತ ಅಂತರಿಕೆ ದೈನ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು! ನಾನು ಚಮತ್ಕೃತನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಿದೆನು-- 'ಇದೇನು! ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧಾರಣೆಯು, ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಗತವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವು ಇಂದು ಸುಳ್ಳಾಯಿತೆ? ಇಂಥ ತ್ಯಾಗಿಯಾದ, ಉದಾರನಾದ, ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಾನು ಪಾಪಿಷ್ಠನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ!' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಾನೆ "ಜಯ ಔರಂಗಜೀಬನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಕೂಗಿದೆನು. ಆ ದಿನದ ಜಯವು ನಮದಾ ಹಾಗೂ ಖಿಜುಯಾ ಯುದ್ಧದ ಜಯಕ್ಕಿಂತ ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ಮತ್ತೆ ಖಿಜುಯಾಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಅದೇ ತಂತ್ರೀ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ದ್ರೋಹಿಯಾದ ಔರಂಗಜೀಬ.

ಜಯಸಿಂಹ--ಮಹಾರಾಜ, ಖಿಜುಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಿದ ರೂಢಾಚರಣೆಗೋಸ್ಕರ ಔರಂಗಜೀಬನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷುಬ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಇಂತಹ ಅಚಿಂತಿತ ಅಪರಾಧಗಳು ಒಂದೊಂದುವೇಳೆ ಒರುವುದುಂಟು. ಸಮ್ರಾಟನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನುತಾಪ ಪಡುತ್ತಿರುವನು.

ಯಶೋವಂತ-ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾನು ನಂಬುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಯದಿರು ಮಹಾರಾಜ.

ಜಯಸಿಂಹ-ಹೋಗಲಿ. ಆ ಮಾತಿರಲಿ. ಸಮ್ರಾಟನು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕ್ಷಮಾಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಆಮೇಲಿನ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಆ ಅನ್ಯಾಯದ ಪ್ರತಿಶೋಧನೆಯಾಯಿತೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಾಯ್ಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯೇನಂದರೆ: ನೀವು ದಾರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಕೂಡದೆಂದು, ತಟಸ್ಥರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು. ವಿನಿಮಯವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಟನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗುರ್ಜರದ ಸುಬೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು. ನೀವು ಏನೋ ಒಂದು ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಪ್ರತಿಶೋಧಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ.

ಔರಂಗಜೇಬನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವು ಬೇಡ; ಕುಳಿತಿದ್ದೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ತಾಟಸ್ಥ್ಯದ ವಿನಿಮಯರೂಪವಾಗಿ ಗುರ್ಜರದೇಶದ ಸುಬೆ! ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆ. ತಿಳಿಯಲಾರಿರಾ, ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ-ಯಾನದು ಉತ್ತಮವೋ, ನೀವೇ ನೋಡಿ.

ಯಶೋವಂತ-ಆದರೆ ದಾರನು—

ಜಯಸಿಂಹ-ದಾರನು ನಿಮಗೇನಾಗಬೇಕು? ಅವನೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ್; ಔರಂಗಜೇಬನೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ್. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದರೆ ನಾನೆಂದಿಗೂ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಾರನು ನಿಮಗಾರು? ನೀವಾರ ಸಲುವಾಗಿ ರಜಪೂತರತ್ತವನ್ನು ಚಲ್ಲಲಿಚ್ಛಿಸುವಿರಿ? ದಾರನು ವಿಜಯಿ ಯಾದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಮಗಾಗುವ ಲಾಭವೇನು ; ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಗಾಗುವ ಲಾಭವೇನು ?

ಯಶೋವಂತ--ಕಾಗಾದರೆ ನಾನು ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವೆನು. ಮೇವಾರದ ರಾಣಾ ಜಯಸಿಂಹ, ಬಿಕನೀರದ ಮಹಾರಾಜ, ನೀವು ಮತ್ತು ನಾನು-ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನರೂ ಕೂಡಿ, ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಪೂತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಾರಿಸಿಬಿಡಲಾರೆವೆ? ಬಾ, ಜಯಸಿಂಹ.

ಜಯಸಿಂಹ--ಅಮೇಲೆ ಡಿಲ್ಲಿಯ ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗುವವರಾರು ?

ಯಶೋವಂತ-ಯಾಕೆ ? ರಾಣಾ ರಾಜಸಿಂಹನು.

ಜಯಸಿಂಹ-ನಾನು ಔರಂಗಜೇಬನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ರಾಜಸಿಂಹನ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಲಾರೆ.

ಯಶೋವಂತ--ಏಕೆ ಮಹಾರಾಜ? ಅವನು ಸ್ವಜಾತಿಯವನೆಂದೋ ?

ಜಯಸಿಂಹ-ಅದಕ್ಕಲ್ಲ; ಜ್ಞಾತಿಯ ದುರ್ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು. ನಾನಾವ ಉಚ್ಚಪ್ರಕೃತಿಯ ಆಶಯಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರವು ನನಗೊಂದು ಸಂತೆಯಂತೆ. ಎಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಮೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಾನು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವೆನು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಅಲ್ಪಮೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಈ ಸ್ಥಿರವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲೆನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ಯಶೋವಂತ--ಹುಂ ! ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಹಾರಾಜ. ಈಗ ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ಯೋಚನೆಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವೆನು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಅದು ಸರಿಯಾದ ಮಾತು. ಚನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದಿರಿ, ಮಹಾರಾಜ. ಇದು ಇಹಸಂಸಾರದ ಹುಟ್ಟುಸಾವಿನ ಮಾತು; ನಾವು ಸ್ವಸಂತ್ರಾಜರಾಗಲು ಅಶಕ್ತರಾದರೆ ರಾಜಭಕ್ತರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದರೂ ಆಗುವ. ರಾಜಭಕ್ತಿಯೂ ಒಂದು ಧರ್ಮ (ಹೋಗುವನು)

ಯಶೋವಂತ--ಹಿಂದುಗಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕವಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂದುಗಳ ಪ್ರಾಣವು ಶುಷ್ಕ; ಒಣಗಿದ ಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ನೀರಸವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಸಂಚಾರವಾಗುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? “ಸ್ವಸಂತ್ರಾಜರಾಗಲು ಅಶಕ್ತರಾದರೆ ರಾಜಭಕ್ತರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದರೂ ಆಗುವ”-ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಜಯ ಸಿಂಹ .ಯಾರಿಗೋಸುಗ ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಿ? ದಾರನು ನನಗೇನಾಗ ಬೇಕು ? ನರ್ಮದಾಯುದ್ಧದ ಪ್ರತಿಶೋಧವು ಖಿಜುಯಾದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು.

[ಮಹಾಮಾಯೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು]

ಮಹಾಮಾಯೆ--ಅದನ್ನಾರು ಪ್ರತಿಶೋಧನೆಂದು ಹೇಳುವವರು? ಮಹಾರಾಜ, ನಾ ನಿಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿಮ್ಮೀ ಅಪಾರುಷವಾದ, ಮಕ್ಕಳ ತೂಗು ಹಲಿಗೆಯ ಅಟದಂತೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದ, ವ್ಯರ್ಥ ಅಂದೋಳನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಎಂತಹ ಚಮತ್ಕಾರ! ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಶೋಧನೆಂದು ಹೆಸರೆ ಮಹಾರಾಜ? ಔರಂಗಜೇಬನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದು, ಅವನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡಿ, ಓಡಿಬಂದುದರ ಹೆಸರು ಪ್ರತಿಶೋಧನೆಂದೆ? ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿಮ್ಮ ಪರಾ ಜಯವು ಉತ್ತಮ. ಪರಾಜಯದಮೇಲೆ ಸಾಸದಹೊರೆ; ರಾಜಪೂತಜಾತಿಯು ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕನಾಗಬಲ್ಲುದೆಂಬುದನ್ನು ನೀವೇ ಮೊದಲು ತೋರಿಸಿದಿರಿ.

ಯಶೋವಂತ--ಲೂಟಿ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ನಾನು ಔರಂಗಜೇಬನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೆನು, ಮಹಾಮಾಯೆ.

ಮಹಾಮಾಯೆ--ಹಾಗಾದರೆ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಮೇಲೆ?

ಯಶೋವಂತ--ಅಪಹರಿಸಲಿಲ್ಲ, ಮಹಾಮಾಯೆ; ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಲೂಟಿಮಾಡಿದೆನು.

ಮಹಾನಾಯಕ-ಅದಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವೆಂದು ಹೆಸರೇ? ಧಿಕ್ಕ!

ಯಶೋವಂತ-ಮಹಾನಾಯಕ, ನಿನಗದನ್ನುಳಿದು ಮತ್ತಾವ ಮಾತೂ ಇಲ್ಲವೋ?

ಹಗಲೂ ರಾತ್ರೀ ನಿನ್ನೀ ಹೀನಭರ್ತ್ಸನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದದ್ದು?

ಮಹಾನಾಯಕ--ಹಾಗಾದರೆ ಮದುವೆಯಾದಿರೇಕೆ, ಮಹಾರಾಜ?

ಯಶೋವಂತ-'ಏಕೆ?' ಎಂತ ಅಚ್ಚರ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ? ಎಲ್ಲರೂ ವಿವಾಹವಾಗುವದೇಕೆ?

ಮಹಾನಾಯಕ-ಹೌದು; ಏಕೆ? ಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ; ತನ್ನ ವಿಲಾಸಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಚರಿತಾರ್ಥ ಮಾಡುವಸಲುವಾಗಿ ಅಲ್ಲವೆ, ಮಹಾರಾಜಾ?

ಯಶೋವಂತ--(ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಂತಿಸಿ)ಹೌದು. ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಮಹಾನಾಯಕ-ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಒಬ್ಬ ಗಣಿಕೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೇಕೆ?

ಯಶೋವಂತ--ಕೋಪವೇಕೆ, ಮಹಾನಾಯಕ?

ಮಹಾನಾಯಕ--ಮಹಾರಾಜ, ನಿಮ್ಮ ಪಾಶವಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಚರಿತಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಕಾಮದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವು ಕುಲಾಂಗನೆಯ ಪವಿತ್ರ ಅಂತಃಪುರವಲ್ಲ; ವಾರಾಂಗನೆಯ ಸಜ್ಜಿತ ನರಕ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ನೀವು ಧನವನ್ನು ಕೊಡುವಿರಿ; ಅವರು ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವರು. ನೀವರ ಬಳಿ ಹೋಗುವಿರಿ--ಲಾಲಸೆಯ ತೀವ್ರ ಜೋದನೆಯಿಂದ; ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬರುವರು - ಜಠರದ ತೀವ್ರ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ. ಪತಿಪತ್ನಿಯರ ಸಂಬಂಧವು ಇಂತಹುದಲ್ಲ.

ಯಶೋವಂತ--ಹಾಗಾದರೆ ?

ಮಹಾನಾಯಕ--ಪತಿಪತ್ನಿಯರ ಸಂಬಂಧವು ಪ್ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧ; ಪ್ರೇಮದ ಪವಿತ್ರ ಭೂಮಿ; ಅನರಾಪ್ರೇಮವು ಪ್ರಿಯಜನವನ್ನು ದಿನದಿನವೂ ನೀಚರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯತರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಆ ಪ್ರೇಮವು ತನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹೃದಯಾಧಿದೇವತೆಯ ಚರಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವುದು ಆ ಪ್ರೀತಿಯು ಪ್ರಭಾತ

ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಂತೆ, ಯಾರಮೇಲೆ ಬೀಳುವದೋ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಚೆನ್ನದ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು; ಜಾಹ್ನವಿಯ ಪವಿತ್ರ ಜಲರಾಶಿಯಂತೆ, ಯಾರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವದೋ ಅವರನ್ನು ಪವಿತ್ರಮಾಡುವುದು; ಇಷ್ಟದೈವದ ವರದಾನದಂತೆ, ಯಾರನ್ನು ಹೊಂದುವದೋ ಅವರನ್ನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ಅಂತಹುದಾಪ್ರೀತಿ! ಅಚಂಚಲ-ಅನುದ್ವಿಗ್ನ-ಅನಂದಮಯ!

ಯಶೋವಂತ-ನೀನೆನ್ನನ್ನು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವೆಯಾ, ಮಹಾಮಾಯೆ?

ಮಹಾಮಾಯೆ--ಪ್ರೀತಿಸುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಗೌರವವನ್ನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಾಯಬಲ್ಲೆನು. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ನನಗಿಷ್ಟೊಂದು ಚಿಂತೆ; ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೋಪ. ನಿಮ್ಮ ಗೌರವವು ಮ್ಮಾನವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಂಗಿಹೋಗಲಿಂಬುದೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ. ರಾಜಪೂತಜಾತಿಯ ಗೌರವ-ಮಾರವಾಡದ ಗೌರವವು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ನಾನು ಸಾಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿನಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿ.

ಯಶೋವಂತ--ಮಹಾಮಾಯೆ,

ಮಹಾಮಾಯೆ-ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡು; ಈ ರೌದ್ರಾಕಾರದ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿ, ಈ ಧವಳ ಮಯವಾದ ಹಿಮರಾಶಿ, ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡು; ಜೀವಂತ ಸೌಂದರ್ಯದಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಿರಿತರಂಗಿಣಿ, ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡು; ಕವಿಯ ಗಾನದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ-ಶಾಂತಿಮಯವಾದ ನೀಲಾಕಾಶ. ಈ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳು; ಮನದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಚಿಂತಿಸು—ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು; ಮಾರವಾರ ಮತ್ತು ಮೇವಾರವು ವೀರತ್ವದ ಯಮಳಸಂತಾನ, ಮಹತ್ವದ ನೈಶಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮತ್ತು ಶುಕ್ರ ತಾರೆ--ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಮಹಿಮೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯು ನಮ್ಮ ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಬನ್ನಿರಿ, ಚಾರಣಬಾಲಕಿಯರೇ ಹಾಡಿರಿ-ಆ ಗೀತವನ್ನು.

ಯಶೋವಂತ-ಮಹಾಮಾಯೆ!

ಮಹಾಮಾಯೆ--ಮಾತಾಡಬೇಡ; ಈ ಇಚ್ಛೆಯು ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತೆಂ

ದರೆ ಮಾತೆಯ ಪೂಜೆಯ ಸಮಯವು ಒದಗಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು. ಶಂಖಧ್ವ
ನಿಯಾಗಲಿ; ಮಾತಾಡಬೇಡ.

ಯಶೋವಂತ-ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮೆದುಳು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ.

(ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಮಹಾಮಾಯೆ-ನೀನು ಯಾರು? ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೌಮ್ಯನಾಗಿ, ಸುಂದರನಾಗಿ, ಶಾಂತ
ನಾಗಿ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವೆ. (ಚಾರಣಬಾಲಿಕೆಯರು ಬರುವರು.)

ಹಾಡಿರಿ, ಬಾಲಕಿಯರೇ- ಆ ಗೀತವನ್ನು- 'ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿ'

—: ಚಾರಣ ಬಾಲೆಯರ ಹಾಡು :—

ಧನಧಾನ್ಯ ಪುಷ್ಪಭರೇ! ಈ ಚಿಲ್ಲ ವಸುಂಧರೇ!

ಅದರ ಮಧ್ಯದೊಳೊಂದು ದೇಶಮುಂಟು ಸಕಲದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಟ;

ಓವೋ! ಅದು ಕನಸಿನ ಮುದವೆಸೆಯೆ ಮಾಡಿದುದು, ಆ ನಾಡು ಸ್ವತಿಯಬೀಡು,

ಸಗ್ಗ ವೇ! ನೀನಂತ ದೇಶವನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರು ಕಾಣಲಾರೆ

ಸಕಲ ದೇಶಗಳರಾಣಿ— ಈ ನಮ್ಮ ಆರೈಕಾಣಿ

ಶಶಿಸೂರ್ಯಾರಕಾಳಿ ಈ ಪರಿಯೊಳೆಸೆವುದೆಲ್ಲಿ ?

ಎಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವುದಿಂತ ಸೊಬಗಿನಾ ಮಿಂಚು ಇಂತ ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ನಡುವೆ;

ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಲರವದೆ ನದಿಪೆವು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಏಳುವೆವು ಮತ್ತೆ ಕೂಗಲವು;

ಸಗ್ಗ ವೇ-ಇತ್ಯಾದಿ

ಈ ಸ್ವಿಗ್ಧ ನದಿಗಳೆಲ್ಲಿ ಈ ಶುಭ್ರಗಗನವೆಲ್ಲಿ ?

ಎಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಪುದಿಂತ ಪೊಸಪುಲ್ಲನಾಂತ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಗಸವ ಕೆಳಗೆ ?

ಈ ಪರಿಯ ಧಾನ್ಯರಾಶಿಯ ಕೂರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಬೀಸುವುದು ಮಂದಪವನವಿದು ?

ಸಗ್ಗ ವೇ-ಇತ್ಯಾದಿ

ತರುಗಳಲಿ ಸುಮದ ಸೋಗು; ವನದೆ ಕೋಗಿಲೆಯ ಕೂಗು,

ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಗು ತುಂಬಿಗಳ ತಂದವೊಗೆವ ಧೀಂಕೃತಿಯ ಸರಸಗಾನ,

ಮಲಗುವವ ಪೂವಿನಾ ಸುರಭಿತಲ್ಪದೊಳವುಗಳೊಂಟುವುವು ಸಲಿಪುಷ್ಪರಸವ,

ಸಗ್ಗ ವೇ-ಇತ್ಯಾದಿ

ಭ್ರಾತೃಭಗಿನಿಯರ ಪ್ರೀತಿ ಎಲ್ಲಿಹುದು ನೋಡಲೀರೀತಿ ?

ಅಮ್ಮ, ನಿಮ್ಮಯ ಚರಣಯುಗಳವನು ನನ್ನ ಹೃದಯಮಧ್ಯದೊಳಗಿಡುವೆ

ಹುಟ್ಟಿದನು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾನು, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯ್ತೆನದಿಂದೆ

ಸಗ್ಗ ವೇ-ಇತ್ಯಾದಿ

ನಾ ಲ್ಕ ನೆ ಯ ಅಂಕ .

ನೊದಲನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಜಿಹನ್‌ಖಾನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾರನ ಕೊಠಡಿ. ನಾದಿರಳು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವಳು.
ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ದಾರಾ, ಮತ್ತೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿಪಾರ್ ಮತ್ತು ಜಹರತ್ತುನೇಸಾ.

ದಾರಾ--ನಾದಿರಾ, ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆಯಿತು; ದೇವರೂ ಕೈಬಿಟ್ಟನು.
ನೀನೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ಇಷ್ಟು ದಿನ ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನೀನೂ
ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವೆಯಾ?

ನಾದಿರಾ--ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ, ನನ್ನ ಸಹಸ್ರಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿರುವೆ. ಇನ್ನು--

ದಾರಾ--ದುಃಖದ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಕ್ಷುಬ್ಧನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಏನೇನೋ ಅಂದಿರುವೆನು,
ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸು.

ನಾದಿರಾ--ನಾಥಾ, ದುಃಖದಲ್ಲಿ, ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಂಗಿಯಾಗಿದ್ದುದೆನಗೆ ಗೌರವದ ಮಾತಲ್ಲವೆ? ಆ ಗೌರವದ ನೆನಪಿನಿಂದ ಆನಂದಿತಳಾಗಿ ನಾನು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಸಿಪಾರ-ಮಗೂ, ಜಹರತ್, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು.

ಸಿಪಾರ--ನೀನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವೆಯಮ್ಮ?

ನಾದಿರಾ--ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವೆನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು; ಆದರಿಷ್ಟಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು ನಾನು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದುಃಖವಿಲ್ಲ; ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳ ಬೇಗೆಯಿಲ್ಲ; ರೋಗ ರುಜನಗಳಿಲ್ಲ. ದೋಷದ್ವಂದ್ವಗಳಿಲ್ಲ.

ಸಿಪಾರ--ಹಾಗಾದರೆ ನಾವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆವಮ್ಮ! ನಡೆಯಪ್ಪ, ಇನ್ನೇಕಿಲ್ಲಿರಬೇಕು!

ನಾದಿರಾ--ಇನ್ನಾವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಸಿಪಾರ್, ನೀವು ಜಿಹಾನ್‌ಖಾನನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವಿರಿ; ಇನ್ನು ದುಃಖವಿಲ್ಲ.

ಸಿಪಾರ--ಈ ಜಿಹಾನ್‌ಖಾನ್ ಯಾರಪ್ಪ?

ದಾರಾ--ಬಹಳ ದಿನಗಳ ನಮ್ಮ ಬಂಧು.

ನಾದಿರಾ--ಅವನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಎರಡು ಬಾರಿ ಜೀವದಿಂದಿಳಿಸಿರುವರು.
ಅವನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸುಖದಲ್ಲಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವನು.

ಸಿಪಾರ—ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ, ಅವನನ್ನಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾದಿರಾ—ಅದೇಕೆ ಮಗು ?

ಸಿಪಾರ--ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಭಯವಾಗುವುದಮ್ಮ; ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ನಗುವನು. ಆ ನಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಭಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಓಡಿಬರುವೆನಮ್ಮ.

ದಾರಾ--ಹೌದು ನಾದಿರಾ, ಸಿಪಾರನು ಹೇಳುವದು ನಿಜ. ಜಿಹನ್‌ಖಾನನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಮೋಸದ ನಗುವು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಯ ಕೆಂಪಾದ ಕಾಂತಿ; ಅವನಾ ಅರ್ಧಸ್ಪೃಟವಾದ ಮೃದು ವಾಕ್ಯಗಳಮೇಲೆ ವಂಚನೆಯ ಛಾಯೆಯು ಬಿದ್ದಂತಿರುವುದು. ಅಂದವನನ್ನು ಕಾಲುಗಳಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದಾಗಿನ ಮುಖಭಂಗಿಯೇ ಬೇರೆ; ಈಗಿನ ಮುಖಭಂಗಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅವನೀ ಮುಖಭಂಗಿ, ನೋಟ, ಮಾತುಗಳು ಇವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ಅಪರಿಚಿತ.

ನಾದಿರಾ-ನೀವನನಿಗಿರಡಾವರ್ತಿ ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಿರಲ್ಲವೆ? ಅವನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲದೆ ಹಾವಲ್ಲ.

ದಾರಾ-ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಗೆನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ ನಾದಿರಾ, ಅವರು ಕಾಳಸರ್ಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಾರಿದ ವಂಚಕರು. ಆದರೂ ಇದೇನು ನಾದಿರಾ, ಆಯಾಸವಾಗುವದೆ?

ನಾದಿರಾ-ಇಲ್ಲ ನಾಥ; ನೀವು ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗೆನಗೆ ನೋವೆಲ್ಲಿಯದು ? ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಮಯವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ನನ್ನ ನೋವೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಇನ್ನು ನನಗೆ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲ. ಈ ಹಸುಳೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಹೋಗುವೆನು. ಸುಲೇಮಾನನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು--ಸಿಪಾರ, ಜಹರತ್, ಹಾ ! ಈಶ್ವರ ! (ಸಾಯುವಳು.)

ದಾರಾ-ನಾದಿರಾ, ನಾದಿರಾ, ಎಲ್ಲಿ ನಾದಿರಳು? ನೀರವ! ನಿತ್ಪ್ರಾಣ!

ಸಿಪಾರ-ಅಮ್ಮ, ಅಮ್ಮಾ--

ದಾರಾ--ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ದೀಪವು ನಂದಿ ಹೋಯಿತು, ಮಗು.

[ಜಹನಾರಳು ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು: ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಜಿಹನ್‌ಖಾನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.]

ದಾರಾ-ಯಾರು ನೀವು? ನಿಮ್ಮಾಗಮನದಿಂದ ಈ ಮಂದಿರವನ್ನೇಕೆ ಕಲುಷಿತ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ?

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ-ಖೈದುಮಾಡಿರಿ.

ದಾರಾ-ನನ್ನನ್ನು ಖೈದುಮಾಡುವಿಯಾ ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್?

ಸಿಸಾರ--(ಕತ್ತಿಯನ್ನೊರೆಗಳಚಿ) ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಖೈದುಮಾಡಲು?

ದಾರಾ-ಸಿಪಾಹ್, ಕತ್ತಿಯನ್ನಿಡು—ಇದು ಬಹುಪವಿತ್ರವಾದ ಸಮಯ, ಕಂಡೆಯಾ? ಇನ್ನೂ ನಾದಿರಳ ಆತ್ಮವು ಈ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವದು: ಜಗತ್ತಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಮೊದಲು ಒಮ್ಮೆ ಕಡೆಯಸಾರಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು; ಇನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗದ ಅಮರಾಂಗನೆಯರು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇಂತ ಪವಿತ್ರ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ದ್ವೇಷದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ತಂದುಹಾಕಬೇಡ, ಮಗು. ನನ್ನನ್ನು ಖೈದುಮಾಡುವಿಯಾ, ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್?

ಜಿಹನ್-ಹೌದು ಷಹಜಾದಾ.

ದಾರಾ-ನಾದಿರಾ, ನೀನಿದನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನೀ ಮೃತದೇಹವು ಘಟೆಯಿಂದ ಬೆದರಿ ಏಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸವಲ್ಲವೆ?

ಜಿಹನ್--ಇವನ ಕೈಗಳಿಗೆ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರಿ. ಅಡ್ಡಿಮಾಡಿದರೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ದಾರಾ--ನಾನು ಅಡ್ಡಿಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೆ ಹೀಗಾಗಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಾಶೆಯಿದ್ದಿತು. ಬೇರೆಯವರಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಬೇರೆಯವರಾಗಿದ್ದರೆ—ಯಾರಿಂದೆರಡಾವರ್ತಿ ಪ್ರಾಣಬಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೆ ಯೋ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮೋಸದಿಂದ ಖೈದುಮಾಡುವುದು ಎಂತಹ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕತನ, ಎಂತ ನೃಶಂಶತೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ನಿನಗೆಲ್ಲವೂ ಒಪ್ಪುವುದು. ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ಈಗ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ಉಚ್ಚ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಪಾಪದ ಭೀತಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವವು; ಒಮ್ಮೆ ಯಾದರೂ ಆಕಾಶವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿನೋಡುತ್ತ ಇಲ್ಲ; ಈಗ ತಿಳಿದೆನು—ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೇ ಧರ್ಮ, ಶಾತ್ಯವೇ ನೀತಿ, ಮುಖಸ್ತುತಿಯೇ ಪೂಜೆ, ಕೃತಘ್ನತೆಯೇ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು. ಹರಿದುಹೋದ ಬಟ್ಟೆಯಂತೆ ಸದ್ಗುಣಗಳೆಂದು ಮಾನವರಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ನಾಗ ರೀಕತೆಯ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಧರ್ಮದ ಅಂಧಕಾರವು ಅಳಿಸಿಹೋಗಿರುವುದು. ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಧರ್ಮವು ಉಳಿದಿದ್ದರೆ ಅದು ಬಡ ಕೃಷಿಕನ ಹುಲ್ಲುಜೋಪ ಡಿಯಲ್ಲಿ; ಭಿಲ್ಲರು-ಮುಂಡರಂತಹ ಕಾಡುಜನಗಳ ಅಸಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ. ಮಾಡು. ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ನನ್ನನ್ನು ಖೈದುಮಾಡು.

ಸಿಪಾರ್-ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಖೈದು ಮಾಡಿರಿ.

ಜಿಹನ್-ನಿನ್ನನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾಹೇಬಜಾದಾ. ಸಮ್ರಾಟನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವನು.

ದಾರ್-ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವನಲ್ಲವೆ! ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೃತಘ್ನತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆಯಾ ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್? ಅದು ಹೇಗಾದೀತು! ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ; ಆಗ ನಿನ್ನೀ ಮುಖವು ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಾಂತಿಮಯವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೆನ್ನ ಕಲ್ಪನಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬಲ್ಲೆನು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವು ಬರುವುದು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್ !

ಜಿಹನ್-ತಡವೇಕೆ? ಖೈದುಮಾಡಿರಿ.

ದಾರ್-ಮಾಡಿರಿ. ಬೇಡ, ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡ; ಹೊರಗೆ ಬನ್ನಿ. ಈ ಸ್ವರ್ಗಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನರಕದ ಅಭಿನಯವೇಕೆ? ಮಾತೇ ವಸುಂಧರೇ, ಹೇಗೆ ನೀನೀ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಬಲ್ಲೆ? ನೀರವದಿಂದ ಎಷ್ಟನ್ನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲೆ? ಹೇ! ಜಗನ್ನಿ ಯಾಮಕಾ, ಕೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವೆಯೋ? ನಡೆ-ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ಹೊರಗೆಹೋಗುವ (ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತರಾಗುವರು.)

ದಾರ್-ನಿಲ್ಲಿರಿ; ನಿನ್ನನ್ನೊಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು—ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆಯಾ? ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ನೋಡು! ಈ ದೇವಿಯ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಲಾಹೋರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸು; ಅಲ್ಲಿ ಸಮ್ರಾಟನ ಪರಿವಾರದ ಶವಾಗಾರದಲ್ಲದು ಗೋರಿಯಾ

ಗಲಿ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವೆಯಾ? ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೆರಡಾವರ್ತಿ ಪ್ರಾಣದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದೀ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. ಇದು ಹೊರತು ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು ಹೇಳುವೆ, ಜಿಹ್ವಾಬಾನ್?

ಜಿಹ್ವಾ ಬಾನ್--ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಯುವರಾಜ. ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದೇಹೋದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಔರಂಗಜೇಬನೂ ಕ್ರೌಢನಾಗುವನು.

ದಾರಾ--ಔರಂಗಜೇಬನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಭು; ಹುಂ! ನನಗೇನೂ ಕೋಪವಿಲ್ಲ; ನಡೆಯಿರಿ. (ಹಿಂದಿರುಗಿ) ನಾದಿರಾ, (ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾದಿರಳ ಕೈಗಳಮೇಲೆ ಮುಖವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನು; ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು) ನಡೆ. ಜಿಹ್ವಾಬಾನ್.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವರು. ಸಿಪಾರನು ಮಾತ್ರ ತಾಯಿಯ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಳುತ್ತಾ ನಿಲ್ಲುವನು)

ದಾರ--(ತೀರ್ವಕಂಠದಿಂದ) ಸಿಪಾರ್ !

(ಭಯದಿಂದ ಸಿಪಾರನು ಅಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವನು. ಎಲ್ಲರೂ ನೀರವವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವರು.)

ನಾ ಲ್ಕ ನೆ ಯ ಅಂ ಕ .

ಎರಡನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಳ--ಯೋಧಪುರದ ರಾಜಗೃಹ. ಕಾಲ--ಮಧ್ಯಾಹ್ನ.

ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ, ಮಹಾಮಾಯೆ ಸಂತಿರುವರು.

ಮಹಾಮಾಯೆ--ಹತಭಾಗ್ಯ ದಾರನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ಪುರಸ್ಕಾರರೂಪವಾಗಿ ಗುರ್ಜರದ ಸುಬೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವಿರಲ್ಲವೆ, ಮಹಾರಾಜ?

ಯಶೋವಂತ--ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನು, ಮಹಾಮಾಯೆ?

ಮಹಾಮಾಯೆ--ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪೇನು? ಅದು ನಿಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸನ್ಮಾನ, ಪರಮ ಗೌರವ !

ಯಶೋವಂತ--ಗೌರವವಾಗಲಾರದು. ಅದರದರಲ್ಲಾವ ಅನ್ಯಾಯವೂ ನನಗೆ

ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ದಾರನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು, ಮಾಡದಿರುವುದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ. ದಾರನು ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ?

ಮಹಾಮಾಯೆ-ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಪ್ರಭು.

ಯಶೋವಂತ-ಪ್ರಭು? ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದನು ಈಗವನಾರು ?

ಮಹಾಮಾಯೆ-ಇಂದು ದಾರನು ಅದೃಷ್ಟಚಕ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತನಾದವನು, ಮಾನವರಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವನು. ಅಂತವನೊಡನೆ ನಿನಗೇನು ಸಂಬಂಧವಿದ್ದೀತು? ದಾರನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದನು. ನಿನಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಕೊಡದೆಯ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಳಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದಾಗ!

ಯಶೋವಂತ-ನನಗೇ?

ಮಹಾಮಾಯೆ-ಹೌದು ಮಹಾರಾಜ, 'ಇದ್ದೆನು' ಎಂಬುದಕ್ಕಾವ ಮೂಲ್ಯವೂ ಇಲ್ಲವೆ? ಆಗಿಹೋದುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಮರೆತುಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಅದನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕುವಿರಾ? ಒಂದು ದಿನ ಯಾವನು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದನೋ ಅಂತವನಿಗಿಂದು ನಿಮ್ಮ ಅಲ್ಲವ ಗೌರವವೂ ಇಲ್ಲವೆ? ಧಿಕ್ !

ಯಶೋವಂತ-ಮಹಾಮಾಯೆ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ತರ್ಕವೇಕೆ? ನನಗಾವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರಿತೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವು ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಮಾಯೆ-ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದೀತು? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಹಿಂದಿರುಗಿದಿರಿ, ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಿರಿ, ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಅಲ್ಲವೆ ?

ಯಶೋವಂತ-ಅದೇನು ಅಷ್ಟೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಸೆಯೇ, ಮಹಾಮಾಯೆ ?

ಮಹಾಮಾಯೆ-ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ; ಕೇವಲ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಆಸೆ. ನೀನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ--ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲಕ್ಕೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ತಂದಿರುವೆ! ತಿಳಿ; ಸಮಗ್ರ ರಾಜಪುತ್ರಾಣವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಸ್ವಯಂ ಔರಂಗಜೇಬನ ಮಾವ ಷಹನಾರಾಜನು ದಾರನಕಡೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ಆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನಾಳಿಂಗಿಸಿದನು. ನೀನಾದರೋ ದಾರನಿಗೆ ಆಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ,

ಕಡೆಗೆ ಕಾಪುರುಪನಂತೆ ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ನಿಂತೆ! ಹಾಯ್! ನಾಥ, ಏನು ಹೇಳಲಿ?
ನಿಮ್ಮೀ ಅಪಮಾನವು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ನನ್ನ ಶಿರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿ
ಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆದರೂ ಅದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕೂಡಾ ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಆಶ್ಚರ್ಯ!

ಯಶೋವಂತ-ಮಹಾಮಾಯಾ -

ಮಹಾಮಾಯೆ-ಮತ್ತೇನು? ಹೊರಡಿ, ನಿಮ್ಮ ನೂತನಪ್ರಭು ಔರಂಗಜೇಬನಬಳಿಗೆ.

[ಕೋಪದಿಂದ ಹೋಗುವಳು]

ಯಶೋವಂತ-ಒಳ್ಳೇದು; ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಅವಜ್ಞೆಯೆ!
ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನು. [ಹೋಗುವನು]

ನಾ ಲ್ಪ ನೆ ಯ ಅಂ ಕ .

ಮೂರನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ-ಅಗ್ರದ ದುರ್ಗಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ, ಷಾಜಹಾನನ ಕೊಠಡಿ: ಕಾಲ--ರಾತ್ರಿ.

ಷಾಜಹಾನ್ ಮತ್ತು ಜಹನಾರಾ.

ಷಹಜಹಾನ್-ಇಂದೇನು ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿ ಜಹನಾರಾ? ಇನ್ನು ಳಿದಿರುವುದೇನು! ದಾರನು
ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಕಾಬೂಲಿನ ಕಡೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಸೂಜನು ದೂರ ಆರಖಾ
ನದಲ್ಲಿ, ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ, ಸಹರಿವಾರವಾಗಿ. ಭಿಕ್ಷುಕ; ಮುರಾದನು ಗ್ವಾಲಿ
ಯರ್ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿ: ಮತ್ತಾವ ಕೆಟ್ಟಸುದ್ದಿ ಯುಳಿದಿರುವುದು ಮಗಳೆ?

ಜಹನಾರಾ--ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಈ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ
ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ. ಆದರೇನು ಮಾಡಲಪ್ಪ! ಕಷ್ಟಗಳು ಒಂಟೊಂಟಿಯಾಗಿ ಬರು
ವುದಿಲ್ಲ.

ಷಹಜಹಾನ್--ಹೇಳು ಜಹನಾರಾ, ಇನ್ನು ಳಿದುದೇನು?

ಜಹನಾರಾ-ಅಪ್ಪ, ದಾರನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಷಹಜಹಾನ್--ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟನೇ? ಅದು ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದನು, ಜಹನಾರಾ?

ಜಹನಾರಾ-ಜಹನ್‌ಖಾನನು ನೋಸದಿಂದವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟನು.

ಷಹಜಹಾನ್-ಜಿಹ್ಖಾನ್! ಜಿಹ್ಖಾನ್! ಏನು ಹೇಳಿದೆ ಜಹನಾರಾ? ಜಿಹ್ಖಾನ್‌ನೇ?

ಜಹನಾರಾ-ಹೌದಸ್ವ.

ಷಹಜಹಾನ್--ಇದೇನು ಪ್ರಳಯವು ಬಂದೊದಗಿತೇ, ಮಗಳೇ?

ಜಹನಾರಾ--ಇಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ದಾರನನ್ನೂ, ಸಿಪಾರನನ್ನೂ ಆನೆಯಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಡಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮಾಡಿ ಕರೆದುತಂದರಂತೆ. ಅವರ ಮಾಸಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ, ಬಾಡಿದ ಮುಖವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ದಿಲ್ಲಿ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ತರಂತೆ.

ಷಹಜಹಾನ್--ಅತ್ತಿದು ಮಾತ್ರವೇ? ಅವರಲ್ಲಾರೂ ದಾರನನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ? ನಿಸ್ಸಹಾಯಕವಾದ ಕುರಿಗಳ ಹಿಂಡಿನಂತೆ ನೋಡಿ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರ. ಅವರ ಹೃದಯವೇನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದೆ?

ಜಹನಾರಾ--ಇಲ್ಲವು, ಕಲ್ಲೂ ಕರಗುವುದು. ಅವರು ಹೇಡಿಗಳು. ಔರಂಗಜೇಬನ ಕತ್ತಿ, ಬಂದೂಕಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಮುಗ್ಧರಾದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡುವ ಸಾಹಸವನ್ನೂ ಸಹ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿದೂ ಮರೆಯಲ್ಲಿ, ಔರಂಗಜೇಬನ ಕಡೆಯವರಾರಾದರೂ ಕಂಡಾರಂಬ ಭಯದಿಂದ.

ಷಹಜಹಾನ್--ಆಮೇಲೆ?

ಜಹನಾರಾ--ಆಮೇಲೆ ಔರಂಗಜೇಬನವರನ್ನು ಖಜರಾಬಾದಿನ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಖೈದುಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವನಂತೆ.

ಷಹಜಹಾನ್--ಸಿಪಾರ ಮತ್ತು ಜಿಹರತ್-ಇವರ ಗತಿಯೇನು?

ಜಹನಾರಾ--ಸಿಪಾರನು ತಂದೆಯ ಸಂಗಡಲೇ ಇರುವನು; ಜಿಹರತ್‌ಳು ಔರಂಗಜೇಬನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ.

ಷಹಜಹಾನ್--ಔರಂಗಜೇಬನು ದಾರನನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವನು, ಜಹನಾರಾ?

ಜಹನಾರಾ--ಏನುಮಾಡುವನೋ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವು; ಆದರೂ, ಆದರೂ--

ಷಹಜಹಾನ್--ಅದೇನು ಜಹನಾರಾ, ಹೀಗೆ ನಡುಗುತ್ತಿರುವೆ?

ಜಹನಾರಾ--..... ಅಪ್ಪ--

ಷಹಜಹಾನ್--ಅದು ಸಂಭವವೇ ಮಗಳೇ? ಸಹೋದರನು ಸಹೋದರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿ ಸುವುದು ಸಂಭವವೇ ?

ಜಹನಾರಾ--ಸುಮ್ಮ ನಿರು ಅಪ್ಪ. ಅದಾರ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಸದ್ದು! ಕೇಳಬರುವುದೇ ಅಪ್ಪ? ಅಯ್ಯೋ, ಎಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದೆ !

ಷಹಜಹಾನ್--ಅದೇಕೆ ಜಹನಾರಾ?

ಜಹನಾರಾ--ನೀನೇನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ ಅಪ್ಪ; ಇನ್ನಿದರಿಂದ ದಾರನಿಗೆ ರಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ.

ಷಹಜಹಾನ್--ಅದು ಹೇಗೆ?

ಜಹನಾರಾ--ಔರಂಗಜೇಬನು ದಾರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಘೋರಪಾಪವು ಔರಂಗಜೇಬನ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿದಿರಬಹುದು. ಈಗ ನೀನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ. ಏನು ಮಾಡಿದೆಯಪ್ಪ ! ಸರ್ವನಾಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತು!

ಷಹಜಹಾನ್--ಔರಂಗಜೇಬನು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತಾರು ಕೇಳಿದರು ?

ಜಹನಾರಾ--ಔರಂಗಜೇಬನಿಲ್ಲ; ಆದರೇ ಕಂಬಗಳಿಲ್ಲವೆ, ಈ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲವೆ, ದೀಪವಿಲ್ಲವೆ? ಇಂದು ಈ ಜೀವವಿಲ್ಲದೆ ಜಡಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ನೀನಿದು ನನ್ನ ರಂಗಮಹಾಲೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆ, ಇದು ಔರಂಗಜೇಬನ ಪಾಷಾಣಮಯವಾದ ಹೃದಯ; ಇಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತಿರುವದು ಯಮುನೆಯ ತಂಗಾಳಿಯಲ್ಲ, ಔರಂಗಜೇಬನ ವಿಷಾಕ್ತವಾದ ನಿಶ್ವಾಸ; ಇದು ದೀಪವಲ್ಲ, ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮರ್ಮಭೇದಿಯಾದ ನೋಟ. ಈ ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜಪುರಿಯಲ್ಲಿ, ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಯಾರಾದರೂ ಬೃ ಬಂಧುವಿರುವನೆಂದು ನಂಬಿರುವೆಯಾ ಅಪ್ಪ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ; ಎಲ್ಲ ಔರಂಗಜೇಬನ ದಳದವರೇ ಅಪ್ಪ. ಇದಾರ ನೆರಳು!

ಷಹಜಹಾನ್--ಎಲ್ಲಿ ?

ಜಹನಾರಾ--ಏನು ಇಲ್ಲವಪ್ಪ; ಅಲ್ಲೇನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ?

ಷಹಜಹಾನ್--ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಾರಿಬಿಡಲೆ?

ಜಹನಾರಾ--ಅದೇನಪ್ಪ!

ಷಹಜರ್ಹಾ--ದಾರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅವನನ್ನು ವಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು; ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೆರಗುನಂತೆ, ಶಿಶುವಿನಂತೆ--ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವೆನು! ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವೆನಾದರೂ ಪಶುವಿನಂತೆ ಉಂಡು, ತಿಂದು, ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ ಈ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ! ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಾರಿಬಿಡುವೆನು.

ಜಹನಾರಾ--ಇದೇನಪ್ಪ! ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಾರಿದರೆ ಸಾವು ಖಂಡಿತ.

ಷಹಜರ್ಹಾ--ಹಾಗಾದರೂ ಉತ್ತಮವೆ. ಒಮ್ಮೆ ದಾರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು.

ಜಹನಾರಾ--ಅಪ್ಪ ನೀನು ಉನ್ನತನಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವೆ; ಸತ್ತಮೇಲೆ ದಾರನನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಆಶೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಯದು?

ಷಹಜರ್ಹಾ--ಅದು ನಿಶ್ಚಯ; ನಾನು ಸತ್ತಮೇಲೆ ದಾರನನ್ನುಳಿಸಬಲ್ಲೆನು ಹೇಗೆ? ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ, ಜಹನಾರಾ. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನು ಜಹನಾರಾ? ಒಂದುಸಾರಿ ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುತರಬಲ್ಲೆಯಾ?

ಜಹನಾರಾ--ಇಲ್ಲ ಅಪ್ಪ, ಅವನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ಹೆಂಗಸಾದ ನಾನವನೊಡನೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಾಳಗಮಾಡಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆ ದಿನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ಮಹಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ನನಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಷಹಜರ್ಹಾ--ನಾನು ಹಾರಿಬಿಡುವೆನು; ಇದೋ ಹಾರಿದೆ! [ಹಾರಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗುವನು.]

ಜಹನಾರಾ--ಅಪ್ಪ, ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು; ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು!

ಷಹಜರ್ಹಾ--ಸರಿ; ಮಗಳೇ. ನಾನು ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ಹೋದೆನಲ್ಲವೆ! ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ; ನಾನು ಹುಚ್ಚನಲ್ಲ. ಈಶ್ವರನೇ, ಈ ದುರ್ಬಲನಾದ, ಜಿರಾಜೀರ್ಣನಾದ, ಅಸಾಹಯಕನಾದ, ಮುದುಕ ಪಹಜಾನನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿನೋಡು. ನಿನಗೆ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಮಗನು ತಂದೆಯನ್ನು ಪೈದುಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವನು. ಯಾವ ಮಗನು ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆಭಯದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಅವನ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅವಿಚಾರ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಅಸ್ವಭಾವಿಕ

ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ನಿಯಮವು ಸಹಿಸಬಲ್ಲದೇ? ಸಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?
ಖುದಾ! ನಾನಿಂತಹ ಪಾಪವನ್ನೇನು ಮಾಡಿರುವೆನು? ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೇ ನನ್ನನ್ನು—

ಜಹನಾರಾ--ಒಂದುವೇಳೆ ಔರಂಗಜೇಬನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ, ಆಗ ತೋರಿಸುವೆನು—ನನ್ನ
ಕೈಗಳ ತೀಟೆಯನ್ನು. [ಹಲ್ಲು ಕಡಿಯುವಳು]

ಷಾಜಹಾನ್--ಮಮತಾಜ್, ನೀನು ಬಹು ಭಾಗ್ಯವಂತೆ. ಈ ಮಮಾಂತಿಕ ದೃಶ್ಯ
ವನ್ನು ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬಹು ಪುಣ್ಯವತಿ; ಆದುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ
ರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೆ ಸತ್ತಿಹೋದೆ. ಜಹನಾರಾ—

ಜಹನಾರಾ--ಅಪ್ಪ—

ಷಾಜಹಾನ್--ಹೀಗೆ ಬಾ, ಮಗಳೇ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹರಸುವೆನು.

ಜಹನಾರಾ--ಎಕೆ ಅಪ್ಪ?

ಷಾಜಹಾನ್--ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಹರಸುವೆನೇ ತಾಯಿ; ನನ್ನ
ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ ಬೇಡ.

[ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಷಾಜಹಾನನು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು. ಜಹನಾರಳು
ಮತ್ತೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಹೋಗುವಳು.]

ನಾ ಲ್ಕ ನೆ ಯ ಅಂ ಕ .

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಔರಂಗಜೇಬನ ಪ್ರಾಸಾದ. ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ.

[ಔರಂಗಜೇಬನು ಕೈಲಿಂದು ಪತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವನು.]

ಔರಂಗಜೇಬ--ಇದು ದಾರನ ಮೃತ್ಯುದಂಡ. ಖಾಜಿಗಳ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು! ಅದರಲ್ಲಿ
ನನ್ನ ಅಪರಾಧವೇನು? ನಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲದೇನು? ಆದರೆ ಸಹೋದರನೆಂಬ
ಪಕ್ಷ ಪಾತದಿಂದ ನ್ಯಾಯಪಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವುದು ಒಳಿತಲ್ಲ.

[ದಿಲ್ವಾರ್ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.]

ದಿಲ್ವಾರ್--ಕೊಲೆ!

ಔರಂಗಜೇಬ--ಯಾರು! ದಿಲ್ದಾರ್, ನೀನು ಈ ಅನೇಕೆಯಲ್ಲಿ ಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ?

ದಿಲ್ದಾರ್—ನಾನು ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆನು, ಜಹಾಪನಾ. ನಾನು ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಈ ಘೋರವಾದ ಕೊಲೆಯು.....

ಔರಂಗಜೇಬ-ಕೊಲೆ! ಅಲ್ಲ ದಿಲ್ದಾರ್, ಅದು ಖಾಜಿಗಳ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು.

ದಿಲ್ದಾರ್-ಸಮ್ರಾಟರೇ, ನಿಜವಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲೆ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಹೇಳು.

ದಿಲ್ದಾರ್-ಸಮ್ರಾಟ, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನೀವು ಹೀಗೆ ನಡುಗುವಿರೇಕೆ? ಬೇಸಿಗೆಯ ಶುಷ್ಕವಾದ ವಾಯುವಿನ ಒಂದಲ್ಪ ಉಚ್ಚಾಸದಂತೆ ನಿಮ್ಮ ದನಿಯು ಕುಗ್ಗುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಏಕೆ ಜಹಾಪನಾ? ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯಲೆ !

ಔರಂಗಜೇಬ--ದಿಲ್ದಾರ್ !

ದಿಲ್ದಾರ್—ನೀವು ದಾರನ ಮರಣವನ್ನಿಚ್ಛಿಸುವಿರಿ. ಅದು ನಿಜವಾದ ಮಾತು !

ಔರಂಗಜೇಬ-ನಾನು ?

ದಿಲ್ದಾರ್—ಹೌದು; ನೀವು.

ಔರಂಗಜೇಬ—ಅದು ಖಾಜಿಗಳ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು.

ದಿಲ್ದಾರ್-ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು! ಜಹಾಪನಾ, ಖಾಜಿಗಳು ದಾರನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದಾಗ ಈಶ್ವರನ ಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟರಲ್ಲ. ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಜಹಾಪನಾವಿನ ನಗುಮುಖವನ್ನು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯರ ನೂತನ ರತ್ನ ಭರಣಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಅರಕ್ಷ ದೃಷ್ಟಿಯು ಒರೆ ಕಳಚಿದ ಕತ್ತಿಯಂತೆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು! ಒಮ್ಮೆಗೇ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಂಚಿಸಬಲ್ಲೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಾ, ಜಹಾಪನಾ? ಆಗಲೇ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಮಂದಟ್ಟಾ ಗಿರುವುದು. ಕೇವಲ ಭಯದಿಂದ ಬಾಯಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಜನಗಳ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಬಹುದು! ಆದರೆ ಬರೀಮಾತಿನಿಂದ ಕರಿಯದನ್ನು ಬಿಳಿದುಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀವು ನ್ಯಾಯದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸಿಂಹಾ

ಸನವನ್ನು ನಿರಾಸದವನಾದಲು ದಾರವ ಕೊಲೆಮಾಡಿದರೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿಯುವರು; ಭವಿಷ್ಯವು ತಿಳಿಯುವುದು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಅದು ನಿಜ, ದಿಲ್ದಾರ್; ನೀನು ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ದಾರನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀನಿಂದು ಉಳಿಸಿದೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಪುತ್ರ ಮಹಮದನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ. ಇಂದು ಅಣ್ಣ ದಾರನನ್ನು-ಉಳಿಸಿದೆ! ಹೋಗು ದಿಲ್ದಾರ್, ಷಯಸ್ತಾಖಾನನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಗ ಕಳುಹಿಸು. [ದಿಲ್ದಾರ್ ಹೋಗುವನು]

ಔರಂಗಜೇಬ--ದಾರನು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ನಾನದರ ಸಲುವಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾದರೂ ತ್ಯಜಿಸುವೆನು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪಾಪಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ--ಈ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ಹೆಂದುಹಾಕುವುದೊಳಿತು (ಹರಿಯಲು ತೊಡಗಿ ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ) ಬೇಡ, ಈಗ ಬೇಡ; ಷಯಸ್ತಾಖಾನನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ದನ್ನು ಹೆಂದುಹಾಕಿ, ಈ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಪಣಮಾಡುವೆನು. (ಷಯಸ್ತಾಖಾ ಮತ್ತು ಜಿಹನ್‌ಖಾ ಬಂದು ಅಭಿವಾದನ ಮಾಡುವರು.)

ಔರಂಗಜೇಬ--ಸೇನಾಪತಿ, ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣ ದಾರನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯಾಗಿರುವುದು.

ಜಿಹನ್‌ಖಾ--ದಂಡಾಜ್ಞೆಯು ತಮ್ಮ ಕೈಲೇ ಇರಬಹುದಿದೆ! ನನಗದನ್ನು ಕೊಡಿ ಖುದಾಬಂದ್; ನಾನೇ ಸ್ವಯಂ ದಂಡವಿಧಾನ ಮಾಡಿಬರುವೆನು. ಕಾಫರನ ನ್ಯಾಯವಧಿಯನ್ನು; ಕೈಯಾರೆಮಾಡಲು ನನ್ನ ಕೈಗಳು ತವಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವು

ಔರಂಗಜೇಬ--ನಾನವನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವೆನು.

ಷಯಸ್ತಾ--ಇದೇನು ಜಹಾಪನಾ? ವೈರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯೇ! ಅವನು ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಅದನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಪರ ಮಗೌರವವೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಷಯಸ್ತಾಖಾ--ಜಹಾಪನಾ, ಈ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ವಿಕ್ರಯಮಾಡಬೇಕಾದೀತೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲಿದಾ?

ಔರಂಗಜೇಬ--ಯಾವ ತೋಳುಗಳ ಬಲದಿಂದ ಈ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ ನೋ. ಅವುಗಳ ಬಲದಿಂದಲೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಷಯಸ್ತಾಖಾಃ--ಜಹಾಪನಾ, ಒಂದು ಮಹಾ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಹೆಗಲೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಜೀವವೂ ರಾಜ್ಯವಾಳಬೇಕಾಗುವುದು! ಸಮಸ್ತಪ್ರಜೆಗಳೂ, ಸೈನ್ಯವೂ ದಾರನ ಪಕ್ಷವೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲಿದರಾ? ಅಂದವರೆಲ್ಲರೂ ದಾರನ ಸಲುವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅತ್ತರು, ಮತ್ತು ಜಹಪನಾಯವರನ್ನು ಶಪಿಸಿದರು; ಅವರಿಗೆಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಸುಯೋಗವು ದೊರಕಿತೆಂದರೆ--

ಔರಂಗಜೇಬ--ಎನಾಗುವುದು ?

ಷಯಸ್ತಾಖಾಃ--ತಾವು ದಾರನನ್ನು ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯೂ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ತಿಳಿಯಿರಿ. ಜಹಾಪನಾ, ಎಂದಾದರೊಂದುದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಯೋಗವು ದೊರಕಿತೆಂದರೆ ಸೈನಿಕರು ದಾರನನ್ನು ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವರು. ಆಮೇಲೆ..... ಜಹಪನಾಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹೌದು.

ಷಯಸ್ತಾ--ಅಲ್ಲದೆ, ವೃದ್ಧ ಸಮ್ರಾಟರೂ ದಾರನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವರು. ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯದವರೂ ಆತನನ್ನು ಗುರುವಿನಂತೆ ಆದರಿಸುವರು, ತಂದೆಯಂತೆ ಪ್ರೀತಿ ಸುವರು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹುಂ ! (ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾ) ಬೇಕಾದರೆ ಈ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು. .

ಷಯಸ್ತಾ--ಹಾಗಾದರೊಮ್ಮೆಂದು ಶ್ರಮದಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿದುದರ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ತಂದೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಮನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ತಮ್ಮನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಇಮ್ಮೊಂದು ಸಾಹಸದ ಅರ್ಥವೇನು, ಜಹಪನಾ ?

ಔರಂಗಜೇಬ--ಅದರೂ--

ಜಿಹ್ವಾಖಾಃ--ಖೋದಾಬಂದ್, ದಾರನು ಕಾಫರ; ತಾವು ಕಾಫರನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವುದೇ ಖೋದಾಬಂದ್? ಈ ಇಸ್ಲಾಮಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನೀವಿಂದು ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವಿರಿ; ಅದು ನೆನಪಿರಲಿ. ಧರ್ಮದಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಲಿ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ಜಿಹ್ವಾಖಾಃ, ದಾರನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸರ್ವಾಪರಾಧ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಇಸ್ಲಾಮಾ

ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಅಪಮಾನವನ್ನೂ ಸಹಿಸಲಾರೆನು. ತೆಗೆದುಕೋ ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ದಂಡಾಜ್ಞೆಯನ್ನು. [ಕೊಡುವನು]

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್-ಆಜ್ಞೆ. ಜಹಾಪನಾ, ಇಂದಿನರಾತ್ರಿಯೇ ದಾರನ ಛಿನ್ನಮುಂಡವನ್ನು ತಮಗೆ ತಂದುತೋರುವೆನು.

ಔರಂಗಜೀಬ-ಎಲ್ಲಿ, ದಂಡಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ದಸ್ತಖತನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವೆನು.

(ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರುಜುಮಾಡುವನು. ಬಳಿಕ ಕೊಡಲು

ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡುವನು)

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ಜಹಾಪನಾ, ನನ್ನ ಕುದುರೆಯು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಕಾದಿರುವುದು. ತಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವ ಮೊದಲು ನಾನಿಂದು ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೀಬ--ತೆಗೆದುಕೊ [ಕೊಡುವನು]

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--(ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಆಜ್ಞೆ ಖೊದಾಬಂದ್ [ಹೊರಡುವನು]

ಔರಂಗಜೀಬ--ನಿಲ್ಲು ನೋಡುವ (ದಂಡಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓದಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕೊಡುವನು) ಒಳ್ಳೇದು ಹೋಗು.

(ಜಿಹನ್‌ಖಾನನು ಹೊರಡುತ್ತಲೆ ಔರಂಗಜೀಬನು ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವನು.)

ಔರಂಗಜೀಬ-ಎಲ್ಲಿ ? (ದಂಡಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಓದಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕೊಡುವನು) ಒಳ್ಳೇದು; ಹೋಗು. [ಜಿಹನಖಾನನು ಹೋಗುವನು.]

ಔರಂಗಜೀಬ--(ಜಿಹನಖಾನನು ಹೋದಕಡೆಯೇ ನೋಡಿ ಪುನಃ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಚಿಂತಿಸಿ) ಅದು ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ; ಜಿಹನ್ ಆಲಿ! ಜಿಹನ್ ಆಲಿ! ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನ್ !

ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನ್--ಖೊದಾಬಂದ್ --

ಔರಂಗಜೀಬ--ಏನನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು ?

ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನ್--ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಮಾಡಿದಿರಿ, ಜಹಾಪನಾ.

ಔರಂಗಜೀಬ--ಆದರೂ [ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗುವನು]

ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನ--[ಸ್ವಗತ] ಔರಂಗಜೀಬ, ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವೇಕವಿದೆ! [ಹೋಗುವನು.]

ಐದನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಖಿಜಿರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ. ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ

(ಸಿಪಾರನು ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವನು. ದಾರನು ಜಾಗರನಾಗಿ

ಅವನಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು)

ದಾರಾ-ನಿದ್ರೆಮಾಡು ಸಿಪಾರ್, ನಿದ್ರೆಮಾಡು. ನಿದ್ರೆಯೇ, ಸರ್ವ ಸಂತಾಪಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವ ನಿದ್ರೆಯೇ, ನೀನೀ ಸಿಪಾರನ ಸರ್ವ ದುಃಖಗಳೂ ಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡು. ಮಗುವು ಈ ಮಳೆ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಅಲೆದಾಡಿ ಬಹು ಆಯಾಸಗೊಂಡಿರುವುದು; ನಿನ್ನ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಮಾಡು. ನಾನು ಹೇಡಿ; ಮಗನನ್ನು ಸಾಕಿಸಲಿಹಿ, ಅನ್ನಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ತಂದೆಯ ಕಾರ್ಯ; ಅದೂ ನನ್ನ ಕೈಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಗನೇ, ನೀನು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಿನ್ನಲೇನನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದೆನು; ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಗಂಟಲು ಒಣಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದೆನು; ಭಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಡುವ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದೆನು. ನನಗೂ ಅನ್ನವಿಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದುಃಖಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದುಃಖ, ನಿನ್ನ ದೈನ್ಯ, ನಿನ್ನ ಅಪಮಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ವಿಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಗನೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಧಿಕನೇ, ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುವುದು:—ಈ ವಿಶಾಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಮತ್ತು ನಾನು ಹೊರತು ನಮಗೆ ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು. ಇಂದು ನಾನು ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿ ! ಇಷ್ಟೊಂದುದುಃಖವು ಈಗಲೂ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮರೆತು ಹೋಗುವುದು.

[ದಿಲ್ವಾರನ ಪ್ರವೇಶ.]

ದಾರಾ- ಯಾರು ನೀನು ?

ದಿಲ್ವಾರ್--ನಾನು. ಹಾ! ಇಂದೆಂತಹ ನೋಟ !

ದಾರಾ—ನೀನು ಯಾರು ?

ದಿಲ್ವಾರ್--ನಾನು. ಹಿಂದೆ ಸುಲ್ತಾನ್ ಮೊರಾದನ ವಿರೂಪಕನಾಗಿದ್ದೆನು; ಈಗ ಸಮ್ರಾಟ್ ಔರಂಗಜೇಬನ ಸಭಾಸದ.

ದಾರಾ—ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಕಾರಣವೇನು?

ದಿಲ್ವಾರ್--ಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಿಹೋಗೋಣವೆಂದು ಬಂದೆ.

ದಾರಾ--ಯಾಕೆ ತಮ್ಮ? ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ? ಆಗಬಹುದು.

ದಿಲ್ವಾರ್--ಇಲ್ಲ, ಯುವರಾಜ; ನಾನು ನಗುವಸಲುವಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ನಗುವು ಕಂಠದಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಘಳ ಘಳ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದೆಂತ ನೋಟ! ಯುವರಾಜ ದಾರನು ಇಂದೀಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೆ ! [ಭಗ್ನಕಂಠದಿಂದ] ದೇವರೇ,

ದಾರಾ--ಇದೇನು ತಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ತೊಟಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದು ! ಅಳುವಿಯೋ, ಅಳು !

ದಿಲ್ವಾರ್--ಇಲ್ಲ; ಅಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ನೋಟ; ಒಂದು ಪರ್ಮತವು ಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದು; ಒಂದು ಸಮುದ್ರವು ಬತ್ತಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು; ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವೊಂದು ಕಾಂತಿಗುಂದುತ್ತಿರುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲೊಂದೆಡೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಧ್ವಂಸವೂ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇಹ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ! ಇಂದಿಲ್ಲಿ ಧ್ವಂಸ; ಮಹತ್ತಾದ, ಪವಿತ್ರವಾದ, ಮಹಿಮಾಮಯವಾದ ಧ್ವಂಸ'

ದಾರಾ--ನೀನೊಬ್ಬ ದಾರ್ಶನಿಕನಹಾಗೆ ಕಾಣುವಿ, ತಮ್ಮ.

ದಿಲ್ವಾರ್--ಇಲ್ಲ ಯುವರಾಜ, ನಾನು ದಾರ್ಶನಿಕನಲ್ಲ, ವಿದೂಷಕನುಮಾತ್ರ; ಪರಿಸ್ಥಿತ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನು; ದಾರ್ಶನಿಕನ ಪದವಿಗಿನ್ನೂ ಏರಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುವುದರ ಹೆಸರು ದರ್ಶನವೆಂದಾದರೆ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ದಾರ್ಶನಿಕ !

ಷಹಜಾದಾ--ಮೂರ್ಖರು ತಿಳಿಯುವರು:-ದೀಪವು ಉರಿಯುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ, ಆರಿ ಹೋಗುವುದು ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು; ಬೀಜವು ಅಂಕುರಿಸಿ ಮರವಾಗುವುದು ಉಚಿತ, ಮರವು ಮುದಿಯಾಗಿ ಒಣಗುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು; ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಮಾತ್ರ ದೇವರಿಗೆ ಯುಕ್ತ, ದುಃಖವನ್ನು ಕೊಡು

ವೈದು ಅತ್ಯಾಚಾರವೆಂದು ! ಆದರಾ ಸುಖದುಃಖಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ನಿಯತಿಯ ಎರಡು ದಿಕ್ಕುಗಳು.

ದಾರಾ—ನಾನದನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೇ ದುಃಖದಲ್ಲೂ ನಗುವುದು ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ? ಸಾವನ್ನಾರು ಆದರದಿಂದೆದುರುಗೊಳ್ಳುವರು ?

ದಿಲ್ದಾರ್—ಯುವರಾಜ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನಿಂದು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವೆನು. ನಿನಗೇ ಕಾರಾಗಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಇದೋ ನನ್ನ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗು. ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾ ಯುವರಾಜ, ಬೇಗ ನಮ್ಮ ಉಡುಪನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ.

ದಾರ--ಆಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪಾಡು ?

ದಿಲ್ದಾರ್--ನಾನು ಸಾಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವೆನು; ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದ. ಇಹಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೋಸುಗವಾಗಿ ಅಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ದಾರ—ನೀನು ಸಾಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವೆಯ !

ದಿಲ್ದಾರ್--ಹೌದು ಪಹಜಾದಾ, ನಾನು ಸಾಯಲು ಒಂದು ಸುಯೋಗವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ನಾನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಾವಾಗಲೂ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ—

ದಾರ-ಏನು ?

ದಿಲ್ದಾರ್--ಇಂದಿನೆಗೆ ನೀನಾ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡು; ಬೇಗ-

ದಾರ-ಈಶ್ವರನೇ, ಇದೇನು ಸ್ವರ್ಗದ ಆಟವೇ ! ಅಲ್ಲದೆ ಏನು ? ಇಲ್ಲ ತಮ್ಮ, ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದಿಲ್ದಾರ್--ಏಕೆ ? ಸಾಯಲೊಂದು ಸುಯೋಗವನ್ನು ಬೇಡಿದರೂ ಕೊಡುವವರಿಲ್ಲವೆ, ಯುವರಾಜ ? [ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು]

ದಾರ-ನೀನು ಸಾಯುವುದೆನಗೆ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಹುಡುಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನೆಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಲಾರೆನು.

[ಜಿಹನ್‌ಖಾನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು]

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು - ಸಾಧ್ಯವೂ ಆಲ್ಲ. ಇದು ದಾರನ ಪ್ರಾಣ ದಂಡನೆಯ ಆಜ್ಞೆ.

ದಿಲ್ದಾರ್--ಎನು ?

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ಸಾಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗು, ಷಹಜಾದಾ; ಕಟುಕರು ಕಾದಿರುವರು.

ದಿಲ್ದಾರ್--ಹಾಗಾದರೆ ಸಮ್ರಾಟನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಯಿಸಿತೋ ?

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ಹೌದು ದಿಲ್ದಾರ್, ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗು; ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾವು ಮಾಡುವೆವು.

ದಾರಾ--ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಂಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡಲು ನನಗೊಂದು ಮಾರು ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದನು. ನಾನೀ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವೆನು; ಮೈಮೇಲೆ ಮಾಸಿದ ಚಿಂದಿಯ ಬಟ್ಟೆ; ತಿನ್ನಲು ಈ ಒಣಗಿದ ರೊಟ್ಟಿ. ಕಡೆಗಿಷ್ಟನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದನೆ?

ದಿಲ್ದಾರ್--ನೀನಿಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದಿರು ಜಿಹನ್ ಆಲಿ. ನಾನು ಸಮ್ರಾಟನಿಂದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು.

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ಇಲ್ಲ ದಿಲ್ದಾರ್, ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ಷಹಜಾದನ ಭಿನ್ನ ಮುಂಡವನ್ನು ತನಗೆ ತಂದು ತೋರಬೇಕೆಂದು ಸಮ್ರಾಟನ ಆಜ್ಞೆ.

ದಾರಾ--ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ! ಅಷ್ಟೊಂದು ಆತುರ ! ನನ್ನ ಭಿನ್ನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಅವನು ನೋಡಬೇಕೋ ? ಅನ್ಯಥಾ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಮೊಲ್ಲದೆಂದು ತೋರುವುದು ! ನನ್ನ ರುಂಡಕ್ಕಿಷ್ಟೊಂದು ಬೆಲೆಯಿತ್ತೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ನಿನ್ನ ಭಿನ್ನಮುಂಡವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾರವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ದಾರಾ--ಓ ! ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ? ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ಒಳ್ಳೇದು; ನನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡು. ಆದು ಸಮ್ರಾಟನ ಆಜ್ಞೆ ! ಇಂದು ಸಮ್ರಾಟನಾರು, ಪ್ರಜೆಯಾರು ? ನಗುವೆಯಾ, ನಗು !

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ನೀವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವಿರಾ ?

ದಾರಾ--ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಮಗೇ ನಾಯಿತು ? [ದಿಲ್ದಾರನೊಡನೆ] ಒಂದು ದಿನ ಈ ಜಿಹನ್‌ಖಾನನನ್ನು ಕೈ

ಜೋಡಿಸಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು; ನಾನು ಕೊಟ್ಟೆನು.
ಇಂದು ದೇವರೇ, ನಿನ್ನ ರಚನಾಕೌಶಲವು ಎಷ್ಟೊಂದು ಚಮತ್ಕಾರ !

ಜಿಹ್ವಾರ್--ಸಮ್ರಾಟನ ಆಜ್ಞೆ; ಖಾಜಿಗಳ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು. ನಾನು ಮಾಡುವು
ದೇನು ಪಹಜಾದಾ ?

ದಾರಾ--ಸಮ್ರಾಟನ ಆಜ್ಞೆ; ಖಾಜಿಗಳ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು ! ನಿಜ. ನೀನೇನು ಮಾಡ
ಬಲ್ಲೆ ? ಹೋಗು ಬಂಧುವೆ. ನಮ್ಮಿರ್ಮಾರ್ಗಿಗೆ ಇದೆ ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು ಕಡೆ
ಯ ಸಂದರ್ಶನ.

ದಿಲ್ವಾರ್--ಸಹಿಸಲಾರೆನು, ಈ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು, ಯುವರಾಜ,
ಅದರಿಂದಿದು ದೇವರ ಇಚ್ಛೆ ನಮಗೇನು ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ನಿಶ್ಚಯ
ವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೇನೋ ಒಂದು ಮಹದುದ್ದೇಶವಿರಬೇಕು; ಒಂದು ಮಹತ್ಪರಿಣಾ
ಮವಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆಹೋದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿರ್ಮಮತೆಯು ಇಷ್ಟೊಂದು
ಪಾಸವು ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವುದೆ ? ತಿಳಿ, ಯುವರಾಜ; ನಿನ್ನಂತವನ ಬಲಿಯಿಂ
ದಾಗಬೇಕಾದ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ
ಇರುವುದು. ಅದೇನೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿಲ್ಲ. ಆಪ್ತೆ,
ಯುವರಾಜ; ಸಂತೋಷಚಿತ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಬಲಿಯನ್ನು ಕೊಡು.

ದಾರಾ-ಆದು ನಿಶ್ಚಯ; ದುಃಖವೇಕೆ ? ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಸಾಯಲೇಬೇಕು;
ಎರಡು ದಿನ ಹಿಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ದಿನ ಮುಂದು ! ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರು
ವೆನು. ಸ್ನೇಹಿತನೇ, ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ಇಂದು ಕೊನೆಗಾಲ
ದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ನೋಡಿದೆನು; ನೀನಾರಂಬುದು
ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು; ಆದರೂ ನೀನೆನ್ನ ಬಹುದಿನಗಳ ಹಳೆಯ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದು
ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು.

ದಿಲ್ವಾರ್--ನಾನು ಹೋಗುವೆನು ಯುವರಾಜ; ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಸಂದರ್ಶನ.
[ಹೋಗುವನು]

ದಾರಾ--ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡು ಜಿಹ್ವಾಲಿ.

ಜಿಹ್ವಾರ್--ನಾಜೀರ್ !

[ಇಬ್ಬರು ಕಟುಕರು ಬರುವರು]

ಜಿಹ್ನ್ ಖಾನನು ಸನ್ನೆಮಾಡುವನು.

ದಾರಾ-ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆ; ಒಂದು ಬಾರಿ ..ಸಿಪಾರ್! ಸಿಪಾರ್! ಬೇಡ. ಅಯ್ಯೋ, ಏಕೆ ಕೂಗಿದೆ ?

ಸಿಪಾರ್—[ಎದ್ದು] ಅಪ್ಪ, ಇದೇನು ! ಇವರಾರಪ್ಪ ! ನನಗೆ ಭಯವಾಗುವುದು.

ದಾರಾ—ಇವರೆನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವರು. ಕೊನೆಯಬಾರಿ ನಿನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆನು. ಹೀಗೆ ಬಾ ವತ್ಸ, [ಆಲಿಂಗಿಸುವನು] ಇನ್ನು ಹೋಗುವೆನು ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್, ಈ ಮಗುವಿನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡುವಂತ ಪಿಶಾಚನಾಗಿರಲಾರೆ ನೀನು! ಇವನನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಕೊಠಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್-[ಒಬ್ಬ ಕಟುಕನೊಡನೆ] ಈ ಹುಡುಗನನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

[ಕಟುಕನು ಸಿಪಾರನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು]

ಸಿಪಾರ-ಇಲ್ಲ; ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಿರಾ ! ಏಕೆ ಕೊಲ್ಲುವಿರಿ ? [ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು] ಅಪ್ಪ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. [ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಂದೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು]

ದಾರಾ--ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಾಗುವುದೇನು ಮಗನೆ ? ಈ ಘಾತುಕರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲಿಯ ? ಹೋಗು ವತ್ಸ, ಇವರೆನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡುವರು; ನೀನು ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ

[ಕಟುಕರು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವರು]

ಜಿಹನ್‌ಖಾನ್--ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

[ಕಟುಕನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಿಪಾರನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು]

ಸಿಪಾರ--[ಚೇತ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ] ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. [ಎಂದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವನು]

ದಾರಾ--ನಿಲ್ಲಿ; ನಾನವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳುವೆನು. ಆಮೇಲೆ ರಗಕೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಈಗ ಬಿಡಿ. [ಕಟುಕನು ಸಿಪಾರನನ್ನು ಬಿಡುವನು]

ದಾರಾ--[ಪುತ್ರನ ಕೈ ಹಿಡಿದು] ಸಿಪಾರ್;

ಸಿಪಾರ--ಅಪ್ಪಾ !

ದಾರಾ—ಸಿಪಾರ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮ ಕುಮಾರ, ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡು; ಇಷ್ಟಾದಿನಗಳು ಈ ದುಃಖದಲ್ಲೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ಬಿಸಿ ಲೆನ್ನದೆ, ಚಳಿಗಾಳಿಯೆನ್ನದೆ, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ, ನೀರಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಕಾಡು ಕಾಡು ಸುತ್ತಿದರೂ ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖದ ಆವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಾನು ಅಂಧನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಕತ್ತಿಯೆತ್ತಿದೆನು; ಆಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದಂತೆ ನನ್ನೊಡನಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಯಾತನೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದೆ; ಆದರೂ ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಿನ್ನ ನಿಷ್ಕರನಾದ ತಂದೆಯು- (ಹೇಳುತ್ತಾ ದಾರನ ಕಂಠವು ಗದ್ದದಿತವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವನು) ನಿನ್ನ ನಿಷ್ಕರನಾದ ತಂದೆಯು ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವನು.

ಸಿಪಾರ--ಅಪ್ಪ, ಅವನು ಹೋದಳು; ನೀನೂ--

ದಾರಾ--ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ ಪುತ್ರ. ನಾನಿಂದು ಸಾಯಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಕುಮಾರ, ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದರಿಂದೆನಗಾಗುವಷ್ಟು ದುಃಖವು ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. [ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು] ಹೋಗು ಕುಮಾರ, ಇವರೆನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡುವರು. ಅದು ಬಹು ಭಯಂಕರವಾದ ನೋಟ, ಅದನ್ನು ನೀನು ನೋಡಲಾರೆ.

ಸಿಪಾರ--ಅಪ್ಪ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದೇ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ದಾರಾ--ಸಿಪಾರ್, ನೀನಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕಾರಮಾಡಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹೋಗು ಮಗನೆ. ಇದು ನನ್ನ ಕಡೆಯ ಆಜ್ಞೆ. ನನ್ನೀ ಕೊನೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡು ಹೋಗು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ ಸಿಪಾರ್, ಹೋಗು.

[ಸಿಪಾರ್ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗುವನು ಆಗ ದಾರನು ಮತ್ತೆ ಸಿಪಾರ್ ಎಂದು ಕೂಗುವನು, ಸಿಪಾರನು ನಿಲ್ಲುವನು]

ದಾರಾ-ಒಂದು ಸಾರಿ, ಕೊನೆಯ ಸಾರಿ ನಿನ್ನನ್ನಾಳಿಂಗಿಸುವೆನು [ಅಲಿಂಗಿಸಿ] ಈಗ ಹೋಗು ವತ್ಸ.

(ಸಿಪಾರನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧನಂತೆ ಒಬ್ಬ ಕಟುಕನೊಡನೆ ಹೋಗುವನು)

ದಾರಾ-(ಅಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೈ ಚಾಚಿಕೊಂಡು) ಈಶ್ವರನೇ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹತ್ವಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆ? ಓ! ಹೋಗಲಿ, ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಘಾತುಕರೇ, ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ.

ಜಿಹ್ವ-ಬೇರೊಂದು ಕೊಠಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡ.

(ಘಾತಕರೊಡನೆ ದಾರನು ಹೋಗುವನು)

ಜಿಹ್ವ--ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದಾತನ ವಧೆಯನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ನೋಡುವುದೆ! ಇದೋ ಕೊಡಲಿಯ ಧ್ವನಿ! ಮೃತ್ಯುವಿನ ಆತ್ಮಸ್ವರ !

(ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರ)

ಜಿಹ್ವ-ಮುಗಿಯಿತು.

[ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಪಾರನು ಅಪ್ಪ, ಅಪ್ಪ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒಡೆಯ ಹತ್ತುವನು. ಕಟುಕರು ದಾರನ ಭಿನ್ನರುಂಡವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವರು]

ಜಿಹ್ವ-ಖಾನ್--ಎಲ್ಲಿ? ರುಂಡವನ್ನೆನಗೆ ಕೊಡು. ಸಮ್ರಾಟನ ಬಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.

(ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಪಾರನು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುರಿದುಕೊಂಡು-ಅಪ್ಪಾ, ಅಪ್ಪಾ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತಂದೆಯ ಭಿನ್ನರುಂಡವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬೀಳುವನು.)

ಐ ದ ನೆ ಯ ಅಂ ಕ .

ನೋಟಂ

ಸ್ಥಾನ—ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರ್‌ಗೃಹ. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ.

ಮಯೂರ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಕುಳಿತಿರುವನು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮಿರಜುಮ್ಲಾ,
ಷಯಸ್ತಾಖಾನ್, ಯಶೋವಂತಸಿಂಹ, ಜಯಸಿಂಹ ಮುಂತಾದವರು

ಔರಂಗಜೇಬ--ನಾನು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗುರ್ಜರಪ್ರದೇಶವನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು.

ಯಶೋವಂತ--ಅದರ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಜಹಪನಾಯವರಿಗೆ ಸೈನ್ಯಸಹಾಯಮಾಡಲು
ನಾನು ಬಂದಿರುವೆನು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಮಹಾರಾಜ ಯಶೋವಂತಸಿಂಹರೇ, ಔರಂಗಜೇಬನಾನಾಗಲೂ
ಯಾರನ್ನೂ ಎರಡಾವರ್ತಿ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾವು ಮಹಾರಾಜ
ಜಯಸಿಂಹನ ಮಾತಿನಮೇಲೆ ಮಾರವಾಡೇಶ್ವರನಿಗೆ ರಾಜಭಕ್ತ ಪ್ರಜನಾಗುವ
ಸುಯೋಗವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಜಹಾಪನಾಯವರ ಅನುಗ್ರಹ.

ಯಶೋವಂತ--ಜಹಾಪನಾ, ಮೋಸದಿಂದಲೋ, ಶಕ್ತಿಬಲದಿಂದಲೋ ಈಗ ನೀವು
ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿ, ದೇಶದಲ್ಲೊಂದು ವಿಧವಾದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿ
ಸಿರುವಿರಿ. ಆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವುದು ಪಾಪವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿ
ದಿರುವೆನು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಮಹಾರಾಜರ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾವು ತೃಪ್ತರಾದೆವು.

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಂಧುವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಣನೆಮಾಡುವೆವು.

ಯಶೋವಂತ--ಸರಿ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಒಳ್ಳೇದು ಮಹಾರಾಜ. ವಜೀರ್‌ಸಾಹೇಬ, ಸುಲ್ತಾನ್ ಷೂಜನು
ಈಗ ಅರಖಾನದ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವನಲ್ಲವೇ?

ಮಿರಜುಮ್ಲಾ--ಗುಲಾಮನವನನ್ನು ಅರಖಾನದ ಎಲ್ಲೆಯವರೆಗೂ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು
ಹೋಗಿದ್ದನು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ವಜೀರಸಾಹೇಬಾ, ನಾವು ನಿನ್ನ ಬಾಹುಬಲವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡದಿರಲಾರವು. ಸೇನಾಪತೀ, ಕುಮಾರ ಮಹಮದನನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಾಕಿ ಬಂದೆಯಾ?

ಷಯಸ್ತಾಖಾನ್--ಹೌದು, ಜಹಪನಾ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ನನ್ನ ನತಪ್ರಸ್ಥ ಮಗನೇ, ಜಗತ್ತು ಮಾರಿಹೋದರೂ ನಾನು ನೀತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವವನಲ್ಲ. ಪುತ್ರನಾಗಲೀ, ಮಿತ್ರನಾಗಲೀ ನನಗೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ.

ಜಯಸಿಂಹ--ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ, ಜಹಪನಾ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹತಭಾಗ್ಯ ದಾರನ ಮರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಜಯವೂ ಮ್ಲಾನವಾಗಿಹೋಗಿದೆ! ಆದರೆ ಸೋದರರು, ಪುತ್ರರು, ಕೊನೆಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಹೋದರೂ ಧರ್ಮವು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರಲಿ. ಸೇನಾಪತಿ, ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುರಾದನು ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರುವನೆ?

ಷಯಸ್ತಾಖಾನ್--ಅಲ್ಲಾವಿನ ದಯೆ

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹುಚ್ಚ ಸಹೋದರ, ಒಂದು ದೋಷದಿಂದ ನೀನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ; ಮತ್ತು ನಾನು ಮಕ್ಕಾಯಾತ್ರೆಯ ಮಹಾಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತನಾದೆನು; ಅಲ್ಲಾವಿನ ಇಚ್ಛೆ. ದಿಲೀರಖಾನ, ನೀನು ಕುಮಾರ ಸುಲೇಮಾನನನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಂದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ?

ದಿಲೀರಖಾನ್--ಜಹಾಪನಾ, ಶ್ರೀನಗರದ ರಾಜಾ ಪೃಥ್ವಿಸಿಂಹನು ಸೈನ್ಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಡಲು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಮಾರನು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು! ಆಮೇಲೆ ನನಗೆ ಜಹಾಪನಾಯವರ ಪತ್ರವು ದೊರೆತು ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹೇಳಿದೆನು. ಕುಮಾರನು ಸಮ್ರಾಟರ ಭ್ರಾತೃಪುತ್ರನು. ಸಮ್ರಾಟರವನನ್ನು ಪುತ್ರನಂತೆ ಪ್ರೀತಿಸುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಮಾರನನ್ನು ಸಮ್ರಾಟರಿಗೊಪ್ಪಿಸುವುದು ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ ಎಂದು ಮೊದಲು ಕುಮಾರನನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸಲು ಪೃಥ್ವಿಸಿಂಹನು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾರನೇ ದಿನವೇ ಕುಮಾರನನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಕಾರಣವು ತಿಳಿಯದು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ಅಭಾಗ್ಯ ಸುಲೇಮಾ ! ಆಮೇಲೆ ?

ದಿಲೀರಖಾನ್-ಕುಮಾರನು ಟಿಬೆಟ್ಟಿಗೆಹೋಗುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟನು; ಆದರೆ ದಾರಿ ತಿಳಿಯದೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವು ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಶ್ರೀನಗರದ ಪ್ರಾಂತವನ್ನೇ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಆಗ ನಾನು ಸಸೈನ್ಯನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕುಮಾರನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಿ; ನಾನು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಭೃತ್ಯನಲ್ಲ. ಸಮ್ರಾಟರ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷನು; ಸಮ್ರಾಟರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲುಳ್ಳವನು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಕುಮಾರನನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಖಾಸಾಹೇಬ.

ದಿಲೀರಖಾನ್--ಆಜ್ಞೆ. (ಹೋಗುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ--ಮಹಾರಾಜ, ಜಿಹನ ಆಲಿಖಾನನನ್ನು ನಾಗರಿಕರು ವಧೆಮಾಡಿದರು.

ಜಯಸಿಂಹ--ಹೌದು; ಜಹಾಪನಾ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಕೃದ್ಧರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದರಂತೆ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಪಾಪಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮುಚಿತವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ದೇವರು ವಿಧಿಸಿದನು. ಬಾ, ಕುಮಾರ.

(ಸುಲೇಮಾನೊಡನೆ ದಿಲೀರಖಾನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ--ಬಾ, ಕುಮಾರ, ಸುಲೇಮಾ, ಇದೇಕೆ? ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ, ವತ್ಸ?

ಸುಲೇಮಾ-ಸಮ್ರಾಟ, (ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾ ಗಂಟಲುಕಟ್ಟಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹೇಳು, ಏನು ಹೇಳುವಿಯೋ ಹೇಳು ವತ್ಸ! ನಿನಗೇನು ಭಯವಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮರಣವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾದ್ದಿತ್ತು; ಇಲ್ಲವೆ?

ಸುಲೇಮಾನ್-ಜಹಪನಾ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೈಪಿಯತ್ತನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ದಿಗ್ವಿಜಯಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಇಂದಾರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲೂ ಕೈಪಿಯತ್ತನ್ನು ಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುವರಾದರೂ ಯಾರು? ಜಹಪನಾ, ನನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡಿರಿ. ತಮ್ಮ ಕತ್ತಿಯ ಧಾರೆಯು ಬೇಕಾದ ಸ್ವಿರುವುದು. ಅದನ್ನುಳಿದು ವಿಷಪ್ರಯೋಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇಕೆ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಸುಲೇಮಾನ್, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ-

ಸುಲೇಮಾನ್-ಆ 'ಆದರೆ' ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು, ಸಮ್ರಾಟ್. ಮರಣ ಕ್ಷಿಂತ ಭಯಂಕರವಾದ ಏನನ್ನೋ ಮಾಡಲಿರುವಿರಲ್ಲವೆ? ಸಮ್ರಾಟರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಷ್ಪರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ದುಷ್ಟವೃತ್ತಿಯು ಜಾಗರಿತವಾಯಿತೆಂದರೆ ಶತ್ರುವಿಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಯಕಾರಿಯಾದುದು ಮತ್ತು ವುದೂ ಇಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಹಂಸೆಗಿಂತ ಅವರ ಕರುಣೆಯು ಭಯಾನಕ ವಸ್ತು! ಹೇಳುವರಾಗಿ ಜಹಪನಾ, 'ಆದರೆ' ಏನು?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಕ್ಷುಬ್ಧನಾಗಬೇಡ, ಕುಮಾರ.

ಸುಲೇಮಾನ್-ಇಲ್ಲ; ಅದರಿಂದೀಗಾಗುವುದೇನು ? ಓ ! ಮನುಷ್ಯನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮೃದುವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅಂತ ದುರಾತ್ಮನಾಗುವುದು ಶಕ್ಯವೆ?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಸುಲೇಮಾನ್, ನಿನ್ನನ್ನು ಪಿಡೆಮಾಡುವುದಿನ್ನ ಅಭಿಮತವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಅನುಗ್ರಹಮಾಡುವೆನು.

ಸುಲೇಮಾನ್-ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ಜಹಪನಾಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪಿಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ; ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದ ಕೊಲೆಗಡಕನ ಕೈಯಿಂದ ಕರುಣೆಯ ಒಂದಲ್ಲ ಕಣವನ್ನೂ ನಾನಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ರಾಟ್, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರೆಂಬುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಚಿಂತಿಸಿರಿ. ಸ್ವಂತ ಸಹೋದರನನ್ನು-ಒಬ್ಬ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು, ಒಬ್ಬ ತಂದೆಯ ಸ್ನೇಹಸಿಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯ ತಲದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿತರಾದವರು ! ನರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರಕ್ತ ! ಅಂತ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರನನ್ನು ಕೊಂದೆಯಲ್ಲ ! ಯಾವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಆಟಗಳ ಗೆಲೆಯನ್ನೋ, ಯಾವನು ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಮಯ ಸಹಪಾಟಿಯೋ, ಯಾವನು ಮೇಲೆ ರೋಷ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿದರೆ ಆ ಕಟಾಕ್ಷವು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಘಾತವಾದಂತೆ ತೋರುವುದು ಸಮಂಜಸವೋ, ಯಾವನನ್ನು ಆಘಾತ ದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಅಡ್ಡಗಿಸುವುದುಚಿತವೋ, ಅಂತ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕೊಂದಿರುವೆ. ಅಣ್ಣನು--ಎಂತಹ ಅಣ್ಣನು ! ನೀನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಸಲವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಮೂಟೆಯಂತೆ ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ತ್ಯಜಿಸಬಲ್ಲವನು. ಅವನಿಂದ ನಿನಗಾವ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು? ಅವನ ಏಕಮಾತ್ರ ಅಪರಾಧವೆಂದರೆ ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದುದೇ.

ಅಂತಹ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕೊಂದೆ! ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮುಖದೋರಬೇಕಾದಾಗ ಅವನಕಡೆ ನೋಡಲು ಹೇಗೆ ಶಕ್ತನಾಗುವೆ? ಹಿಂಸ್ರ, ಪಿಶಾಚ, ಸೈತಾನ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೆ? ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನಾನು ಹೀಗೆ ಕಾಲಿಂದ ಒದೆಯುವೆನು

ಔರಂಗಜೇಬ-ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವೆನು. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ (ಸಿಂಹಾಸನವಿಂದಿಳಿದು) .ಅಲ್ಲಾವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು, ಸುಲೇಮಾನ್.

(ಬಾಲಕನ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಜಹರತ್ತುನ್ನೀಸಳ ಪ್ರವೇಶ)

ಜಹರತ್ —ಅಲ್ಲಾವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು, ಔರಂಗಜೇಬ. (ಕಠಾರಿಯಿಂದಿರಿಯ ಹೋಗುವಳು)

ಸುಲೇಮಾನ್--ಇದೇನು, ಜಹರತ್ ಉನ್ನೀಸಾ? (ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಡೆಯುವನು)

ಜಹರತ್--ಬಿಡು; ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನೀನು ಯಾರು? ಪಾಪಾತ್ಮನನ್ನು ನಾನು ವಧೆ ಮಾಡುವೆನು. ಮಧ್ಯೆ ಬರಲು ನೀನಾರು? ಬಿಡು, ಬಿಡು.

ಸುಲೇಮಾನ್--ಇದೇನು ಜಹರತ್? ಶಾಂತಳಾಗು. ಹತ್ಯೆಯ ಪ್ರತಿಶೋಧವು ಹತ್ಯೆಯಲ್ಲ ಪಾಪದಿಂದ ಪುಣ್ಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಶತ್ಯವಿ ದ್ವರೆ ಸಮ್ಮುಖ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಹತ್ಯೆ, ಮಹಾ ಪಾಪ !

ಜಹರತ್--ಹೇಡಿಗಳು; ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಕುಲಾಂಗಾರ ಪುತ್ರರು ನೀವು, ಹೊರಟು ಹೋಗಿ. ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದುದರ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು; ಬಿಡು. ಈ ಭಂಡ! ದಸ್ಯು! ಘಾತಕ ! [ಮೂರ್ಛಿಬೀಳುವಳು]

ಔರಂಗಜೇಬ-ಎಂತ ಉದಾರ ಯುವಕನು ಇವನು! ಹೋಗು, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ವಧೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪಯಸ್ವಾಖಾ, ಇವನನ್ನು ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿಡು. ಈ ದಾರನ ಮಗಳು ಆಗ್ರಾದ ದುರ್ಗಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಇರಲಿ. [ಹೋಗುವರು]

ಎರಡನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಅರಖಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜಪ್ರಾಸಾದ. ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ.

ಷೂಜ ಮುಕ್ತು ಪಿಯಾರ

ಷೂಜ—ನಿಯತಿಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಡೆಗೆ ಅರಖಾನದ ರಾಜಾ ಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ತಂದುಹಾಕುವುದೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು ?

ಪಿಯಾರ-ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿರುವುದೋ ಬಲ್ಲವರಾರು ?

ಷೂಜ--ಈ ಕಾಡುಜನರ ಅರಸು ಏನು ತಿಳಿದಿರುವನು ಗೊತ್ತೆ, ಪಿಯಾರಾ ?

ಪಿಯಾರ-ತನ್ನ ದೇಶದಂತೆ ನೀರಸವಾದ ಒಂದು ಪೈಶಾಚಿಕ ನಿಶ್ಚಯ; ಜಾಗ್ರತೆ ಹೇಳು, ಏನು ತಿಳಿದಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಲು ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತಿರುವೆನು.

ಷೂಜ-ನಾನು ಈ ನಾಲ್ಕುತ್ತುಜನ ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಅರಖಾನವನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಸಲುವಾಗೆಂದು !

ಪಿಯಾರ - ಏಕಾಗಬಾರದು? ಭಕ್ತಿಯಾರ್ ಬಿಲ್ವಿಯು ೭೬ ಜನ ಸವಾರರಿಂದ ಬಂಗಾಳವನ್ನು ಜಯಿಸಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ ?

ಷೂಜ--ಅಸಂಭವ ; ಯಾರೋ ವಿದ್ವೇಷದಿಂದ ರಾಜನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿರುವರು.

ಪಿಯಾರ-ಕೆಡಿಸಲಿ; ಏನಾಯಿತು ?

ಷೂಜ--ಪಿಯಾರಾ, ರಾಜನು ಏನೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುವನು, ಗೊತ್ತೆ ? ನಾಳಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು.

ಪಿಯಾರಾ--ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ? ಈಗವನು ನಮಗೋಸುಗ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮನೆಯೇ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ.

ಷೂಜಾ-ಪಿಯಾರಾ, ಈ ಕಠಿಣ ಪ್ರಸಂಗವೆಲ್ಲೂ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವೆ ? ಈಗಲೂ ಈ ಪರಿಹಾಸ !

ಪಿಯಾರಾ-ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ಪರಿಹಾಸಮಾಡಬಾರದೋ ? ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೆಹೋಯ್ತು, ಇದೋ ಗಂಭೀರಳಾದೆನು.

ಷೂಜ-ಹೌದು, ಗಂಭೀರಳಾಗಿ ಕೇಳು ; ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತಿದೆ ಪಿಯಾರಾ; ನೀನು

ದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗುವವು, ಕಂಠವು ಸ್ತಂಭಿತವಾಗುವುದು, ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲೂ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟಂತಾಗುವುದು—

ಪಿಯಾರ--ಅವ್ಯಯ್ಯ ! ಇದೆಂತ ಮಾತು !

ಷೂಜ--ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು : ನನಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟದರ ಮೂಲ್ಯವಾಗಿ ಆ ದುರಾತ್ಮನು ಏನಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು ಬಲ್ಲೆಯೆ ? ನಿನ್ನನ್ನು ! ತಿಳಿಯಿತೆ ? ಏಕೆ ಸ್ತಬ್ಧಳಾದೆ ? ಪರಿಹಾಸಮಾಡು.

ಪಿಯಾರಾ--ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ! ನನಗೀಗ ರಾಜನಮೇಲೆ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದು. ಅವನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು.

ಷೂಜಾ--ಪಿಯಾರಾ, ಈರಿತಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ನನಗೆ ರೇಗಿಹೋಗುವುದು. ನೀನಿಗಿದು ಪರಿಹಾಸವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು; ಆದರೆನಗೆ ಮರ್ಮಶಲ್ಯವು. ಪಿಯಾರ, ನೀನು ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ಗೊತ್ತೆ ?

ಪಿಯಾರಾ--ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಷೂಜಾ--ಇಲ್ಲ; ನೀನೇ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಸರ್ವಸ್ವ, ಇಹಕಾಲ ಮತ್ತು ಪರಕಾಲ; ನಾನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆನು. ಆದರೂ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳೂ ಅದರ ಅಭಾವವನ್ನು ಅನುಭವಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಇಂದು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು.

ಪಿಯಾರಾ--ಏಕೆ ?

ಷೂಜಾ--ನನಗೆ ಜೀವನ-ಮರಣಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಗಾಢವಾದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಪರಿಹಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

ಪಿಯಾರಾ--ಏಕಿಷ್ಟು ರಗಳೆ ! ಎರಡನೆ ಸಾರಿ ಎಷ್ಟು ಜನರು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು ? ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಹಾಗಾರೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಷೂಜಾ--ಇಲ್ಲ; ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ನೀನು ಮೇಲೆ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ, ಒಳಗೆ ಕೋಪದಿಂದ ಉರಿದುಬೀಳುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗು, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು.

ಪಿಯಾರಾ--ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದೆನು ! ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ನಾನು ಅಳುವೆನೆಂದು ? ಇದೋ ನೋಡು [ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು] ಇನ್ನು ಅಳುವೆದಿಲ್ಲ.

ಷೂಜಾ--ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ ?

ಪಿಯಾರಾ--ನನ್ನನ್ನು ದ್ವಾರಮಾಡು.

ಷೂಜಾ-ಪಿಯಾರಾ, ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಾದರೆ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಹಾಸವನ್ನು ಸಾರು ಮಾಡು. ಕೇಳು, ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು, ಗೊತ್ತಿ ?

ಪಿಯಾರಾ-ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಷೂಜಾ-ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ! ಔರಂಗಜೀಬನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿ ? ಬೇಡ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದು ಮೇಲು. ಏಕೆ, ಮಾತಾಡು, ಪಿಯಾರಾ.

ಪಿಯಾರಾ-ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

ಷೂಜಾ--ಯೋಚಿಸು.

ಪಿಯಾರಾ- (ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದಮೇಲೆ) ಅದರ ಮಕ್ಕಳ ಗತಿ ?

ಷೂಜಾ--ಏನು ?

ಪಿಯಾರಾ--ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಷೂಜಾ-ನಾನೇನು ಮಾಡುವೆನು, ಗೊತ್ತಿ ?

ಪಿಯಾರಾ-ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ !

ಷೂಜಾ-ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿರುವದು; ಅದರ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲಾರದವನಾಗಿರುವೆನು.

ಪಿಯಾರಾ-ನಾನೂ ಸಂಗಡ ಬಂದರೆ !

ಷೂಜಾ-ಸುಖದಿಂದ ಸ್ಥಾಯವೆನು. ಅದರ ನನಗೋಸ್ಕರ ನೀನು ಸಾಯುವಿಯೇಕೆ, ಪಿಯಾರಾ ?

ಪಿಯಾರಾ--ಇಲ್ಲ; ಹಾಗಾಗಲೇಬೇಕು. ನಾಳಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ನಮಗೆ ಉಚ್ಚಾಟನೆ; ಇಲ್ಲಿ ಘೋರಯುದ್ಧ. ಈ ನಾಲ್ಕತ್ತು ಜನ ಸವಾರರಿಂದಲೇ ನೀನೀ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಣಮಾಡು. ವೀರನಂತೆ ಮರಣಹೊಂದು; ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವ ಸಾಯುವೆನು. ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು— ಅವರು ತಮ್ಮ ಮರ್ಮದೆಯನ್ನು ತಾವು ಹೇಗಾದರೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅಲ್ಲವೆ ?

ಷೂಜಾ-ಭೇಷ್ ! ಅದರ ಯುದ್ಧದಿಂದಾಗುವ ಲಾಭವೇನು ?

ಪಿಯಾರಾ—ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇನಿರುವುದು? ನೀನು ಸತ್ತರೆ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವರಾರು? ಮತ್ತು ನೀನು--ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ವೀರನಂತೆ ಬದುಕಿಬಾಳಿದ ನೀನು, ವೀರನಂತೆ ಸಾಯುವಿ! ಈ ಕಾಡುಜನರ ಅರಸನ ಘೃಣ್ಯವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡು.

ಮೂಜಾ--ಅದು ಸರಿ; ನಾಳಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಯುವ. ಪಿಯಾರಾ, ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಡೆಯ ಸಮಿಳಿನದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲವೆ? ಇಂದು ನಿನ್ನ ಸುಗುವನ್ನು ತೋರು, ಮಾತಾಡು, ಹಾಡು. ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಯಾವುದರಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ, ಆ ಸಕಲ ವಿಭ್ರಮ-ವೈಯಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸು ಕಡೆಗೊಂದುಸಾರಿ ನೋಡುವೆನು; ಕೇಳುವೆನು. ವೀಣಾಸದೃಶವಾದ ನಿನ್ನ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಹಾಡು! ಸ್ವರ್ಗವು ಮರ್ತ್ಯ ಕೈಳಿಯಲಿ, ರ್ವೀಂಕಾರದಿಂದ ಆಕಾಶವು ತುಂಬಿಹೋಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಈ ಅಂಧಕಾರವು ಒಮ್ಮೆ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡು, ನೋಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡು. ನಾನಾ ಸವಾರರಿಗೆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಿ ಬರುವೆನು. ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಿद्रಿಸುವುದೇ ಬೇಡ.

ಪಿಯಾರಾ--ಮೃತ್ಯು-ಆಗಕೂಡದೇಕೆ? ಮೃತ್ಯು--ಐಹಿಕವಾದ ಸಕಲ ಆಶೆಗಳ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೂ, ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸಮಾಧಿ; ಮೃತ್ಯು-ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದ ಗಾಢನಿದ್ರೆ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯದ ಪ್ರಗಾಢರಾತ್ರಿ; ಮೃತ್ಯು ಭಯವೇನು? ಒಂದುದಿನ ಬಂದೇಬರುವದು. ಅದರಿನ್ನೂ ದಿನವಿರುವಾಗಲೇ ಸಾಯುವದು ಮೇಲು. ಇಂದು ಈ ರೂಪವು ನಿರ್ವಾಣೋನ್ಮುಖ ದೀಪದಂತೆ ಉಜ್ವಲತಮ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಲಿ; ಈ ಗಾನವು ತಾರಸ್ವರದಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ನಕ್ಷತ್ರರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧಾಳಿಮಾಡಲಿ; ಇಂದಿನ ಸುಖವು ವಿಪತ್ತಿನಂತೆ ಕಂಪಿತವಾಗಲಿ, ಅನಂದವು ದುಃಖದಂತೆ ಅಳತೊಡಗಲಿ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವನವೂ ಒಂದು ಚುಂಬನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ—ಇಂದೆಮ್ಮ ಶೇಷಮಿಳನ ರಾತ್ರಿ. (ಹೋಗುವಳು)

ಮೂರನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಆಗ್ನಾತ ದುರ್ಗಪ್ರಸಾದ. ಕಾಲ—ರಾತ್ರಿ.

ಹೊರಗೆ ವೃಷ್ಟಿ, ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚು, ಮತ್ತು ಸಿಡಿಲು. ಷಾಜಹಾನ್--ಜಹರತ್ತುನ್ನೀಸಾ ಷಾಜಹಾನ್--ದಾರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ನಾನು--ಸಮ್ರಾಟ ಷಾಜಹಾನನು

ಅವನಮೇಲೆ ಕಾವಲಿರುವೆನು. ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಔರಂಗಜೀಬನೆ? ತುಚ್ಛ ! ನಾನೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟರೆ ಔರಂಗಜೀಬನು ಭಯದಿಂದ ನಡಗುವನು. ನಾನು ಮಳೆ ಬರಲೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮಳೆ ಬರುವುದು. ಸಿಡಿಲು ಬೀಳಲೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಿಡಿಲು ಬೀಳುವುದು. (ಹೊರಗೆ ಗುಡುಗು ಮಿಂಚು)

ಜಹರತ್--ಓ! ಎಂತ ಶಬ್ದ! ಹೊರಗೆ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ; ಒಳಗೆ ಉನ್ನತ್ತಪ್ರಾಯನಾದ ತಾತನ ಹೃದಯ; ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಅದೇ ಯುದ್ಧ. (ಗುಡುಗು) ಇದೋ ಮತ್ತೆ ಘರ್ಜನೆ.

ಷಾಜಹಾನ್--ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ--ಕತ್ತಿ, ಕಠಾರಿ, ಭಲ್ಲೆ, ಫಿರಂಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ. ಅವರು ಬರುತ್ತಿರುವರು; ಅವರು ಬರುತ್ತಿರುವರು. ನಾನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವೆನು, ರಣಭೇರಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಿರಿ, ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಇದೋ ಅವರು ಬಂದರು. ತೊಲಗಿರಿ, ರಕ್ತಲೋಲುಪರಾದ ಸೈತಾನನ ದೂತರೆ ನಾವಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೋ? ನಾನು ಸಮ್ರಾಟ್ ಷಾಜಹಾನನು--ದೂರ ನಿಲ್ಲಿರಿ.

ಜಹರತ್--ತಾತ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಗಾಡಬೇಡಿ; ನಡೆಯಿರಿ, ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋಗುವಿರಂತೆ.

ಷಾಜಹಾನ್--ಬೇಡ; ನಾನು ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದಾರನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡುವರು. ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡಿ. ಖಬರ್ದಾರ್ !

ಜಹರತ್--ತಾತಾ-

ಷಾಜಹಾನ್--ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ ನಿಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಷವಿರುವುದು; ಈ ನಿಶ್ವಾಸವು ಕಾರಾಗಾರದ ಕತ್ತಲೆಕೋಣೆಯ ಗಾಳಿಗಿಂತ ವಿಷಾಕ್ತ, ಬೇಯುವ ಮಾಂಸಕ್ಕಿಂತ ದುರ್ಗಂಧವಾಗಿರುವುದು.

ಜಹರತ್--ತಾತ, ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿರುವುದು. ಇನ್ನಾದರೂ ಮಲಗಿ.

(ಜಹನಾರಳು ಬರುವಳು)

ಜಹನಾರಾ--ಎಂತ ಕರುಣದೃಶ್ಯ! ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬಾಲಿಕೆಯು ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ವೃದ್ಧನನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಿರುವಳು. ಇಬ್ಬರ ಹೃದಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ದುಸ್ಸಹವಾದ ದುರ್ಭರ ಚಿಂತಾಗ್ನಿ. ಎಂತ ನೋಟ! ನೋಡು ಔರಂಗಜೀಬ, ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡು.

ಜಹರತ್--ಚಿಕ್ಕತ್ತೇ, ನೀನೂ ಎದ್ದು ಬಂದೆಯಾ?

ಜಹನಾರಾ--ಮೇಘ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾಯಿತು. ತಂದೆಯು ಮತ್ತೆ ಹುಚ್ಚುಹುಚ್ಚಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವನು.

ಜಹರತ್--ಹೌದು, ಚಿಕ್ಕತ್ತೇ.

ಜಹನಾರಾ--ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆಯಾ?

ಜಹರತ್--ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆದರೀಬಾರಿ ಜ್ಞಾನ ಬರಲು ಏಕೆ ವಿಳಂಬವಾಯಿತೋ, ಕಾಣೆ.

ಸಾಜಹಾನ್- ಏನು ಮಾಡಿದರು, ಏನು ಮಾಡಿದರು !

ಜಹರತ್-- ಏನು ತಾತ ?

ಸಾಜಹಾನ್--ಸತ್ತು ಹೋದನು! ಸತ್ತುಹೋದನು ! ಇದೋ ರಕ್ತವು ತುಂಬಿ ಕೋಡಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವದು. ಮನೆಯಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು ! (ಕುಳಿತು ದಾರನ ಕಲ್ಪಿತ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕೈಯನ್ನು ಅದ್ದಿ) ಇನ್ನೂ ಬಿಚಿಯಾಗಿರುವದು. ಅಯ್ಯೋ!

ಜಹನಾರಾ-ಅಪ್ಪ, ರಾತ್ರಿಯಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ನೀನು ನಿದ್ರೆಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಸಾಜಹಾನ್--ಔರಂಗಜೇಬ, ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿರುವೆಯಾ? ನಗು ದುರಾತ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತಿಮಾಡುವೆನು. ನಿಲ್ಲು ಕೊಲೆಗಡಕಿ, ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲು; ಏನು--ಕ್ಷಮೆಬೇಡುವಿಯಾ, ಕ್ಷಮೆ? ಕ್ಷಮೆಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಕ್ಷಮಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ? ಇಲ್ಲ; ನಿನ್ನನ್ನು ತುಷಾನಲದಲ್ಲಿ ಸುಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿರುವೆನು. ಹೋಗಿ, ಕರೆಮಕೊಂಡು ಹೋಗಿ.

ಜಹನಾರಾ - ಅಪ್ಪ, ಇನ್ನು ಮಲಗುಹೋಗು.

ಜಹರತ್-- ಬಾ, ತಾತ. [ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಳು]

ಸಾಜಹಾನ್--ಏನು ಮನುತಾಜ್, ನೀನೂ ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವಿಯಾ ? ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಇವನು ದಾರನನ್ನು ಕೊಂದಿರುವನು.

ಜಹನಾರಾ--ಇಲ್ಲ, ಅಪ್ಪ; ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ನಿದ್ರೆಮಾಡು ಹೋಗು.

ಸಾಜಹಾನ್--ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ, ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿಶ್ಚಯವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ನೋಡಿದುದೇನು, ಕನಸೆ?

ಜಹನಾರಾ—ಹೌದಪ್ಪ, ಕನಸು.

ಷಾಜಹಾನ್—ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿ; ಆದರೆಂತಮುಸ್ತಪ್ಪ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ!

ಏಕೆ ಜಹರತ್, ಅಳುತ್ತಿರುವೆ? ಇದು ಕನಸಲ್ಲ! ಕನಸಲ್ಲ! ಹೋ! ಹೋ! ಹೋ!

[ಗುಡುಗು-ಮಿಂಚು]

ಜಹರತ್--ಇದೇನು ಹೊರಗೆ ! ಇಂದಿನರಾತ್ರಿಯು ಪ್ರಸಂಚದ ಪ್ರಳಯದ ರಾತ್ರಿಯೆ?

ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೋಪಗೊಂಡಿರುವುದು. ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ಜಲ, ಅಗ್ನಿ,

ವಾಯು--ಎಲ್ಲವೂ. ಓ! ಎಂತ ಭಯಾನಕ ರಾತ್ರಿ!

ಷಾಜಹಾನ್--ಇದೆಲ್ಲ ಏನು, ಜಹನಾರಾ ?

ಜಹನಾರಾ--ಅಪ್ಪ, ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ; ನಿದ್ರೆಹೋಗು. ನೀನೇನು ಉನ್ಮತ್ತನಲ್ಲ.

ಷಾಜಹಾನ್--ನಾನು ಉನ್ಮತ್ತನಲ್ಲ, ಉನ್ಮತ್ತನಲ್ಲ; ತಿಳಿದೆನು. ಹೊರಗಿದೇನು, ಜಹನಾರಾ ?

ಜಹನಾರಾ--ಹೊರಗೊಂದು ಪ್ರಳಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಕೇಳು ಅಪ್ಪ, ಕೇಳು:

ವೃಷ್ಟಿಯ ಶಬ್ದವನ್ನು, ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹುಂಕಾರವನ್ನು, ಗುಡುಗಿನ ದನಿಯನ್ನು;

ಆಕಾಶವು ಕಳಚಿಬಿದ್ದಂತೆ ಮಳೆಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಬಿರುಗಾಳಿಯು ವೃಷ್ಟಿಧಾ

ರೆಯನ್ನು ತೀರ್ವವೇಗದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆಅಪ್ಪಳಿಸಿತಂದು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು

ಷಾಜಹಾನ್--ಹೊಡೆಯಿರಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಚನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆಯಿರಿ. ಪೃಥ್ವಿಯು

ನೀರವವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವಳು. ಅವಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೆತ್ತುದೇಕೆ?

ತೊಡೆಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಕಿದಳೇಕೆ? ಈಗ ನೀವು ದೊಡ್ಡವರಾದಿರಿ;

ಇನ್ನೇಕೆ ಅವಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವಿರಿ? ಕರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾದ ಫಲ! ಹೊಡೆ

ಯಿರಿ, ಮಕ್ಕಳೇ ! ಅವಳೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲಳು? ರಾತಿರಾತಿ ಗೈರಿಕಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು

ಉಗುಳುವಳೋ? ಆಗಲಿ, ಆ ಗೈರಿಕಜ್ವಾಲೆಯು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ದ್ವಿಗುಣ

ವಾದ ವೇಗದಿಂದ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೇ ಬಂದು ಬೀಳುವದು. ಕ್ರೋಧದಿಂದ

ಸಮುದ್ರದ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವಳೋ? ಎಬ್ಬಿಸಲಿ. ತರಂಗವು ದೀರ್ಘ

ನಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅವಳ ವಕ್ಷದಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುವುದು. ಅವಳ ಅಂತ

ರ್ನಿರುದ್ಧವಾದ ಬಾಷ್ಪದಿಂದ ಭೂಮಿಕಂಪವು ನಡುಗುತ್ತ ಏಳುವುದೋ?

ಏಳಲಿ, ಭಯವೇನು? ಅದರಿಂದವಳ ದೇಹವೇ ಭಗ್ನವಾಗುವದು. ನಿಮ್ಮನ್ನವ

ಳೇನೂ ಮಾಡಲಾರಳು. ಕೈಲಾಗದ ಜೀರ್ಣವೃದ್ಧಿಯವಳು. ಕೇವಲ ಗಿಡ

ಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲಳು, ನೀರನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲಳು, ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲಳು; ಅಷ್ಟೇ ಅವಳ ಕೈಲಾಗುವುದು. ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಮಾಡಿ. ಎಳೆದು ಕಳೆದು, ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು, ಸಾಕುಮಾಡಿರಿ. ಅವಳಿಂದೇನೂಆಗದು. ಅಮ್ಮ, ಒಂದುಬಾರಿ ನಿನ್ನ ಘರ್ಜನೆಯನ್ನು ತೋರಬಾರದೆ? ಪ್ರಳಯದ ಕೂಗಿನಿಂದ ಅಬ್ಬರಿಸಿ, ಶತಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ, ಅಚಿಂತಿತವೇಗದಿಂದ ಆಕಾಶದ ಅನಂತ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ಹೊರಟುಹೋಗಬಾರದೆ, ತಾಯಿ? ನೋಡುವ, ಆಗವರೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುವರೋ? [ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುವನು]

ಜಹನಾರಾ-ಅಪ್ಪ, ಈ ವೃಥಾಕೋಪದಿಂದ ಏನಾಗುವುದು? ನಿದ್ರೆಮಾಡುವೆ, ಬಾ.

ಸಾಜಹಾನ್--ಸತ್ಯ, ಮಗಳೇ. ವೃಥಾ! ವೃಥಾ! ವೃಥಾ! [ಮೇಘಗರ್ಜನೆ]

ಜಹರತ್--ಎಂತ ರಾತ್ರಿ, ಚಿಕ್ಕತ್ತೆ? ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಯಂಕರ!

ಸಾಜಹಾನ್-ಜಹನಾರಾ, ಈ ದುರ್ದಿನದ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಹೊರಗೆಹೋಗಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಾಗುವದು. ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾದ ಈ ನನ್ನ ನರಗೂದಲಿಂದ ತುಂಬಿದ ತಲೆಯನ್ನು ಆ ವೃಷ್ಟಿಯ ಅಜಸ್ರಧಾರೆ ಯಲ್ಲಿ ತೋಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು; ಈ ನನ್ನ ಹೃದಯ ವನ್ನು ಕೈಯಾರೆ ಕಿತ್ತು ಸಿಡಲಿನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು; ಈ ದೇಹದಿಂದ ನನ್ನ ಅತ್ಮನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಬೇರೆಮಾಡಿದಯಾಮಯನಾದ ಈಶ್ವರನಿಗದನ್ನು ತೋರಬೇಕೆಂಬಆಸೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇದೋ ಮತ್ತೆ ಘರ್ಜನೆ. ಛ! ಮೇಘರಾಜ, ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ಈ ನಿಷ್ಫಲ ಘರ್ಜನೆ ಯೇಕೆ? ನಿನ್ನ ಆಘಾತದಿಂದ ಸ್ಪೃಧುವಿಯ ವಕ್ಷವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಭೇದಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ? ಕತ್ತಲ.! ಎಂತಹ ಕತ್ತಲು? ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರನ್ನು, ಗಗನದ ಸಮಸ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗಭೀರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಬಲ್ಲದೆ, ಇದು? [ಮತ್ತೆ ಮೇಘಗರ್ಜನೆ]

ಜಹನಾರಾ-ಜಹರತ್, ತಂದೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾನಹೋಗಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಿ, ಔಷಧಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಜಹರತ್-ಇದೋ ಚಿಕ್ಕತ್ತೆ. [ಕೊಡುವಳು]

[ಜಹನಾರಾ ಔಷಧವನ್ನು ಕುಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಹೊರಗೆ ಮತ್ತೆ ಮೇಘ ಗರ್ಜನೆಯಾಗುವುದು]

ಜಹರತ್ ಮತ್ತು ಜಹನಾರಾ-ಓಹೋ! ಎಂತ ಭಯಾನಕ ರಾತ್ರಿ!

ನಾಲ್ಕನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ--ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ದುರ್ಗ. ಕಾಲ--ಪ್ರಭಾತ.

ಸುಲೇಮಾನ್ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದ್.

ಸುಲೇಮಾನ್--ಕೇಳಿದೆಯಾ, ಮಹಮ್ಮದ್? ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಮರಣ ದಂಡನೆಯಾಯಿತು.

ಮಹಮ್ಮದ್--ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಲ್ಲ ಅಣ್ಣ, ವಿಚಾರಣೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೊಬ್ಬ ನು ಉಳಿದಿದ್ದನು. ಇಂದದೂ ಕೊನೆಯಾಯಿತು.

ಸುಲೇಮಾನ್--ಮಹಮ್ಮದ್, ನಿಮ್ಮ ಮಾವನು ಹೇಗೆ ಸತ್ತನು?

ಮಹಮ್ಮದ್--ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ಕೆಲವರು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಜಲಮಗ್ನನಾದ ನೆಂದು ಹೇಳುವರು; ಕೆಲವರು ಸಪತ್ನೀಕನಾಗಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡದನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಮಕ್ಕಳು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಮಾಡಿಕೊಂಡರಂತೆ.

ಸುಲೇಮಾನ್--ಹಾಗಾದರಾತನ ಪರಿವಾರವಲ್ಲಾರೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ?

ಮಹಮ್ಮದ್--ಇಲ್ಲ.

ಸುಲೇಮಾನ್--ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೇ ಸಮಾಚಾರವು ತಿಳಿಯಿತೆ?

ಮಹಮ್ಮದ್--ತಿಳಿಯಿತು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು; ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ.

ಸುಲೇಮಾನ್--ಇಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖವನ್ನು ನೀನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲೆಯಾ, ಮಹಮ್ಮದ್ ?

ಮಹಮ್ಮದ್--ನೀನುಮಾತ್ರ ಸುಖದಲ್ಲಿರುವೆಯಾ ಅಣ್ಣ? ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ-ಹಗಲೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

ಸುಲೇಮಾನ್--ಮತ್ತದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದೆಯಾ, ಮಹಮ್ಮದ್? ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿಷ್ಠುರನೇ ನೀನು? ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನನ್ನೀರೀತಿಯಾಗಿ ಸುಡಲು ನಿನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನೋ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು? ಯಾರು, ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡುವರು !

ಮಹಮ್ಮದ್--ಅಣ್ಣ, ಈ ಎದೆಯ ರಕ್ತವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಗಬಹುದಾದರೆ ಹೇಳು, ಈಗ--ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಠಾರಿಯನ್ನಿರಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಸುಲೇಮಾನ್--ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ, ಮಹಮ್ಮದ್--ಈ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಅತೀ

ತವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಅಳಿಸಿಬಿಡಬಹುದಾದರೆ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು
ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದರೆ, ಆಗ... ..

ಮಹಮದ್--ಅಂತ ಔಷಧವಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆ, ಅಣ್ಣ? ಅಂತ ಯಾವುದಾದರೊಂದು
ವಿಷವು... ..

ಸುಲೇಮಾನ್--ಇತ್ತನೋಡು ಮಹಮದ್, ಸಿಪಾರನನ್ನು! [ಸೇತುವೆಯಮೇಲೆ ಸಿಪಾ
ರನು ಬರುವನು]

ಸುಲೇಮಾನ್--ನೋಡು, ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು--ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಸಿಪಾರನನ್ನು; ನೋಡು
ನೋಡು ಆ ಮೂಕ ಸ್ಥಿರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು. ಎದೆಯಮೇಲೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ
ಕೊಂಡು ಸ್ಥಿರಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ನೀರವ ! ಇಂತ
ಭಯಾನಕ ಕರುಣದೃಶ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೋಡಿರುವೆಯಾ, ಮಹಮದ್?
ಇದರಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತದುಃಖಗಳಿಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಮಹಮದ್--ಓ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಯಾನಕ ! ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳ
ಬಹುದು; ಈ ಮಗುವಿನ ದುಃಖವು ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕದು. ಮಕ್ಕಳು ಅಳು
ವಾಗ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಭೀಷಣ ಆರ್ತನಾದವು ಕೇಳಿಬಂದರೆ ಮಗುವಿನ ಅಳುವು
ಹೇಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ನಿಂತುಹೋಗುವುದೋ, ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ದುಃಖವು ಇದರ
ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಭಯದಿಂದ ನೀರವವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು.

ಸುಲೇಮಾನ್--ನೋಡು, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಉಜ್ಜಿ
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ಮನಸ್ಸಿನ ದುರ್ಭರ ಯಾತನೆಯು ಹಾಹಾಕಾರಮಾ
ಡುತ್ತಾ ಏಳಲಿಚ್ಛಿಸುವುದು; ಆದರೆ ವಾಕ್ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಸಿಪಾರ್, ಸಿಪಾರ್,
ಪ್ರಿಯಸಹೋದರ!

(ಸಿಪಾರನು ಒಮ್ಮೆ ಸುಲೇಮಾನನಕಡೆ ನೋಡಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಮಹಮದ್--ಅಣ್ಣ-

ಸುಲೇಮಾನ್--ಮಹಮದ್--

ಮಹಮದ್--ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು !

ಸುಲೇಮಾನ್--ನಿನ್ನದೇನು ದೋಷ ?

ಮಹಮದ್--ಇಲ್ಲ ಅಣ್ಣ, ಕ್ಷಮಿಸು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪಾಪದ ಭಾರವನ್ನು ತಂದೆಯು

ಸಹಿಸಲಾರನು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನ ಅರ್ಧಾಪರಾಧವನ್ನು ನಾನು ವಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನು; ನಾನು ಘೋರ ಪಾತಕಿಯು. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.

[ಮೋಣಕಾಲೂರಿ ಬೇಡುವನು.]

ಸುಲೇಮಾನ್--ಎಳು ತಮ್ಮ, ಉದಾರವೀರ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುವೆನು. ನೀನೆ ಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಕ್ಕೋಸುಗ ಸಹಿಸಿದೆ. ನಾನು ಕೇವಲ ಹೆತ ಭಾಗ್ಯನು.

ಮಹಮದ್--ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ವಿದ್ವೇಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳು, ಅಣ್ಣೆ.

ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಹೋದರನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸು.

ಸುಲೇಮಾನ್--ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಹೋದರ--[ಅಲಿಂಗಿಸುವನು]

ಮಹಮದ್--ನೋಡು, ಚಿಕ್ಕತಂದೆಯನ್ನು ವಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವರು.

(ಸುಲೇಮಾನನು ಸೇತುವೆಯಕಡೆ ನೋಡುವನು. ಸೇತುವೆಯಮೇಲೆ

ಪ್ರಹರಿಗಳೊಡನೆ ಮುರಾದನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಮುರಾದ್--(ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ) ಅಲ್ಲಾ! ನನ್ನ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ನಾನು ಹೊಂದಿದೆನು,

ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಮರೆತೆಯೇಕೆ?

[ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ]--ಯಾರನ್ನೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾವದೂ ಮರೆತುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸುಲೇಮಾನ್--ಅದಾರ ಸ್ವರ?

ಮಹಮದ್--ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯದು.

[ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ]--ಅವನಿಗಾಗುವ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಪುರಸ್ಕಾರ ವೆಂದು ತಿಳಿ. ಯಾರನ್ನೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾವದೂ ಮರೆತುಹೋಗು ವುದಿಲ್ಲ.

ಮುರಾದ--ಅವನಿಗೂ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವುದು! ಹಾಗಾದರೆನ್ನನ್ನು ವಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ; ಇನ್ನು ದುಃಖವಿಲ್ಲ.

[ಮುರಾದನೂ, ಪ್ರಹರಿಗಳೂ ಹೋಗುವರು]

ಸುಲೇಮಾನ್--ಮಹಮದ್, ಇದೇನು! ಸ್ಥಿರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ, ಏನನ್ನು?

ಮಹಮದ್-ನರಕ! ಇದನ್ನು ಳಿದು ಬೇರೊಂದು ನರಕವಿರುವುದೆ? ಇದ್ದರೆ ಅದಂತ ಹುದು? ದೇವಾ!

ಐದನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ-ಔರಂಗಜೇಬನ ಮಂದಿರ. ಕಾಲ-ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ.

ಔರಂಗಜೇಬ. ಏಕಾಂಗಿ

ಔರಂಗಜೇಬ--ನಾನು ಮಾಡಿದುದೆಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಸಲುವಾಗಿ. ಬೇರೆ ಉಪಾಯದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ!-(ಹೊರಗೆನೋಡಿ) ಎಂತಹ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆ? ದೋಷಿಯಾರು? ನಾನೇ! ಅದು ಹೇಗೆ? ಇದಾರ ಶಬ್ದ! ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದೇನು, ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರಮಾಡಲಾಗ ದಿರುವುದು! ರಾತ್ರಿ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಾ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗುವೆನು, ನಿದ್ರೆಯು ಮಾತ್ರ ಬರುವದಿಲ್ಲ. [ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು] ಏಕೀ ಸ್ವಬ್ಧತೆ! [ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ತಿರುಗಾಡಿ ಅಮೇಲೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿಂತು] ಇದೇನು? ಮತ್ತೆ ಅದೇ ದಾರನ ಛಿನ್ನ ಮಸ್ತಕ! ಷೂಜನ ರಕ್ತಾಕ್ಷದೇಹ! ಮುರಾದನ ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ಕಬಂಧ! ಹೋಗಿ ನನ್ನಿರಿಸಿದ; ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ಇದೋ ಮತ್ತೆ! ನನ್ನ ಸುತ್ತು ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದರು! ನೀವು ಯಾರು? ನನ್ನ ಜಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ಧೂಮಕೇತುವಿನಂತೆ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಬಂದು ದರ್ಶನಕೊಡುವಿರೇಕೆ? ತೊಲಗಿರಿ, ಇಲ್ಲಿಂದ. ಇದೋ! ಮುರಾದನ ಕಂಬಂಧವು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು; ದಾರನ ರುಂಡವು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಿರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು; ಷೂಜನು ವಿಕಟವಾಗಿ ನಗುತ್ತಿರುವನು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಏನು? (ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ತೆಗೆದು) ಹೋದವು, ಎಲ್ಲವೂ ಹೊರಟುಹೋದವು. ಓ! ಇದೇನು, ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಇಷ್ಟೊಂದು ರಕ್ತವು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬೆಟ್ಟ ದಂತ ಈ ಭಾರವೇನು?

(ದಿಲ್ವಾರನು ಬರುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ--(ಚಮುಕಿತನಾಗಿ) ದಿಲ್ವಾರ್!

ದಿಲ್ವಾರ್-ಜಹಪನಾ—

ಔರಂಗಜೇಬ--ನಾನೇನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು ಬಲೆಯ?

ದಿಲ್ದಾರ್-ವಿವೇಕವೆಂಬ ಯವನಿಕೆಯಮೇಲೆ ಉತ್ತಪ್ತ ಚಿಂತೆಯ ಪ್ರತಿಚ್ಛವಿ !
ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು?

ಔರಂಗಜೇಬ-ಏನು ?

ದಿಲ್ದಾರ್-ಅನುತಾಪ! ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆ? ಇಂತ ಅಸ್ವಭಾವಿಕ ಆಚರಣೆಯನ್ನು, ನಿಯಮದ ಇಂತ ವ್ಯತಿಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಸಹಿಸುವಳು? ಇಲ್ಲ.

ಔರಂಗಜೇಬ-ನಿಯಮದ ವ್ಯತಿಕ್ರಮವೇನು, ದಿಲ್ದಾರ್?

ದಿಲ್ದಾರ್-ವೃದ್ಧನಾದ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಾರಾಗಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವುದು; ತಿಳಿದಿರಾ, ಜಹಪನಾ? ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ಮಮತೆಯಿಂದ ಉನ್ನತ್ತನಾಗಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಈ ಭ್ರಾತೃಹತ್ಯೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಪಾಪವು ಸುಮ್ಮನೆ ತೀರುವುದೆ?

ಔರಂಗಜೇಬ--ಯಾರು ಹೇಳಿದರು, ನಾನು ಭ್ರಾತೃಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ? ಅದು ಖಾಜಿಗಳ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪು.

ದಿಲ್ದಾರ್-ಇಷ್ಟುದಿನವೂ ಪರರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ಈಗ ಜಹಪನಾಯವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ವಂಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತಂತಿದೆ! ಸಹೋದರನನ್ನು ಕೊಂದು ಜನರಿಂದ ತಮ್ಮ ದೋಷವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರ ಕೈಗಳಿಂದ ಕಂಠವನ್ನು ಹಿಡಿದೆಯಾದರೂ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಮ್ಮ, ಗಭೀರ, ಅಚ್ಛಾದಿತ, ಭಗ್ನದ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಲೇ ಇರುವದು ಈಗ ನಿನ್ನ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಡು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ತೊಲಗಿಹೋಗು ಇಲ್ಲಿಂದ. ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಲು ನೀನಾರು, ದಿಲ್ದಾರ್?

ದಿಲ್ದಾರ್ ನಾನಾರೇ ಔರಂಗಜೇಬ? ನಾನು ಮಿರ್ಜಾ ಮಹಮದ್ ನಿಯಮತ್‌ಖಾನ್.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಹಾಜಿ ನಿಯಮತ್‌ಖಾನ್! ಆಸಿಯದ ವಿಜ್ಞತಮಸುಧೀ ನಿಯಮತ್‌ಖಾನ್ !

ದಿಲ್ದಾರ್-ಹೌದು, ಔರಂಗಜೇಬ. ನಾನದೇ ನಿಯಮತ್‌ಖಾನನು! ಕೇಳು; ನಾನು ರಾಜನೀತಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು

ಘಟನಾಕ್ರಮದಿಂದ ಈ ಪಾರಿವಾರಿಕ ವೇಷಗಳ ಆವರ್ತದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆನು. ಆ ಅಭಿಜ್ಞತೆಯ ಲೋಭದಿಂದಲೇ ಜಘನ್ಯವಾದ ವಿದೂಷಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ಇಂದಾವ ಅಭಿಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹಿಂತಿರುಗುವೆನೋ, ಅದನ್ನು ಹೊಂದದಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು. ಔರಂಗಜೇಬ, ನಿನ್ನ ಅಪರಸಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆನೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ? ವಿದ್ಯೆಗಿನ್ನೂ ಐಶ್ವರ್ಯದ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಪದಾಘಾತಮಾಡುವ ತೇಜವಿರುವದು. ನಾನು ಹೋಗುವೆನು, ಸಮ್ರಾಟ್.

(ಹೊರಡುವನು)

ಔರಂಗಜೇಬ--ಜನಾಬ್—

ದಿಲ್ವಾರ್—ಇಲ್ಲ; ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾರೆ ಔರಂಗಜೇಬ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ಆದರೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿಹೋಗುವೆನು:—ಈ ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆಯಾ? ಇಲ್ಲ, ಇದು ನಿನ್ನ ಜಯವಲ್ಲ ಔರಂಗಜೇಬ, ಪರಾಜಯ; ನಿನ್ನ ಮಹತ್ವಾಪದ ಮಹತ್‌ಶಿಕ್ಷೆ; ನಿನ್ನ ಅಧಃಪತನ. ನೀನು ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದನೆಂದು ತಿಳಿದಷ್ಟೂ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಯೌವನದ ಅಮಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿದು, ಪ್ರಕೃತಸ್ಥವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ನಿನಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಎಂತ ಕಠಿಣಪ್ರಪಾತವನ್ನು ಅಗಿದುಕೊಂಡೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲೆಯಾದಾಗ ವಿಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಬೀಳುವೆ. ನೆನಪಿರಲಿ! (ಹೋಗುವನು.)

(ಔರಂಗಜೇಬನು ನತತಿರನಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ಕಡೆ ಹೋಗುವನು)

ಆರನೆಯ ನೋಟ.

ಸ್ಥಾನ—ಆಗ್ರಾದ ಬುರ್ಗ್‌ಪ್ರಾಸಾದ ಕಾಲ—ಅಪರಾಹ್ನ.

(ಜಹನಾರಾ ಮತ್ತು ಜಹರತ್ನುನ್ನೀಸಾ ಕುಳಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು)

ಜಹನಾರಾ—ಜಹರತ್‌ನುನ್ನೀಸಾ, ಔರಂಗಜೇಬನಂತ ಸೌಮ್ಯ, ಸಹಾಸ್ಯ, ಮನೋಹರ ಪಾಷಂಡನನ್ನು ನೀನೆಲ್ಲಾ ದರೂ ನೋಡಿರುವೆಯೆ?

ಜಹರತ್—ಇಲ್ಲ; ನನಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಯ ಚಿಕ್ಕತ್ತೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕ್ರೂರತೆ, ಹೊರಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸರಳತೆ; ಒಳಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಬಲ, ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸ್ಥಿರ; ಒಳಗಂತ ಕಾಲಕೂಟ, ಹೊರಗಂತ ಮಾಧುರ್ಯ. ಇದು ಸಂಭವವೇ! ನನಗೆ ಭಯವಾಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಜಹನಾರಾ-ನನಗೊಂದು ವಿಧ ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಹೀಗೆ ನಗಬಲ್ಲನು, ಸಂಗಡಲೇ ವ್ಯಾಘ್ರದಂತೆ ಹಂಸ್ರಲೋಲುಪವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರಬಲ್ಲನು; ಇಂತ ಮೃದುವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಬಲ್ಲನು, ಸಂಗಡ ಅಂತರಂಗದ ವಿವೇಚನದ ಜ್ಞಾಲೆಯಿಂದ ಉರಿಯಬಲ್ಲನು; ಈಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲನು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೈತಾನನಂತೆ ಒಂದು ಅಚಿಂತಿತ ಪಾಪವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಲ್ಲನು. ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ಜಹರತ್--ತಾತನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಉಪದೇಶದ ಸಲವಾಗಿ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವನು. ಆತನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಆತನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕೊಂದು, ಮತ್ತೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವನು. ಅವನಿಗೇನು ಲಜ್ಜೆ, ಸಂಕೋಚ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲವೆ? ಇದೋ ತಾತನು !

(ಸಾಜಹಾನನು ಬರುವನು)

ಸಾಜಹಾನ್-ನೋಡು, ಜಹನಾರಾ, ಈಗ ಹೇಗಿರುವೆನು ನೋಡು! ಜಹರತ್‌ಉನ್ನೀಸಾ, ಔರಂಗಜೇಬನೀ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಯೋಚಿಸಿರುವನು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. (ಜಹರತ್‌ಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ) ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ, ಜಹರತ್?

ಜಹರತ್-ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಈ ಉನ್ಮಾದವು ಚಂದ್ರನಮೇಲೆ ಹಾದುಹೋಗುವ ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೇಘದಂತೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು.

ಸಾಜಹಾನ್-[ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಗಂಭೀರನಾಗಿ] ಖಬರ್‌ದಾರ್! ಮದುವೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ? [ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರದಿಂದ] ಮಗುವಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಖೈದುಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಮದುವೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ?

ಜಹನಾರಾ-ನೋಡು ಜಹರತ್, ಇದು ಬರಿಯ ಹುಚ್ಚುಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವು ಚೆನ್ನಾಗಿಗಿರುವುದು. ಇದೊಂದು ವಿಧವಾದ ವಿಲಾಪ.

ಜಹರತ್-ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯ ಉನ್ಮತ್ತಾವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಹೃದಯವೇದಕವಾದ

ನೋಟವು ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಒಂದು ಸುಂದರವು,
ತಿಮೆಯು ಒಡೆದು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತೆ. ಓ! ಎಂತಹ ನೋಟ!

(ಅಳುತ್ತ ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು)

ಷಾಜಹಾನ್-ನಾನು ಹುಚ್ಚನಲ್ಲ ಜಹನಾರಾ, ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲೆನು. ಮನ
ಸ್ಸುಮಾಡಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲೆನು.

ಜಹನಾರಾ--ಅದೆನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಅಪ್ಪ.

ಷಾಜಹಾನ್--ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವದು. ಇಷ್ಟೊಂದು ದುಃಖ
ವನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಾ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವೆನೋ ಅಶ್ಚರ್ಯ! ದಾರಾ. ಷೂಜಾ,
ಮುರಾದ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನೆ? ಪ್ರತಿಶೋಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು
ಅವರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ! ಎಲ್ಲರೂ ಹೋದರು.

(ಔರಂಗಜೇಬನು ಬಂದನು)

ಷಾಜಹಾನ್-ಇದಾರು? [ಭಯವಿಷ್ಣುಯಗಳಿಂದ] ಏನು ಏನು! ಸಮ್ರಾಟನೆ?

ಜಹನಾರಾ-ಹೌದು; ಔರಂಗಜೇಬನು.

ಔರಂಗಜೇಬ-ತಂದೆಯೇ—

ಷಾಜಹಾನ್--ನನ್ನ ರತ್ನಾಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಬಂದಿರುವನು! ಕೊಡುವ
ದಿಲ್ಲ; ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಮಿಷದಲ್ಲೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು
ಭದ್ರಪಡಿಸಿ ಬರುವೆನು. [ಹೊರಡುವನು]

ಔರಂಗಜೇಬ-[ನದರಿಗೆ ಬಂದು] ಇಲ್ಲ, ತಂದೆಯೇ; ನಾನು ನಿನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಜಹನಾರಾ--ಹಾಗಾದರೆ ತಂದೆಯನ್ನು ವಧೆಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬಂದೆಯಾ? ಪಿತ್ಯ
ಹತ್ಯವೊಂದು ಉಳಿಯಲೇಕೆ? ಅದೂ ಆಗಿ ಹೋಗಲಿ!

ಷಾಜಹಾನ್--ವಧೆಮಾಡುವುದೆ? ನನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡುವುದೆ! ಮಾಡು ಔರಂಗಜೇಬ,
ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡು. ವಿನಿಮಯವಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ತ ಆಭರಣರಾಜಿಯನ್ನು
ನಿನಗೆ ಕೊಡುವೆನು; ಮತ್ತು ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ಈ ಅನುಗ್ರಹದ ಸಲುವಾಗಿ
ನಿನ್ನನ್ನು ಹರಸಿ ಸಾಯುವೆನು. ಇದೋ! ನನ್ನ ತೆಗೆದ ಹೃದಯವು; ನಿನ್ನ
ಕಠಾರಿಯನ್ನಿರಿದು ಬಿಡು.

ಔರಂಗಜೇಬ-[ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಕುಳಿತು] ನನ್ನನ್ನು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಸರಾಧಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡ, ತಂದೆಯೇ. ನಾನು ಪಾಪಿ-ಫೋರತರ ಪಾಪಿ. ಆ ಪಾಪದ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಉರಿದುಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ನೋಡು ತಂದೆಯೇ, ಈ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಬೇಹ, ಗುಳಿಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಈ ಶುಷ್ಕವಾದ ಪಾಂಡುರಮುಖ-ಇವುಗಳನ್ನು. ಅವು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವುವು.

ಷಾಜಹಾನ್ - ಬಡವಾಗಿರುವೆ. ಹೌದು; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಡವಾಗಿರುವೆ.

ಜಹನಾರಾ--ಔರಂಗಜೇಬ, ಸಾಕೀಅಭಿನಯ! ನಿನ್ನನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರೊಬ್ಬರಿಲ್ಲಿರುವರು. ಹೊಸದಾಗಿ ಯಾವ ಸೈತಾನೀ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೆ? ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದುದೇನು?

ಔರಂಗಜೇಬ--ತಂದೆಯ ಕ್ಷಮೆ.

ಜಹನಾರಾ--ಕ್ಷಮೆ! ಇದೇನು ತೀರಾ ಹೊಸದಾದ ನಡತೆ, ಔರಂಗಜೇಬ!

ಔರಂಗಜೇಬ--ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ತಂಗಿ—

ಜಹನಾರಾ--ಸಾಕು ಬಿಡು.

ಷಾಜಹಾನ್--ಮಾತಾಡಲಿ ತಾಳು ಜಹನಾರಾ. ಹೇಳು, ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಪೂರೈಸು ಔರಂಗಜೇಬ.

ಔರಂಗಜೇಬ--ಮತ್ತೇನು ಇಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು.

[ಜಹನಾರಳು ವ್ಯಂಗವಾಗಿ ನಗುವಳು]

ಔರಂಗಜೇಬ--[ಒಂದುಬಾರಿ ಜಹನಾರಳ ಕಡೆನೋಡಿ ಬಳಿಕ ಷಾಜಹಾನನೊಡನೆ] ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕಪಟನೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆಯಾದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಬರುವನಾಗು ತಂದೆಯೇ; ಈ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನೀ ಪ್ರಸಾದ ದುರ್ಗದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಆಗ್ರದ ಮಯೂರಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಸರ್ವರ ಸಮಕ್ಷಮ ಸಮಾಟನೆಂದು ಅಭಿವಾದನ ಮಾಡುವೆನು. ಇದೋ ನನ್ನ ರಾಜ ಮುಕುಟವನ್ನು ನಿನ್ನ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಡುವೆನು.

[ಹೇಳುತ್ತಾ ಔರಂಗಜೇಬನು ಮುಕುಟವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಜಹಾನನ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಡುವನು.]

ಷಾಜಹಾನ್--ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಒಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು! ಒಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು!

ಔರಂಗಜೇಬ--ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು ತಂದೆಯೇ! [ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು]
 ಸಾಜಹಾನ್--ಮಗನೇ, [ಕೈ ಹಿಡಿದತ್ತಿ ಬಳಿಕ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವನು]
 ಜಹನಾರಾ--ಇದೊಳ್ಳೆಯ ಅಭಿನಯ, ಔರಂಗಜೇಬ.

ಸಾಜಹಾನ್--ಮಾತಾಡಬೇಡ, ಜಹನಾರಾ. ನನ್ನ ಮಗನು ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು
 ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುತ್ತಿರುವನು; ನಾನದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ
 ವೇ? ಹಾ! ಪಿತ್ಯಗಳ ಹೃದಯವೇ, ಇಷ್ಟು ದಿನವೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನನ್ನ
 ಸೃದಯದ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಯಕ್ಕೋಸುಗವಾಗಿ ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೇ?
 ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕ್ರೋಧವೆಲ್ಲವೂ ನೀರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದೇ!

ಔರಂಗಜೇಬ--ಬಾ, ತಂದೆಯೇ; ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಆಗ್ರಾದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ
 ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವೆನು. ನಾನು ಮಕ್ಕಾಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಪಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯ
 ಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಸಾಜಹಾನ್--ಇಲ್ಲ; ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಮ್ರಾಟನಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಜೆಯು
 ಸಂದಣಿಸಿ ಬಂದಿರುವುದು. ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಅನುಭವಿಸು,
 ಪುತ್ರ; ಈ ರಾಜಮುಕುಟವು ನಿನ್ನದು. ಮತ್ತೆ ಕ್ಷಮೆಯೇ, ಔರಂಗಜೇಬ?
 ಔರಂಗಜೇಬ, ಕಳೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಡಬೇಡ. ಔರಂಗಜೇಬ, ನಿನ್ನ
 ಸರ್ವಾಪರಾಧವನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಿರುವೆನು. [ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊ
 ಳ್ಳುವನು]

ಜಹನಾರಾ -ತಂದೆಯೇ, ದಾರನನ್ನು ಕೊಂದವನಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯೇ?

ಸಾಜಹಾನ್--ಸುಮ್ಮನಿರು, ಜಹನಾರಾ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುಖದಲ್ಲಿ ವಿಷಪಾ
 ತವಾಗದಿರಲಿ. ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಂದುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಳು ವರ್ಷ
 ಗಳನ್ನು ದುಃಖದಿಂದ ಕಳೆದೆನು; ಹೃದಯ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಉರಿದೆನು; ಶೋಕ
 ದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಹೋದೆನು; ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳು ಸುಖ
 ವಾಗಿರಗೊಡು ಜಹನಾರಾ. ನೀನು ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ಜಹನಾರಾ.
 ಔರಂಗಜೇಬ, ಜಹನಾರಾಳ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡು.

ಔರಂಗಜೇಬ--ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ಸೋದರಿ.

ಜಹನಾರಾ--ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆಯಾ? ತಂದೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಅರುಳು ಮರುಳಲ್ಲ;
 ಛೇ! ರಾಜದಸ್ಯ! ಘಾತಕ! ಪಾಪಿ!

ಜಹರ್ಣಾ--ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಇವನೂ ತಾಯಿಲ್ಲದವನು ಜಹನಾರಾ, ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ತಬ್ಬಲಿ, ಕ್ಷಮಿಸು. ಅವನ ತಾಯಿಯು ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆ ಈಗೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ಜಹನಾರಾ? ಅವನ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಥೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವಳೋ? ಏನು ಜಹನಾರಾ, ಇನ್ನೂ ನಿಷ್ಪಂದ! ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನೋಡು: ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಈ ಯಮುನೆಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು, ಅದೆಷ್ಟು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿದೆ! ನೋಡು: ಈ ನೀಲಾಕಾಶವನ್ನು, ಎಷ್ಟೊಂದು ಗಾಢ! ನೋಡು: ಕುಸುಮ ರಂಜಿತವಾದ ಕುಂಜವನವನ್ನು, ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ! ಮತ್ತು ನೋಡು: ಈ ಪ್ರಸ್ತರೀಭೂತವಾದೆನ್ನ ಪ್ರೇಮಾಶ್ರುವನ್ನು, ಈ ಅನಂತ ಆಕ್ಷೇಪದ, ಆವೃತ ವಿಯೋಗದ, ಅಮರಕಾವ್ಯವನ್ನು; ಎಷ್ಟೊಂದು ಹೃದಯದ್ರಾವಕ ! ಇವುಗಳಕಡೆ ನೋಡಿ, ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಟ್ಟುಕೋ—ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಾವೆಷ್ಟೊಂದು ಕೆಟ್ಟದೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆವೋ, ನಿಜವಾಗಿ ಅದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಕೆಟ್ಟದಲ್ಲವೆಂದು, ಜಹನಾರಾ.

ಹೆನಾರಾ--ಔರಂಗಜೇಬ, ಈ ನಿನ್ನ ವಿಜಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಈ ಜರಾಜೀರ್ಣ ಮುಮೂರ್ಷು ತಂದೆಯ ಅನುರೋಧದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವೆನು [ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅವಸರದಿಂದ ಜಹರತ್ ಉನ್ನೀಸಳ ಪ್ರವೇಶ]

ಹರತ್--ಆದರೆ ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಘಾತುಕ! ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದರೂ ನಾನು ಬೇರೆ ಕ್ಷಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಭಿಶಾಪ ಕೊಡುವೆನು. ರೇಗಿದ ಫಣಿನಿಯ ಉಷ್ಣನಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಶಾಪದ ಭೀಷಣ ಛಾಯೆಯು, ಆಹಾರದಲ್ಲೂ, ವಿಹಾರದಲ್ಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬೆನ್ನುಬಿದ್ದು ಆತಂಕದಂತೆ ಹಿಂಸಿಸುವದು. ನನ್ನ ಶಾಪವು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಸಮನಾದ ಭಾರದಿಂದ ನಿನ್ನೆದೆಯನ್ನು ಒತ್ತುವುದು. ನನ್ನ ಶಾಪದ ವಿಕಟಧ್ವನಿಯು ಅಜೀವವೂ ನಿನ್ನ ವಿಜಯವಾದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಆಮಂಗಲ ವಿಲಾಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನುಡಿಯುವುದು. ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಯಾವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆಯೋ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬದುಕಿ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನೀನನುಭವಿಸು; ಏಕೆಂದರೆ—ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನಿನಗೆ ಯಮನ ಸಮಾನವು; ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಪಾಪದಿಂದ ಅದಕ್ಕಿಮ್ಮಡಿಯಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾಪಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು; ಬಳಿಕ ಸಾಯುವಾಗ ನಿನ್ನೀ ಉತ್ತಮ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಕರುಣೆಯ ಒಂದಲ್ಲ ಕಣಕ್ಕೂ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಿರಲಿ. (ಹೋಗುವಳು)

[ಮೂವರೂ ನೀರವವಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವರು.]

